

ANALIZA DIAGNOSTIC INTREPRINDEREA MUNICIPALA „GOSPODARIE COMUNALA LOCATIVA” COMRAT

Octombrie 2014

Proiectul USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova

Contractor:

Chemonics International, Inc.

<http://www.chemonics.com/>

Partener:

BDO Audit SRL

Victory Business Center

24 Invingatorilor Street

Bucharest 3

030922

ROMANIA

Office: +40 21 319 94 76

Fax: +40 21 319 94 77

www.bdo.ro

Acest document a fost elaborat cu suportul proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP) în parteneriat cu Chemonics International, Inc.

Viziunile exprimate nu corespund în mod obligatoriu celor ale Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) ori Guvernului SUA.

Cuprins

Prefata	8
1 Introducere	9
Abordare	10
2 Cadrul legal specific gestionarii deșeurilor municipale	12
2.1 <i>Context</i>	12
2.2 <i>Cadrul legal</i>	16
2.3 <i>Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel national si regional</i>	18
2.3.1 <i>Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel national</i>	18
2.3.2 <i>Strategia de gestionare integrata a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud</i>	23
3 Aria proiectului	26
3.1 <i>Descrierea localității</i>	26
3.2 <i>Condiții socio-economice</i>	27
4 Gestionarea deșeurilor la nivelul localitatii	28
4.1 <i>Sistemul de pre-colectare a deșeurilor menajere</i>	29
4.2 <i>Sistemul de colectare si transport a deșeurilor menajere</i>	30
4.3 <i>Evacuarea deșeurilor</i>	32
5 Evaluarea performantelor financiare ale operatorului de salubritate	34
5.1 <i>Contul de profit si pierdere</i>	34
5.1.1 <i>Evolutia veniturilor pe activitati</i>	34
5.1.2 <i>Evolutia tarifelor pe activitati si a indicelui de suportabilitate</i>	36
5.1.3 <i>Evolutia costurilor companiei</i>	38
5.1.4 <i>Contul de profit si pierdere</i>	44
5.2 <i>Analiza Bilantului Contabil</i>	45
5.3 <i>Prezentarea proiectelor de investitii de care a beneficiat societatea în trecut</i>	48
5.4 <i>Sistemul de facturare si colectare</i>	49
5.4.1 <i>Sistemul de facturare</i>	49
5.4.2 <i>Sistemul de colectare</i>	49
5.5 <i>Analiza fluxului de numerar</i>	50
5.6 <i>Analiza indicatorilor financiari</i>	51
6 Analiza cadrului institutional	55
6.1 <i>Cadrul institutional general privind gestionare a deșeurilor</i>	55
6.1.1 <i>Autorități la nivel central cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	55

6.1.2	<i>Autorități la nivel regional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	61
6.1.3	<i>Autorități la nivel raional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	61
6.1.4	<i>Autorități la nivel local cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	62
6.1.5	<i>Organisme de control în domeniul gestionării deșeurilor</i>	65
6.1.6	<i>Responsabilități în stabilirea tarifelor</i>	65
6.1.7	<i>Prevederi privind proprietatea activelor</i>	66
6.2	<i>Cadrul instituțional privind gestionarea deșeurilor în aria proiectului</i>	67
6.3	<i>Limitări instituționale</i>	69
6.3.1	<i>Limitări legislative</i>	69
6.3.2	<i>Limitări privind stabilirea tarifelor</i>	70
6.3.3	<i>Limitări privind investițiile</i>	71
6.3.4	<i>Limitări privind capacitatea instituțională la nivelul operatorului</i>	71
7	Evaluarea performanțelor operaționale	94
7.1	<i>Evaluarea performanțelor operării sistemului de management al deșeurilor</i>	94
7.2	<i>Evaluarea structurii organizaționale</i>	99
7.2.1	<i>Structura organizațională</i>	99
7.2.2	<i>Politica privind resursele umane</i>	101
7.2.3	<i>Procesul de pregătire și implementare a proiectelor de investiții</i>	102
7.3	<i>Evaluarea sistemelor și procedurilor administrative</i>	103
8	Operarea gestionării deșeurilor la nivel regional	105
9	Concluzii	107

Tabele

Tabel 1: Situatia sistemului de precolectare (orasul Comrat)	30
Tabel 2: Situatia mijloacelor de transport la nivelul operatorului.....	31
Tabel 3: Informatii despre locatia in care se realizeaza depozitarea deseurilor.....	33
Tabel 4: Cuantumul si structura veniturilor – IMGCL Comrat	34
Tabel 5: Evolutia tarifelor de salubritate	36
Tabel 6: Date care au stat la baza analizei indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate.....	36
Tabel 7: Evolutia costurilor companiei.....	38
Tabel 8: Structura cheltuiilor din exploatare (MDL).....	40
Tabel 9: Structura cheltuiilor din exploatare (%)	40
Tabel 10: Structura cheltuielilor generale si administrative (MDL)	42
Tabel 11: Structura cheltuielilor generale si administrative (%).....	42
Tabel 12: Evolutia contului de profit si pierderi	44
Tabel 13: Analiza bilantului contabil.....	45
Tabel 14: Ponderea datoriei.....	46
Tabel 15: Viteza de incasare a creantelor	46
Tabel 16: Analiza gradului de neincasare	46
Tabel 17: Evolutia dinamica a elementelor de bilant.....	47
Tabel 18: Echipamente de care a beneficiat operatorul in cadrul unor proiecte	48
Tabel 19: Analiza fluxului de numerar.....	50
Tabel 20: Ponderea datoriei.....	51
Tabel 21: Indicatori de rentabilitate	51
Tabel 22: Indicatori de indatorare	52
Tabel 23: Indicatori de lichiditate	53
Tabel 24: Autoritati cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor	64
Tabel 25: Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional a abordării zonale a gestionării deseurilor municipale	106

Figuri

Figura 1: Aria proiectului	9
Figura 2: Inversarea ierarhiei actuale a gestionarii deseurilor in favoarea reciclarii, compostarii si recuperarii de energie fata de depozitarea deseurilor	13
Figura 3: Cerinte UE privind eliminarea deseurilor	13
Figura 4: Ierarhia în managementul integrat al deseurilor	15
Figura 5: Planificarea regională a managementului deseurilor municipale în conformitate	21
Figura 6: Harta raionului Comrat și a orașului Comrat	26
Figura 7: Sistemul de gestionare a deseurilor la nivelul localitatii	28
Figura 8: Serviciile prestate de catre IMGCL	29
Figura 9: Platforme pentru colectarea deseurilor menajere mixte (Comrat)	30
Figura 10: Aspecte privind evacuarea deseurilor biodegradabile	31
Figura 11: Mijloace de transport utilizate de catre operator	32
Figura 12: Locatia depozitului de deseuri (gunoista) Comrat	32
Figura 13: Imagini din interiorul gunoistei orasului Comrat	33
Figura 14: Drumul de acces in gunoistea orasului Comrat	33
Figura 15: Structura veniturilor la nivelul anului 2012– IMGCL Comrat	35
Figura 16: Structura veniturilor la nivelul anului 2013 – IMGCL Cahul	35
Figura 17: Evolutia indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate	37
Figura 18: Structura costurilor la nivelul anului 2012	38
Figura 19: Structura costurilor la nivelul anului 2013	39
Figura 20: Structura costurilor directe la nivelul anului 2013	41
Figura 21: Structura costurilor directe la nivelul anului 2014	41
Figura 23: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2014	43
Figura 22: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2013	43
Figura 24: Etape in ajustarea si/sau modificarea tarifelor de salubritate	66
Figura 25: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la dificultatile intampinate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor	73
Figura 26: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta si implementarea prevederilor legislative in domeniul gestionarii deseurilor	73
Figura 27: Punctul de vedere al reprezentantilor IM referitor la disponibilitatea surselor de informare privind sectorul deseurilor in cadrul procesului de planificare	74
Figura 28: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la implicarea partilor interesate in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor	75
Figura 29: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta unui instrument economic la nivel national/local privind deseurile	76
Figura 30: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la aspectele dificile identificate in aderarea la o cooperare intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor	77
Figura 31: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la cooperarea intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor	78
Figura 32: Punctul de vederea al reprezentantilor IM cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor	79

Figura 33: Sugestii în domeniul legislativ cu privire la îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor	80
Figura 34: Sugestii în domeniul instituțional cu privire la îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor	81
Figura 35: Sugestii în domeniul tehnic cu privire la îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor	82
Figura 36: Sugestii în domeniul financiar cu privire la îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor	83
Figura 37: Metoda de instruire considerată a fi cea mai eficientă pentru atingerea scopurilor.....	84
Figura 38: Domeniile de instruire.....	85
Figura 39: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor instituționale și legislative în domeniul gestionării deșeurilor.....	86
Figura 40: Principale subiecte de abordat din tematica planificării sistemului de gestionare a deșeurilor	86
Figura 41: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor tehnice privind gestionarea deșeurilor	87
Figura 42: Principale subiecte de abordat din tematica planificării unui sistem de gestionare a deșeurilor	88
Figura 43: Principale subiecte de abordat din tematica managementului proiectelor în domeniul gestionării deșeurilor.....	88
Figura 44: Principale subiecte de abordat din tematica informării, educației și comunicării în domeniul gestionării deșeurilor.....	89
Figura 45: Opinia reprezentanților IM cu privire la obiectivul general al unei campanii de informare și constientizare a populației	90
Figura 46: Opinia reprezentanților IM cu privire la materialele de informare și constientizare cu impact mai semnificativ asupra populației	91
Figura 47: Opinia reprezentanților IM cu privire la grupul țintă pentru viitoarea campanie de informare și constientizare	92
Figura 48: Opinia reprezentanților IM cu privire la sursele de finanțare care să fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare și constientizare	93
Figura 49: Principalele forme de impact și risc determinate de deșeurile municipale.....	94
Figura 50: Aspecte privind sistemul de pre colectare a deșeurilor în orașul Comrat	96
Figura 51: Utilaje din dotarea operatorului de salubritate.....	96
Figura 52: Colectarea deșeurilor reciclabile din plastic (Comrat)	97
Figura 53: Aspecte privind depozitarea deșeurilor în gunoiera orașului (Comrat)	97
Figura 54: Organigrama Întreprinderii Municipale “Gospodărie Locativă Comunală” Comrat	100

Prefata

Acest Raport a fost elaborat de catre BDO Audit SRL cu suportul proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP) în parteneriat cu Chemonics International, Inc.

Documentul reprezinta cadrul masurilor necesare stabilirii unui plan de actiune pentru integrarea localitatii Comrat intr-un sistem viabil de gestionare a deseurilor menajere.

Prezentul document este elaborat pentru actualul sistem de gestiune a deseurilor din localitatea Comrat si incearca sa ofere autoritatii publice locale (APL) si operatorului de salubritate (Intreprinderea Municipala Gospodarie Comunala Locativa Comrat - IMGCL) solutii reale, adaptate in functie de infrastructura de care dispun si problemele de mediu din zona.

Fara definirea clara a actiunilor tranzitorii pentru colectarea, transportul, valorificarea si depozitarea deseurilor si adoptarea de masuri imediate pana la implementarea unor proiecte sau atragerea de fonduri nerambursabile, atat APL, cat si Intreprinderea Municipala Gospodarie Comunala Locativa Comrat se vor gasi in imposibilitatea respectarii prevederilor legislative din domeniul protectiei mediului. Mai mult, un sistem necorespunzator de gestiune a deseurilor poate genera pagube costisitoare si adesea ireversibile. De aceea, implementarea unui plan de actiune pe termen scurt si /sau mediu in domeniul gestiunii deseurilor in aceasta localitate ar trebui sa constituie prioritatea atat pentru APL, cat si pentru operatorul de salubritate si generatorii de deseuri.

Echipa de experti care a intocmit acest raport doreste sa multumeasca tuturor celor care intr-un fel sau altul au contribuit la elaborarea materialului de fata si ureaza mult succes autoritatii locale si prestatorului de servicii de salubritate in efortul de a face mai curata si mai frumoasa localitatea lor.

1 Introducere

Deseurile de orice fel rezultate din multiplele activități umane constituie o problemă deosebită actualitate, datorită nu numai diversificării tipurilor și compoziției lor, ci mai ales însemnatelor cantități de materii prime, materialelor reutilizabile și energie care pot fi recuperate prin valorificare și reintroduse în circuitul economic.

Consumul de materiale din secolul XX s-a evidențiat sub două aspecte. Materialele au devenit tot mai complexe, volumul acestora cuprinzând 92 elemente din sistemul periodic, față de cca 20 la sfârșitul secolului al XIX-lea. Acest lucru a permis realizarea unor materiale noi, cu proprietăți diferite de cele naturale dar și cu toxicități fără precedent în cadrul habitatelor umane și naturale.

În prezent, devine din ce în ce mai evident faptul că, gestionarea deșeurilor nu mai trebuie privită ca o simplă problemă de administrare, ci gândită ca o resursă de creștere a eficienței economice în utilizarea capitalului natural.

Planificarea gestionării deșeurilor, științific și adaptată nevoilor, dintr-o localitate/regiune pot fi realizate numai pe baza unor date sigure și a unei analize fundamentate a situației existente. Sunt necesare, pe lângă cunoștințe detaliate privind structurile/facilitățile de salubritate disponibile, date realiste despre cantitatea de deșuri, despre originea și compoziția acestora, precum și cerințele legislative și instituționale de la nivelul național și european.

Este dificil să se dezvolte un plan de măsuri pentru îmbunătățirea managementului de deșuri la nivel de localitate fără o bază de date reală. Este chiar mai dificil realizarea unui dialog între autorități și populație cu privire la alegerea unor măsuri optime în domeniul serviciilor de salubritate, fără a avea o analiză diagnostică a sistemului actual de gestionare a deșeurilor.

În cadrul acestui proiect a fost realizată o analiză diagnostică a prestatorilor de servicii de salubritate din 8 localități din Republica Moldova (Comrat, Comrat, Cantemir, Briceni, Soroca, Hîncești, Comrat, Comrat) în baza căreia a fost dezvoltat un plan detaliat de îmbunătățire serviciului bazat pe principiile unui management de gestionare a deșeurilor viabil.

Figura 1: Aria proiectului

Raportul își propune să ofere un concept de cooperare în domeniul gestiunii deșeurilor menajere, care să respecte reglementările legislației din Republica Moldova și Uniunea Europeană, pe baza principiilor existente în *Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor* și în *Planurile Regionale de Gestionare a Deșeurilor*. Implementarea planului regional de gestionare a deșeurilor la nivelul fiecărei localități presupune un plan de acțiune detaliat cu măsuri aferente, responsabilități și termene realiste bazat pe următoarele elemente:

- Parteneriatul cu Cetățenii → *Constientizare în domeniul protecției mediului și consultare;*
- Parteneriatul cu Mediul de Afaceri → *Dezvoltare economică și administrare;*
- Parteneriatul cu Instituțiile Publice → *Planificare și dezvoltare.*

Raportul oferă informații care pot fi utile autorităților locale și companiilor de salubritate în implementarea treptată a unor programe de management al deșeurilor menajere viabile. De asemenea, raportul este elaborat astfel încât să sprijine factorii de decizie și operatorii de salubritate, astfel încât aceștia să înțeleagă că aspectele tehnice, legale, economice, politice și sociale sunt esențiale în dezvoltarea efectivă a programelor de gestionare a deșeurilor.

Abordare

Analiza situației actuale a fost realizată în detaliu pentru a asigura o bază de date cu informații cât mai corecte pentru deciziile strategice viitoare. Această etapă a fost dificilă din cauza lipsei anumitor informații (deoarece nu se tin evidențe detaliate) și acurateții limitate a datelor existente, dar, pe baza experienței noastre anterioare, suntem încrezători că am fost în măsură să avem o abordare care asigură informații suficiente de detaliate pentru proiect.

Principalele provocări care au trebuit depășite în proces au fost următoarele:

- Am elaborat un program de lucru bazat pe consultări și consens cu toate părțile implicate, pentru a ne asigura că sunt luate în considerare opiniile și dorințele tuturor celor implicați;
- Integrarea principiilor dezvoltării durabile în toate etapele proiectului, pentru a garanta continuitatea;
- În funcție de organizarea birocratică și administrativă și politica națională, poate fi necesară o schimbare în forma de organizare, cu scopul de a garanta caracterul orizontal al propunerilor de dezvoltare durabilă;
- Implicarea publicului de la început. Este important ca publicul să fie informat și educat cu privire la necesitatea colaborării la tratarea deșeurilor menajere, comerciale și industriale.
- Asigurarea coordonării administrațiilor implicate prin dialog;

De obicei, prioritățile echipei de management al companiei de utilități (de exemplu, creșterea eficienței, creșterea calității serviciilor, un anumit nivel de profitabilitate pentru a asigura resurse financiare pentru investiții, etc.) nu sunt în conformitate cu ordinea de zi a politicianilor locali (de exemplu, nivelul scăzut al tarifelor, menținerea unui număr mare de

personal în companie, etc.). Pentru a accepta și a pune în aplicare planuri de îmbunătățire a performanței, un element important îl vor reprezenta discuțiile ("negocierea") cu autoritățile.

Un element important pentru acest tip de proiect este reprezentat de analiza de suportabilitate a consumatorilor casnici (populație). Acesta este un instrument puternic în a convinge autoritățile locale să accepte strategii tarifare pe termen mediu care să asigure o dezvoltare durabilă, cu interferențe politice minime. În cadrul raportului, noi am realizat și o analiză de suportabilitate a populației pentru a evalua nivelul notei de plată platită de aceștia pentru serviciile de salubritate.

Pe baza tuturor informațiilor colectate, vom pregăti Planuri de Îmbunătățire a Serviciilor. Un Plan de Îmbunătățire a Serviciilor (PIS) este un plan de lucru strategic cuprinzător, elaborat pentru a aborda o varietate de probleme de management ale companiei, cu scopul de a îmbunătăți performanța companiei și care să-i permită companiei să-și realizeze obiectivele pe termen scurt, mediu și lung. Planul de îmbunătățire a serviciilor va oferi recomandări pentru soluționarea problemelor identificate în zonele financiare, instituționale, și operaționale ale furnizorului de servicii, pentru a îmbunătăți performanța.

Beneficiile potențiale de dezvoltare a unui PIS pot fi rezumate astfel:

- Poate identifica deficiențele structurale din companie;
- Creează o platformă pentru înțelegere și concentrare comună a eforturilor;
- Creează o legătură între politicile și planurile pentru implementare;
- Îmbunătățește responsabilitatea și transparența;
- Creează încredere în rândul părților interesate interne și externe;
- Oferă un punct de reper pentru organizație prin monitorizarea și evaluarea performanțelor;
- Este un instrument de implementare a îmbunătățirilor și modificărilor semnificative ale procesului.

Având în vedere abordarea prezentată mai sus pentru efectuarea analizei diagnostic, disponibilitatea noastră de a efectua de asemenea o analiză strategică mai amplă, având în vedere regionalizarea serviciilor, intenția noastră de a realiza de asemenea un exercițiu de benchmarking pentru companiile participante, pentru a le oferi un instrument de comparare a performanțelor lor cu alte companii similare și experiența noastră în gândirea și implementarea planurilor de îmbunătățire a performanței, suntem încrezători că abordarea noastră va asigura o îndeplinire eficientă a misiunii cerute de Proiect.

2 Cadrul legal specific gestionării deșeurilor municipale

2.1 Context

Complexitatea problemelor și standardelor din domeniul gestionării deșeurilor conduc la creșterea cerințelor privind instalațiile de reciclare, tratare și/sau eliminare a acestora. Managementul deșeurilor în Republica Moldova este considerat un domeniu prioritar și are în vedere următoarele **obiective specifice**¹:

- Promovarea și implementarea sistemelor de colectare selectivă în toate localitățile, atât în sectorul casnic, cât și de producție, precum și a facilităților de sortare, compostare și reciclare;
- Îmbunătățirea sistemului de transport al deșeurilor și dezvoltarea stațiilor de transfer (cca 4-7 stații per raion);
- Dezvoltarea capacităților de eliminare a deșeurilor municipale (construcția a 7 depozite de deșuri menajere solide la nivel regional și a 2 stații pentru tratarea mecanico-biologică);
- Îmbunătățirea guvernării instituționale în domeniul gestionării deșeurilor municipale, prin crearea asociațiilor autorităților publice locale la nivel regional (8).

Înțelegerea rolurilor instituționale, cunosterea principiilor UE și a cerințelor legale naționale în domeniul managementului deșeurilor sunt esențiale în implementarea cu succes a unor sisteme de gestionare a deșeurilor atât la nivel local, cât și regional.

În continuare sunt prezentate câteva din cerințele imediate care trebuie luate în considerare în deciziile pentru gestionarea corectă a deșeurilor:

Planurile de management al deșeurilor trebuie să fie instrumente cheie în dezvoltarea durabilă a gestionării deșeurilor

În conformitate cu articolul 7 din Directiva Cadru a UE (nr. 2008/98/EC) privind deșeurile este **obligatorie elaborarea planurilor de management al deșeurilor la nivel local, regional și național**. Necesitatea elaborării lor rezultă și din aceea că o dată ce standardele cresc, problemele devin din ce în ce mai complexe și solicită soluții diferențiate.

Autoritățile locale sunt responsabile pentru gestionarea corectă a deșeurilor menajere

Responsabilitatea pentru gestionarea deșeurilor menajere aparține administrațiilor publice locale, care trebuie să asigure **colectarea selectivă, transportul, valorificarea, neutralizarea și eliminarea finală a acestor deșuri**.

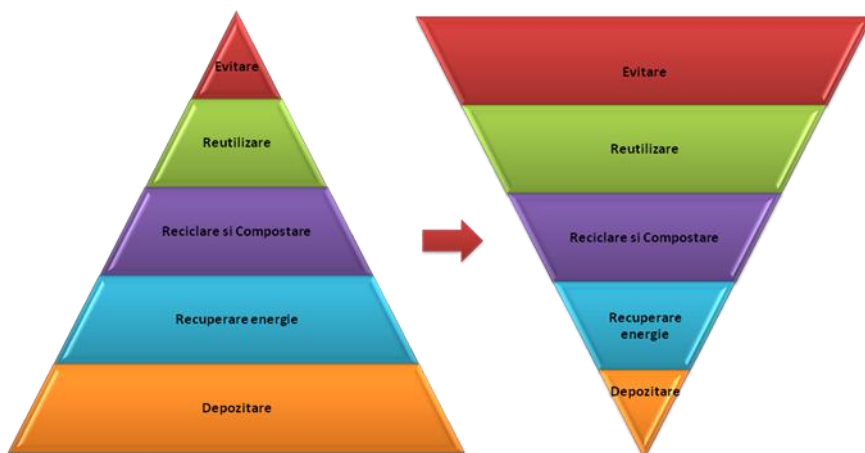
---

¹ Sursa Strategia națională de gestionare a deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Consiliile locale aproba strategiile locale cu privire la dezvoltarea si functionarea pe termen mediu si lung a serviciului de salubritate, tinand seama de prevederile legislatiei in vigoare, de documentatiile de urbanism, amenajarea teritoriului si protectia mediului, precum si de programele de dezvoltare economico-sociala a unitatilor administrativ-teritoriale.

In conformitate cu Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor si cu Planurile Regionale de Gestionare a Deseurilor, **autoritatile locale trebuie sa deruleze programe de investitii care sa includa etape de implementare a unui sistem de management integrat: Prevenire, Colectare si Colectare Selectiva, Valorificare si Reciclare, Tratare si Eliminare, in paralel cu inchiderea depozitelor de deseuri neconforme.**

Figura 2: Inversarea ierarhiei actuale a gestionarii deseurilor in favoarea reciclarii, compostarii si recuperarii de energie fata de depozitarea deseurilor

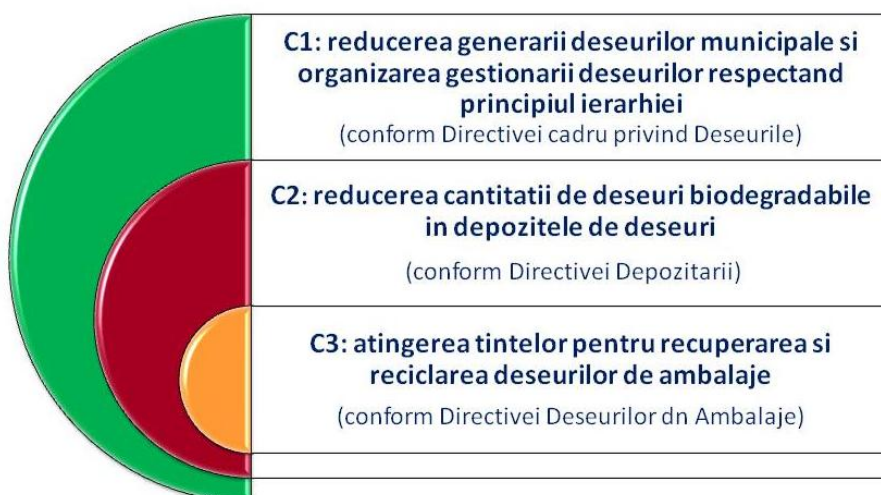

Conceptul de Management Integrat al Deseurilor include urmatoarea ierarhie:

Evitarea formarii deseurilor → Valorificarea → Eliminarea

Obiectivele actuale de management al deșeurilor au fost extinse prin introducerea conceptelor de evitare a formării deșeurilor și valorificarea acestora.

Figura 3: Cerinte UE privind eliminarea deseurilor

Cerința 1: reducerea generării deșeurilor municipale și organizarea gestionării deșeurilor în conformitate cu ierarhia deșeurilor

Ca o primă etapă în ierarhia unui management integrat al deșeurilor este **Reducerea sau Evitarea Formării Deșeurilor**, pentru că este metoda care poate reduce costurile și consumul de resurse, poate preveni poluarea și crește eficiența sistemului. Programele de evitarea formării deșeurilor au ca obiective principale: îndepărtarea substanțelor toxice (pentru a nu ajunge în mediu) și a poluarii datorate lor, precum și reducerea cantității de deșuri generate.

Singura modalitate pentru statele membre să se conformeze cu cerința de mai sus este de a *armoniza legislația națională cu acquis-ul comunitar din domeniul gestionării deșeurilor*.

Directiva-cadru privind Deșeurile *“impune statelor membre obligația de a dezvolta programe de prevenire a producerii deșeurilor până la data de 12 Decembrie 2013”*.

Mai mult, până în anul 2015, statele membre sunt obligate să introducă sisteme de colectare selectivă pentru minimum 4 fracții: hârtie, metal, plastic și sticlă.

Cerința 2: reducea cantității de deșuri biodegradabile în depozitele de deșuri

A doua cerință majoră a UE este introdusă prin intermediul *Directivei privind Depozitarea deșeurilor*. Statele membre au obligația de a reduce cantitatea de deșuri biodegradabile evacuate în depozitele de deșuri, astfel:

- la 75% până la 16 Iulie 2006,
- la 50% până la 16 Iulie 2009,
- la 35% până la 16 Iulie 2016,

fata de cantitatea totală a deșeurilor produsă în 1995.

Statele membre pot obține o perioadă de tranziție de 4 ani (până în 2010, 2013 și respective 2020).

Cerința 3: atingerea obiectivelor de recuperare și reciclare a deșeurilor de ambalaje

Directiva privind ambalajele introduce ținte pentru recuperare și reciclarea ambalajelor și deșeurilor de ambalaje. Începând cu anul 2008 (sau mai târziu, în cazul în care s-a acordat o derogare), statele membre au următoarele obligații:

- să valorifice minimum 60% din deșeurile de ambalaje,
- să recicleze între 55% și 80% din deșeurile de ambalaje.

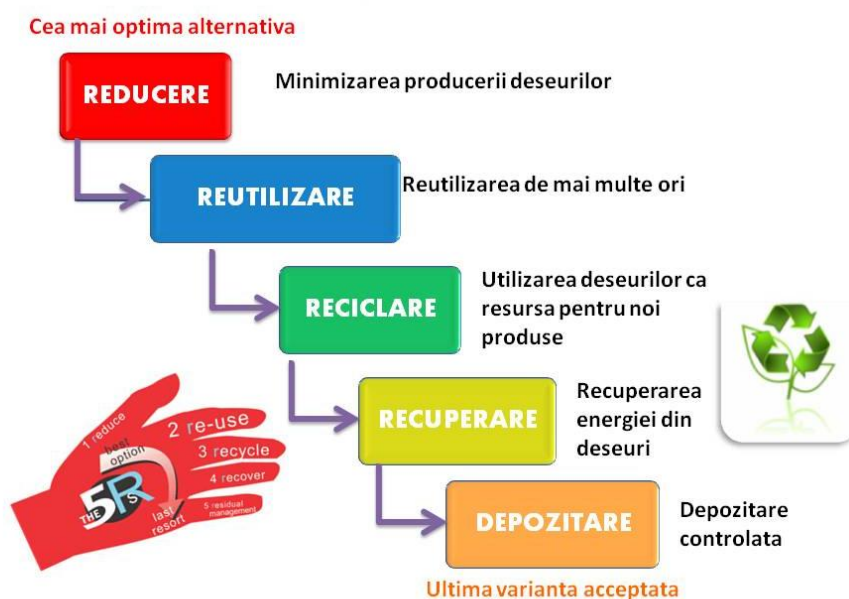
Pentru diferitele tipuri de deșuri de ambalaje, țintele sunt următoarele: *sticlă → 60 %; hârtie → 60 %, metal → 50 %; plastic → 22.5% și lemn → 15%.*

Pentru **eliminarea deșeurilor nevalorificabile** se aplică **depozitarea**. Noile depozite de deșeurii sunt moderne, mult mai sigure din punct de vedere tehnic și administrativ, fiind prevăzute cu din ce în ce mai multe sisteme de control și monitorizare a poluării factorilor de mediu. Noile concepte de operare/exploatare a depozitelor de deșeurii ridică din ce în ce mai puține probleme pentru sănătatea populației și pentru mediu. De asemenea, multe din depozitele de deșeurii utilizează tehnologii avansate de recuperare a biogazului în vederea obținerii de energie.

Aplicarea acestor principii presupune schimbarea strategiilor actuale pentru gestionarea deșeurilor, conform cărora eliminarea deșeurilor în depozitele de deșeurii este modalitatea preferată (baza piramidei) și minimizarea producerii de deșeurii este opțiunea cel mai puțin folosită.

Figura 4: Ierarhia în managementul integrat al deșeurilor

Cerintele tehnice pentru amplasamentele și exploatarea instalațiilor din domeniul gestionării deșeurilor devin din ce în ce mai stricte

Legislația europeană impune o nouă abordare a problemei deșeurilor, pornind de la necesitatea de a salva resursele naturale, pentru a reduce costurile de administrare și de a găsi soluții eficiente pentru reducerea impactului deșeurilor asupra mediului. Prin urmare, **noile cerințe tehnice pentru locațiile și funcționarea a instalațiilor specifice de gestionare a deșeurilor au devenit mai stricte**. Depozitelor de deșeurii trebuie să fie dotate cu sisteme de etanșare, a levigatului și sisteme de colectare a biogazului, sistem de monitorizare, etc noilor acte normative privind deșeurile instalații de co-procesare și incinerare necesită utilizarea de tehnologii avansate, în scopul de a reduce emisiile, precum și o management special pentru evacuare cenușă. Standardele de securitate și sănătate la locul de muncă umane au devenit mai complexe și restrictive pentru instalațiile de reciclare și de compostare.

Educarea si implicarea publicului sunt cruciale intr-un sistem integrat de gestiune a deseurilor

Deseurile municipale reprezinta o problema rezolvabila tehnic numai dupa ce societatea isi va asuma rolul important in separarea, reutilizarea, reciclarea, valorificare energetica si compostarea acestora, iar industria va acorda atentie corespunzatoare proiectarii, astfel incat produsele sa poata fi cu preponderenta reutilizate, reciclate sau valorificate.

In paralel, **este necesara derularea proiectelor de constientizare a populatiei**, avand in vedere faptul ca, pentru realizarea sistemelor eficiente de gestionare integrata a deseurilor nu este suficienta doar dezvoltarea infrastructurii, ci si implicarea populatiei. A contribui la conservarea si re folosirea resurselor existente este mai mult decat dovada unei bune politici civice, este exact ceea ce trebuie sa faca fiecare cetatean in vederea protejarii mediului in care traim. Reducerea volumului de deseuri depozitate si protejarea resurselor naturale presupun implementarea sistemului de colectare selectiva a deseurilor, reciclarea si valorificarea deseurilor cu continut util. Fiecare cetatean trebuie sa constientizeze faptul ca, daca nu actioneaza in directia colectarii selective a unor deseuri care se genereaza zilnic (ambalaje de hartie si carton, recipiente din plastic, sticla sau metal, deseuri electrice si electronice si baterii) si le arunca amestecat in pubele sau containere, acest lucru se va reflecta, foarte curand, nu doar in gradul ridicat de poluare care afecteaza sanatatea umana si a mediului, ci si in pretul pe care trebuie sa-l plateasca pentru produsele noi din acelasi material, pentru serviciul de salubritate etc.

2.2 Cadrul legal

Politica națională în domeniul gestionării deșeurilor trebuie să se subscrie obiectivelor politicii europene în materie de prevenire a generării deșeurilor și să urmărească reducerea consumului de resurse și aplicarea practică a ierarhiei deșeurilor.

In prezent, in Republica Moldova, legislatia specifica din sectorul de gestionare a deseurilor este in proces de elaborare si armonizare cu directivele UE. Procesul de implementare a Directivelor Uniunii Europene necesita timp si este dificil din punct de vedere tehnic. In perioada urmatoare Guvernul Republicii Moldova va stabili cadrul legal si institutional necesar pentru a sprijini alinierea treptata a practicilor nationale de gestionare a deseurilor la cele ale Uniunii Europene.

In domeniul managementului deșeurilor prevederile următoarelor acte normative sunt incidentale:

Legea Nr. 1347 din 09 Octombrie 1997 privind deșeurile de producție și menajere;

Care reglementează gestionarea deșeurilor de producție și menajere în scopul reducerii acestora și reintroducerii lor în circuitul economic, pentru prevenirea poluării mediului.

Legea Nr. 435 din 28 Decembrie 2006 privind descentralizarea administrativă, cu modificările ulterioare;

care stabilește cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare a competențelor între autoritățile publice; domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale.

Legea Nr. 436 din 28 Decembrie 2006 privind administrația publică locală, cu modificările ulterioare;

care stabilește și reglementează modul de organizare și funcționare a autorităților administrației publice în unitățile administrativ-teritoriale; statutul juridic al unității administrativ-teritoriale; raporturile dintre autoritățile administrației publice, organizarea activității autorităților publice locale.

Legea Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002 privind servicii publice de gospodărie comunală, cu modificările ulterioare;

care stabilește cadrul juridic unitar privind înființarea și organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală în unitățile administrativ-teritoriale, inclusiv monitorizarea și controlul funcționării lor.

Codul Civil al Republicii Moldova Nr. 1107 din 6 Iunie 2002

care în principal determină statutul juridic al participanților la circuitul civil, temeiurile apariției dreptului de proprietate și modul de exercitare a acestuia, reglementează obligațiile contractuale și de altă natură, alte raporturi patrimoniale și personale nepatrimoniale conexe lor, iar în particular, cu impact în ceea ce privește domeniul managementului deșeurilor, reglementează modalitățile de cooperare și asociere între autoritățile locale.

Hotărârea Nr. 847 din 18 Decembrie 2009 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia, cu modificările ulterioare;

care stabilește responsabilitățile și competențele Ministerului Mediului în domeniul managementului deșeurilor, în special în ceea ce privește elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului.

Hotărârea Nr.77 din 30 Ianuarie 2004 cu privire la aprobarea structurii și Regulamentului Inspectoratului Ecologic de Stat, cu modificările ulterioare;

care stabilește forma organizatorico-juridică, structura, atribuțiile, competența și domeniul de activitate ale Inspectoratului Ecologic de Stat cu subdiviziunile sale; funcția de bază a acestuia fiind aceea de a exercita controlul și de a asigura realizarea prevederilor legislației și actelor normative din domeniul protecției mediului

Legea 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova

care stabilește entitățile implicate în procesul de elaborare a documentelor strategice la nivel regional, precum și un mecanism de finanțare a unor investiții, în conformitate cu politica de dezvoltare regională.

Hotărârea 387 din 6 iunie 1994 cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale,

care reglementează raporturile dintre Întreprinderea Municipală (forma cea mai des întâlnită de organizare a operatorilor de salubritate) și autoritatea publică locală, în calitate de fondator al acesteia.

2.3 Planificarea gestionării deșeurilor la nivel național și regional

2.3.1 Planificarea gestionării deșeurilor la nivel național

Legea actuală a deșeurilor, Legea nr. 1347/09.10.1997, prevede la articolul 11 faptul că *“ministerele, departamentele, autoritățile administrației publice locale, asociațiile, întreprinderile și organizațiile elaborează, în limitele competenței lor, programe de gestionare a deșeurilor, ce includ măsuri care asigură reducerea volumului acestora, reintroducerea lor maximală în circuitul economic în calitate de materii prime secundare sau evacuarea lor fără riscuri ecologice”*. De asemenea, se prevede că *“autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, în comun cu Ministerul Economiei, elaborează, în baza programelor nominalizate, proiectul Programului de stat de valorificare a deșeurilor de producție și menajere, care este aprobat de Guvern”*.

După cum se poate observa, aceste programe, care ar fi trebuit realizate, sunt programe de prevenire a generării deșeurilor și de valorificare, fără a fi însă documente complete de planificare a gestionării deșeurilor, de la colectarea acestora până la eliminare.

Din informațiile pe care le deținem, Programul de stat de valorificare a deșeurilor de producție și menajere a fost elaborat în anul 2010.

Proiectul noii legi a deșeurilor, care este în prezent în curs de aprobare, are însă prevederi clare în domeniul planificării, menționând faptul că Guvernul aprobă ***Strategia de gestionare a deșeurilor și Programul național pentru gestionarea deșeurilor***, care vor fi elaborate de către autoritatea administrației publice centrale în domeniul mediului, respectiv Ministerul Mediului.

Proiectul noii legi a deșeurilor prevede ca Programul național pentru gestionarea deșeurilor va cuprinde o analiză a situației actuale a gestionării deșeurilor pe teritoriul geografic al țării, precum și măsurile care trebuie luate pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu în cazul pregătirii pentru reutilizare, în cazul reciclării, valorificării și eliminării deșeurilor, precum și o evaluare a modului în care programul va ajuta la punerea în aplicare a obiectivelor și dispozițiilor prezentate în lege.

La fel ca și Directiva cadru a deșeurilor, proiectul de lege prevede ca Programul național pentru gestionarea deșeurilor va conține, după caz și luând în considerare nivelul geografic și acoperirea zonei de planificare, următoarele:

- tipul, cantitatea și sursa deșeurilor generate în limitele teritoriului, deșeurile care pot fi transportate de pe sau pe teritoriul național, precum și o evaluare a evoluției viitoare a fluxurilor de deșeuri;
- schemele existente de colectare a deșeurilor și principalele instalații de eliminare și valorificare, inclusiv orice aranjamente speciale pentru uleiurile utilizate, deșeurile periculoase sau alte fluxuri de deșeuri formate;
- o evaluare a necesarului de noi scheme de colectare, închiderea instalațiilor de deșeuri existente, infrastructura suplimentară pentru instalațiile de deșeuri în conformitate cu art. 19 și, dacă este necesar, investițiile legate de acestea;

- informații suficiente despre criteriile de localizare pentru identificarea siturilor și despre capacitatea viitoare de eliminare sau de operare a instalațiilor majore de valorificare, dacă este necesar;
- politicile generale de gestionare a deșeurilor, inclusiv tehnologiile și metodele planificate de gestionare al deșeurilor sau politici privind deșeurile care ridică probleme specifice de gestionare;
- aspectele organizaționale legate de gestionarea deșeurilor, inclusiv o descriere a alocării responsabilităților între actorii publici și privați care se ocupă cu gestionarea deșeurilor;
- o analiză a utilității și a adecvării utilizării instrumentelor economice și de altă natură pentru rezolvarea diverselor probleme legate de deșeuri, luând în considerare necesitatea menținerii unei bune funcționări a pieței interne;
- utilizarea unor campanii de sensibilizare și de informare adresate publicului larg sau unor grupuri țintă de public;
- amplasamente contaminate istoric prin operații de eliminare a deșeurilor și măsurile de reabilitare a acestora.

La art. 35 al proiectului de lege se prevede că în baza Programului național pentru gestionarea deșeurilor, agențiile și consiliile regionale de dezvoltare elaborează **programele regionale privind gestionarea deșeurilor**, conținutul programelor regionale fiind asemănător cu cel al Programului național pentru gestionarea deșeurilor.

Deși abia proiectul noii legi a deșeurilor are prevederi clare în ceea ce privește gestionarea deșeurilor, până în prezent au fost elaborate și aprobate documente de planificare, atât la nivel național, cât și la nivel regional.

Astfel, în anul 2013 a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248/10.04.2013 **“Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027”**. Strategia Națională de gestionare a deșeurilor este documentul strategic pe baza căruia se definesc proiectele de investiții în domeniul gestionării deșeurilor.

Hotărârea Guvernului prevede faptul că Ministerul Mediului va conlucra cu organismele internaționale și potențialii donatori în scopul atragerii volumului necesar de investiții pentru a permite dezvoltarea durabilă a sectorului gestionării deșeurilor și va prezenta anual Guvernului, până la data de 10 aprilie, raportul cu privire la realizarea prevederilor Strategiei Naționale. Celelalte ministere și autoritățile administrative centrale vor întreprinde măsurile necesare pentru executarea integrală și în termenele stabilite a acțiunilor preconizate pentru implementarea Strategiei Naționale și trebuie să informeze anual, până la data de 10 februarie, Ministerul Mediului îndeplinirea măsurilor din Strategia Națională. Este, de asemenea, menționat faptul că beneficiarii proiectelor investiționale în domeniul gestionării deșeurilor trebuie să coordoneze în prealabil cu Ministerul Mediului conceptele proiectelor planificate și este recomandat ca autoritățile administrației publice locale să creeze asociații interraionale de gestionare a deșeurilor în vederea atragerii investițiilor necesare în acest sector.

Obiectul Strategiei Naționale sunt toate tipurile de deșeuri, respectiv:

- deșeurile menajere și asimilabile (deșeuri municipale);
- deșeuri de producție;
- deșeuri din construcții și demolări;

- deșeuri generate din activități medicale;
- fluxuri speciale de deșeuri (deșuri de ambalaje, deșeuri de echipamentele electrice și electronice, cauciucuri uzate, baterii și acumulatori, uleiuri uzate)

Strategia Națională stabilește atât obiective generale, cât și obiectivele specifice.

Obiectivele generale sunt următoarele:

- Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor municipale prin armonizarea cadrului legislativ, instituțional și normativ la standardele UE, bazat pe abordare regională (așezarea geografică, dezvoltarea economică, existența drumurilor de acces, condițiile pedologice și hidro-geologice, numărul de populație etc.) și divizarea teritorială a țării în 8 regiuni de management al deșeurilor;
- Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de deșeuri municipale și a stațiilor de transfer;
- Dezvoltarea sistemelor de colectare și tratare a fluxurilor de deșeuri specifice (ambalaje, DEEE, cauciucuri, baterii etc.) prin promovarea și implementarea principului ”responsabilitate a producătorului”, inclusiv a deșeurilor periculoase (deșeuri medicale, uleiuri uzate etc.) prin crearea a câte unui punct de colectare la nivel de regiune.

În urma adoptării în anul 2006 a legii privind dezvoltarea regională, în Republica Moldova au fost înființate regiunile de dezvoltare (*Regiunea de Dezvoltare Sud, Regiunea de Dezvoltare Centru și Regiunea de Dezvoltare Nord*), care au ca scop stimularea atragerii de fonduri și investiții și de a asigura o dezvoltare durabilă. În plus, trebuie menționate regiunile cu statut special Gagauzia și Transnistria.

Ținând seama de cele trei regiuni de dezvoltare, Strategia Națională definește **8 zone de gestionare integrată a deșeurilor municipale**, și anume:

- în *Regiunea de Dezvoltare Sud*: **3 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 1 Sud, Zona 2 Sud Centru, Zona 3 Sud Est*);
- în *Regiunea de Dezvoltare Centru*: **3 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 4 Chisinau, Zona 5 Vest Centru, Zona 6 Est Centru*);
- în *Regiunea de Dezvoltare Nord*: **2 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 7 Balti, Zona 8 Nord*).

Trebuie menționat faptul ca Regiunea Autonomă Gagauzia nu face parte din Regiunea de Dezvoltare Sud, dar este inclusă în Zona 1 Sud de management a deșeurilor. În schimb, Transnistria nu este inclusă în cele 8 zone de gestionare a deșeurilor.

Unitatea Teritorială Autonomă (UTA) Gagauzia unde se afla orașul Comrat se regăsește în Zona 1 Sud împreună cu raioanele Cahul, Cantemir și Taraclia.

Figura 5: Planificarea regională a managementului deșeurilor municipale în conformitate cu Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova

Sursa: "Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027"

Strategia Națională definește, de asemenea, **obiectivele specifice** pentru fiecare categorie de deșuri, prin intermediul cărora se vor realiza obiectivele generale. În ceea ce privește deșeurile municipale sunt definite următoarele obiective specifice:

- promovarea și implementarea sistemelor de colectare selectivă în toate localitățile, atât în sectorul casnic, cât și de producție, precum și a facilităților de sortare, compostare și reciclare;
- îmbunătățirea sistemului de transport al deșeurilor și dezvoltarea stațiilor de transfer (4-7 stații per raion);
- dezvoltarea capacităților de eliminare a deșeurilor municipale (construcția a 7 depozite zonale pentru deșeurile municipale și a 2 stații pentru tratarea mecanico-biologică);
- îmbunătățirea guvernării instituționale în domeniul gestionării deșeurilor municipale prin crearea asociațiilor autorităților publice locale la nivel zonal (8 asociații).

În ceea ce privește **depozitele zonale** pentru deșeurile solide municipale, în Strategia Națională este prezentată o hartă (Figura 8) cu recomandări privind locații potențiale pentru amplasarea acestor depozite în funcție de condițiile geologice-hidrologice ale Republicii Moldova. Analizând această hartă în comparație cu harta privind planificarea regională a managementului deșeurilor se poate observa o diferență de zonare, și anume Zona 3 Sud Est cuprinde în harta cu posibilele locații pentru amplasarea depozitelor și raionul Anenii Noi, care în harta privind planificarea regională este inclus în Zona 4 Chisinau. Pentru cele două raioane, Ștefan Vodă și Caușeni, sunt identificate două posibile amplasamente pentru depozite de deșuri, câte unul în fiecare raion.

Pe lângă obiectivele specifice pentru deșeurile municipale, în Strategia Națională sunt prezentate și obiective specifice pentru fluxurile speciale de deșuri.

În Anexa 1 a Strategia Națională este prezentat **Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova**, fiind definite pentru fiecare obiectiv general, respectiv obiectiv specific acțiunile, termenele de realizare, responsabilii, costurile estimate, sursa de finanțare, precum și indicatorii de monitorizare.

Principalele acțiuni identificate pentru **obiectivul general** „Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de deșuri menajere solide”, respectiv obiectul specific „Asigurarea cu sisteme de colectare și transport a deșeurilor a unui număr cât mai mare de generatori de deșuri” sunt următoarele:

- Extinderea activității întreprinderilor de colectare și eliminare a deșeurilor din localitățile urbane în localitățile rurale – termen 2013 - 2015, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Crearea sistemelor de colectare a deșeurilor în mediul urban/rural prin procurarea containerelor și amenajarea stațiilor de transfer, introducerea și extinderea colectării selective la sursă - termen 2013 - 2016, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Crearea schemelor optime prin dotarea cu transport specializat la nivelul fiecărei regiuni - termen 2013 - 2016, responsabili Ministerul Mediului, *autoritățile publice locale* și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor;

- Crearea unui sistem de colectare și transportare a deșeurilor periculoase - termen 2015 - 2017, responsabili Ministerul Mediului, *autoritățile publice locale* și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor;
- Reducerea numărului de gunoiști existente prin amenajarea a 4 - 6 depozite de deșeuri menajere solide intercomunale la nivel regional - termen 2014 - 2016, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Elaborarea planurilor de închidere a depozitelor de deșeuri neconforme cu cerințele Uniunii Europene - termen 2014 - 2017, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Elaborarea studiilor de fezabilitate pentru construcția a 2 - 3 depozite de deșeuri menajere solide în Regiunea de Dezvoltare Sud - termen 2013 - 2014, responsabili Ministerul Mediului; agențiile de dezvoltare regională;
- Construcția depozitelor pentru deșeuri menajere solide și stațiilor de transfer regional - termen 2014 - 2017, responsabili Ministerul Mediului; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.

Se poate observa ca exceptând ultimele două acțiuni, care se referă la elaborarea studiilor de fezabilitate și construirea depozitelor zonale de deșeuri municipale, pentru restul acțiunilor responsabilitatea revine autorităților publice locale, iar implementarea acestor acțiuni trebuie să se finalizeze cel târziu în anul 2017.

2.3.2 Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud

Înainte de elaborarea Strategia Națională, în anul 2011 a fost elaborată și aprobată **“Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud”**.

Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud a fost elaborată în cadrul Proiectului „Guvernarea Deșeurilor – Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (IEVP) Est”, proiect finanțat de Uniunea Europeană și a fost aprobată de către Consiliul de Dezvoltare Regională Sud la data de 27 decembrie 2011. Strategia prezintă obiectivele principale și specifice ale Strategiei Naționale, deși la momentul elaborării Strategia Națională nu era încă aprobată.

În **Strategia regională** sunt prezentate următoarele **ținte** care vor sta la baza implementării sistemelor de management integrat al deșeurilor în Regiunea de Dezvoltare Sud:

- (1) Colectarea deșeurilor municipale** - extinderea serviciilor orășenești de colectare a deșeurilor din mediu urban în zonele rurale:
- pe termen scurt, 2015 – acoperirea cu servicii de colectare în rază de 15 – 20 km în jurul orașelor;
  - pe termen mediu, 2020 – acoperirea cu servicii de colectare până la 75% a zonelor rurale (cu populație peste 500 locuitori);
  - pe termen lung, 2025 – acoperire cu 100% în mediul rural (cu populație peste 500 locuitori);

(2) Depozitare și transfer:

- pe termen scurt, 2015 - dezvoltarea stațiilor de transfer a deșeurilor (medii și mici) în fiecare raion;
- pe termen scurt, 2015 - amenajarea gunoiștilor intercomunale (3 - 5 per raion);
- pe termen mediu, 2020 – reducerea numărului de depozite de la 200 de depozite neconforme la maxim 7 depozite de deșeurii;
- pe termen lung (2025) - depozitarea deșeurilor în maxim 3 depozite regionale.

(3) Reciclarea și/sau tratarea corespunzătoare a deșeurilor:

- pe termen scurt, 2015 – reciclarea a 10 – 20% deșeurii de sticlă, PET și Hartie din total de deșeurii reciclabile generate;
- pe termen scurt, 2015 – tratarea corespunzătoare a 40% din deșeurile din construcții și demolări;
- pe termen scurt, 2015 - tratarea corespunzătoare a 40% din deșeurile voluminoase;
- pe termen scurt, 2015 - reducerea la depozitare a 25% din cantitatea de deșeurii biodegradabile generate (dejecții animaliere, deșeurii din grădini, deșeurii vegetale și fitosanitare);
- pe termen mediu, 2020 – reciclarea a 20 – 30% deșeurii de sticlă, PET și Hartie din total de deșeurii reciclabile generate;
- pe termen mediu, 2020 – tratarea corespunzătoare a 55% din deșeurile din construcții și demolări;
- pe termen mediu, 2020 - tratarea corespunzătoare a 55% din deșeurile voluminoase;
- pe termen mediu, 2020 - reducerea la depozitare a 50% din cantitatea de deșeurii biodegradabile generate (dejecții animaliere, deșeurii din grădini, deșeurii vegetale și fitosanitare);
- pe termen lung, 2025 – reciclarea a 30 - 40% deșeurii de sticlă, PET și Hartie din total de deșeurii reciclabile generate;
- pe termen lung, 2025 – tratarea corespunzătoare a 70% din deșeurile din construcții și demolări;
- pe termen lung, 2025 - tratarea corespunzătoare a 70% din deșeurile voluminoase;
- pe termen lung, 2025 - reducerea la depozitare a 75% din cantitatea de deșeurii biodegradabile generate (dejecții animaliere, deșeurii din grădini, deșeurii vegetale și fitosanitare).

Analizând comparativ obiectivele și țintele propuse prin Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud cu cele din Strategia Națională se pot trage următoarele **concluzii**:

- Strategia Națională prevede extinderea sistemului de colectare și implementarea colectării separate până în anul 2016, în timp ce Strategia Regională prevede acoperirea cu servicii de salubritate de 10%, atât în mediul urban, cât și în mediul rural abia pe termen lung, începând cu anul 2025;

- Strategia Națională prevede construcția depozitelor regionale și a stațiilor de transfer în perioada 2014 – 2017, în timp ce Strategia Regională prevede că depozitele regionale vor fi funcționale începând cu 2025;
- Strategia Națională prevede ținte ambițioase de reciclare și tratare a deșeurilor, atât pe termen scurt, cât și mediu și lung, ținte care nu sunt corelate cu obiectivele și țintele privind colectarea și depozitarea controlată a deșeurilor.

Necolerările de obiective și ținte între Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud cu cele din Strategia Națională sunt cel mai probabil determinate de faptul că cele două documente de strategice au fost aprobate în momente diferite, Strategia Națională fiind aprobată cu doi ani mai târziu decât Strategia Regională.

Din punct de vedere al sistemelor de gestionare a deșeurilor municipale și Strategia Regională definește 3 zone/subregiuni de gestionare a deșeurilor singura diferență față de zonele definite pentru Regiunea de Dezvoltare Sud în Strategia Națională fiind aceea ca Zona 1 Sud, denumită Subregiunea 3 în Strategia Regională, nu mai include și Regiunea autonomă Gagauzia.

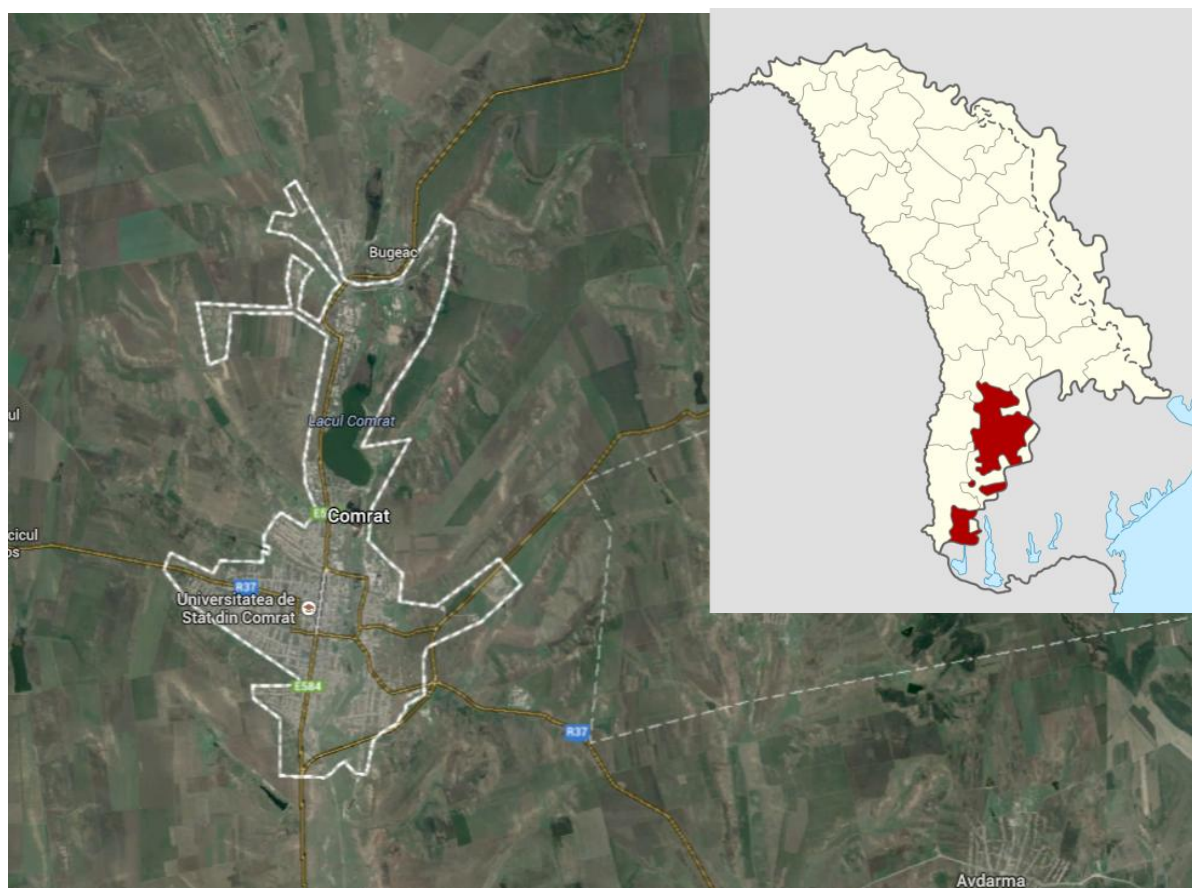
3 Aria proiectului

3.1 Descrierea localității

Municipiul Comrat este capitala Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia din Republica Moldova. Suprafața totală a municipiului este de 16.403 ha. Amplasat în partea de sud a republicii, în valea râului Ialpușul-Mare, municipiul Comrat este situat la o distanță de 100 km de Chișinău.

Suprafața municipiului Comrat este de 16.403 ha, dintre care 10.955 ha sunt terenuri cu destinație agricolă. Viile și livezile reprezintă 10% din terenurile agricole. Suprafața terenului intravilan este de 1.094 ha. Bazinele acvatice ocupă 288 ha (râul Ialpuș și rezervorul de apă Comrat).

Figura 6: Harta raionului Comrat și a orașului Comrat

Sursa: Google Maps

3.2 Condiții socio-economice

Conform datelor recensământului din anul 2004, populația orașului Comrat constituie 23.327 persoane, dintre care 46,91% bărbați și 53,09% femei. Structura etnică a populației orașului este următoarea: 8,92% - moldoveni; 4,80 % - ucraineni; 7,33% - ruși; 72,85% - găgăuzi; 4,56% - bulgari; 0,03% - evrei; 0,06% - polonezi; 0,46% - țigani; 0,97% - alte etnii.

În orașul Comrat au fost înregistrate 7.432 de gospodării casnice la recensământul din anul 2004, iar mărimea medie a unei gospodării era de 3,1 persoane.

Sistemul educațional al municipiului cuprinde 6 instituții preșcolare, 8 școli medii de cultură generală, 3 licee, colegiul pedagogic și Universitatea de Stat din Comrat. Sistemul de ocrotire a sănătății este format din Spitalul central, centrul medicilor de familie, secția de urgență și centrul de medicină preventivă.

Potențialul economic al municipiului este reprezentat de întreprinderile care activează în domeniul prelucrării produselor agricole. Una din ramurile de bază ale economiei locale este cea vitivinicolă. Întreprinderea „ComratVin” S.A. cu 8 linii de producere are o capacitate de prelucrare de 17,6 mii tone de struguri. Întreprinderea produce pentru piața internă și pentru export 18 mărci de vinuri de calitate superioară: „Cabernet-Sauvignon”, „Roșu de Comrat”, „Comratscoe”, „Cagor” etc.

Sistemul de comerț este format din 150 magazine și două piețe orășenești.

În oraș activează filialele a șapte bănci comerciale, și a două companii de asigurare.

4 Gestionarea deșeurilor la nivelul localității

În prezent, colectarea deșeurilor municipale cade în responsabilitatea autorităților publice locale, serviciul de salubritate fiind realizat de către Întreprinderea Municipală “Gospodărie Comunală Locativă” Comrat (IMGCL) detinută de către autoritatea publică locală (APL).

Sistemul de gestionarea a deșeurilor municipale în zona pilot studiată (orasul Comrat) prezintă în principal aceleași aspecte generale care caracterizează zona urbană din Republica Moldova. Localitățile urbane prezintă o structură mixtă de locuințe, formată din blocuri și case individuale care se întind pe suprafețe relativ mari, motiv pentru care serviciul de salubritate s-a instituit în cea mai mare parte doar în zonele aglomerate.

Colectarea și transportul deșeurilor se realizează de către IMGCL Comrat în baza unor contracte încheiate cu generatorii de deșuri (populație, agenți economici, instituții publice), iar eliminarea deșeurilor se face într-un depozit neconform (gunoistă) care aparține localității și este administrat tot de către IMGCL.

Figura 7: Sistemul de gestionare a deșeurilor la nivelul localității

Din analiza documentelor aferente serviciului de salubritate din localitatea Comrat, rezultă că întreprinderea de gospodărie comunală prestează servicii de colectare și transport deșuri, curățenie strădală, întreținere parcuri, curățenie cimitire și administrarea gunoistei.

Figura 8: Serviciile prestate de catre IMGCL

Conform datelor furnizate de catre IMGCL Comrat exista incheiate contracte de salubritate in numar de 3.053 cu populatia localitati, reprezentand **circa 38% grad de acoperire a serviciului de salubritate** (la nivelul localitatii exista circa 2.078 apartamente si 6.000 de case individuale). In ceea ce priveste numarul de contracte incheiate cu agentii economici si institutiile publice acesta se ridica la circa 1.000 de contracte.

Referitor la gradul de incasare al tarifelor, IMGCL Comrat a declarat ca acesta este necorespunzator (circa 23%), iar veniturile sunt insuficiente pentru acoperirea costurilor de investitii si operare la un nivel de calitate acceptabil.

4.1 Sistemul de pre-colectare a deseurilor menajere

Colectarea deseurilor se face fie prin aportul populatiei si al celorlalti utilizatori ai serviciilor de salubritate prin metoda aducerii deseurilor menajere la un punct fix de colectare (platforma) sau din *casa in casa* (zonele in care exista gospodarii individuale), de unde sunt apoi preluate de catre operatorul de salubritate si transportate la gunoistea orasului.

In prezent, la nivelul localitatii Comrat exista urmatoarea structura pentru pre-colectarea deseurilor menajere:

Tabel 1: Situatia sistemului de precolectare (orasul Comrat)

Platforme	Descriere	Dotare cu recipienti
5 platforme amenajate	1 platforma dotata cu 5 containere metalice si 4 platforme cu 2 containere metalice cu capacitatea de circa 1 mc pentru colectarea deseurilor menajere mixte.	Infrastructura pentru pre-colectare: <ul style="list-style-type: none"> 250 containere vechi metalice nestandardizate

La nivelul localitatii se intentioneaza introducerea colectarii selective a deseurilor de plastic in containere metalice nestandardizate (o companie turceasca planifica sa doneze 50 de containere din plasa in care sa se colecteze deseurile din plastic in baza unui contract incheiat cu primaria. Compania turceasca va colecta si transporta si balota deseurile din plastic).

In cazul deseurilor rezultate din constructii si demolari, acestea pot fi evacuate in mod individual la gunoistea orasului (prin aportul individual al producatorului de deseuri, gratuit) sau prin intermediul operatorului de salubritate, la solicitare, in baza unui tarif.

Figura 9: Platforme pentru colectarea deseurilor menajere mixte (Comrat)

4.2 Sistemul de colectare si transport a deseurilor menajere

Colectarea si transportul deseurilor se face diferit, in functie de infrastructura de care dispun intreprinderile de salubritate. Astfel, frecventa de ridicare a deseurilor poate varia de la zilnic pana la odata pe saptamana.

La nivelul localitatii Comrat, colectarea se face dupa grafic, dupa cum urmeaza:

- zilnic de la blocuri, inclusiv duminica;
- o data pe saptamana la casele individuale;
- conform graficului sau la solicitare in cazul agentilor economici;
- dupa solicitare in cazul unitatilor de invatamant si al institutiilor publice.

Cantitatea colectată de către operator este supusă unor oscilații puternice de-a lungul unui an și este dependentă de structura clădirilor. Graficul evoluției cantităților de deșuri biodegradabile ilustrează un punct clar de minim iarnă, din decembrie până în februarie, un punct de maxim primăvara și unul și mai accentuat toamna.

Din informațiile operatorului de salubritate, aceste variații sunt cu cca. 20 - 30% mai mari față de cantitățile de deșuri colectate și transportate în anotimpul rece. Aceste oscilații în funcție de anotimp pot fi observate de obicei în zona cu gospodării individuale care prezintă importante porțiuni de grădina (se colectează cantități importante de deșuri verzi, cum ar fi: crengi, frunze, iarba, resturi din grădina, dar și gunoi de grajd).

Figura 10: Aspecte privind evacuarea deșeurilor biodegradabile

Colectarea deșeurilor menajere în oraș se efectuează prin intermediul următoarelor mijloace de transport:

Tabel 2: Situația mijloacelor de transport la nivelul operatorului

Mijloc de transport	Alte aspecte
1 autospecială IVECO	Donatie în cadrul unui proiect finanțat de ADR Sud prin Fondul Ecologic în anul 2006. Din februarie 2013 nu mai este utilizată, întrucât nu mai există containere compatibile cu sistemul de transport (au existat 70 de eurocontainere care s-au deteriorat în timp).
2 autospeciale GAZ 5309	Prezintă uzură avansată.
2 tractoare	Sunt închiate și utilizate la evacuarea deșeurilor.
1 buldozer	Este închiriat și utilizat 1 dată/săpt la depozitul de deșuri.

Figura 11: Mijloace de transport utilizate de catre operator

4.3 Evacuarea deseurilor

Deseurile colectate de catre operatorul de salubritate sunt transportate in vederea depozitarii la depozitul de deseuri (gunoiste), situat la o distanta de cca 5 km de centrul orasului (situata in localitate).

Figura 12: Locatia depozitului de deseuri (gunoista) Comrat

Caracteristicile locatiei in care se realizeaza depozitarea deseurilor sunt prezentate tabelul de mai jos.

Tabel 3: Informatii despre locatia in care se realizeaza depozitarea deseurilor

Caracteristile locatiei in care se realizeaza depozitarea deseurilor	
Distanta fata de localitate	5 km
Anul deschiderii	2008
Cantitate depozitata	150 m ³ /zi
Tipuri de deseuri depozitate	Deseuri mixte menajere Deseuri din constructii si demolari Deseuri de la agenti economici
Personal	1 persoana

Locatia pentru depozitarea deseurilor a fost deschisa in anul 2008. Zona depozitului nu este imprejmuita, nu are sistem de cantarire a deseurilor, nu este racordata la sistemul de energie electrica, nu exista personal cu responsabilitati in coordonarea depozitarii deseurilor. Paza depozitului este asigurata de catre 1 persoana, care este si mecanic pe buldozer. Imprastierea deseurilor in depozit se realizeaza odata pe saptamana cu un buldozer inchiriat, fara inasa a fi acoperite cu pamant, fapt ce conduce la exista unui numar foarte mare de pasari in zona locatiei.

Figura 13: Imagini din interiorul gunoistei orasului Comrat

Drumul de acces catre depozitul deseurilor este nu este pietruit, fiind impropriu si greu accesibil cu precadere in perioada umeda.

Figura 14: Drumul de acces in gunoistea orasului Comrat

5 Evaluarea performantelor financiare ale operatorului de salubritate

5.1 Contul de profit si pierdere

5.1.1 Evolutia veniturilor pe activitati

In urma analizei efectuate si a datelor colectate si analizate de la beneficiar, s-a constatat faptul ca operatorul IMGCL COMRAT obtine urmatoarele categorii de venituri:

- Venituri din activitati de salubritate;
- Venituri din activitatile cu primaria (veniturile pentru salariile celor ce lucreaza pe contracte, veniturile din contracte cu primaria)

Privind veniturile din sectorul comunal locativ, ele au fost incluse in capitolul Alte Venituri, nefiind direct legate de activitatea de salubritate a operatorului. Trebuie mentionat ca aceste doua categorii de venituri (salubritate si sectorul comunal locativ) reprezentand peste 95% din veniturile totale

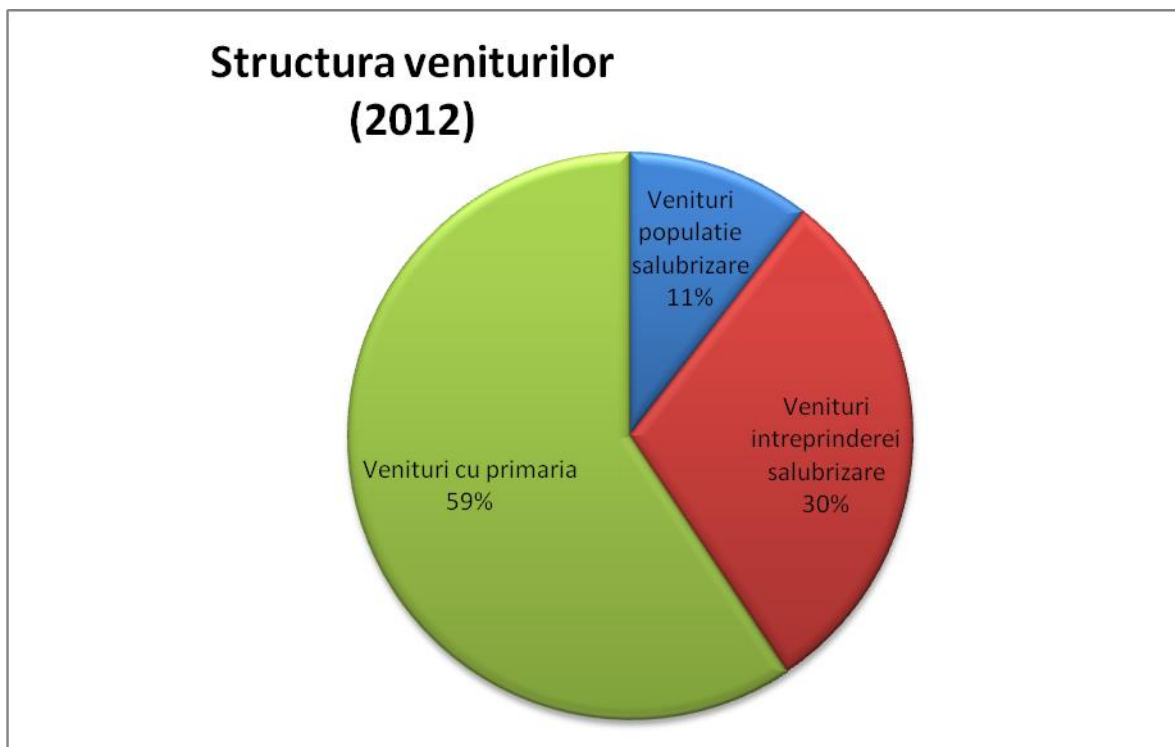
Cuantumul si structura veniturilor din exploatare sunt prezentate in urmatorul tabel si in graficul ce il urmeaza:

Tabel 4: Cuantumul si structura veniturilor – IMGCL Comrat

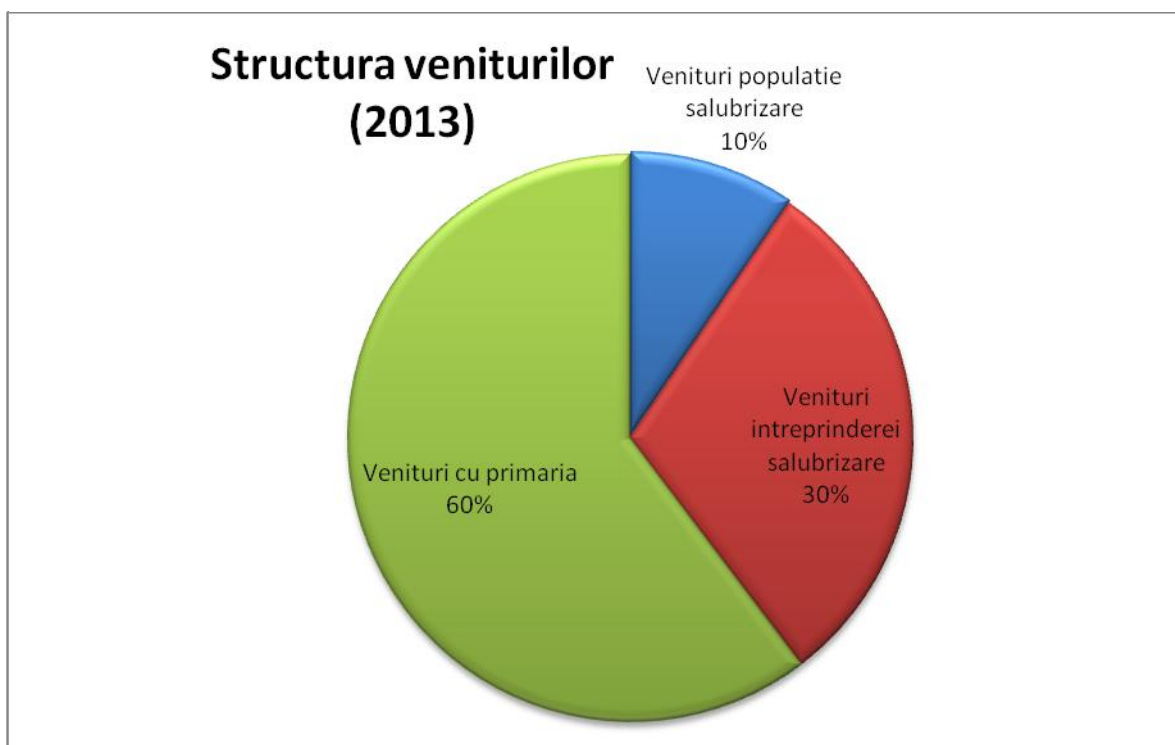
Venituri		2011	2012	2013	2014
Venituri populatie salubritate	MDL	398,063.0	415,064.0	398,283.0	232,443.0
Venituri intreprinderii salubritate	MDL	1,185,090.0	1,190,271.0	1,265,906.0	774,841.0
Venituri din contracte cu primaria	MDL	2,241,028.0	2,346,643.0	2,532,573.0	1,340,147.0
Total venituri	MDL	3,824,181.0	3,951,978.0	4,196,762.0	2,347,431.0

Venituri		2011	2012	2013	2014
Venituri populatie salubritate	MDL	10.41%	10.50%	9.49%	9.90%
Venituri intreprinderii salubritate	MDL	30.99%	30.12%	30.16%	33.01%
Alte venituri	MDL	58.60%	59.38%	60.35%	57.09%
Total venituri	MDL	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

Figura 15: Structura veniturilor la nivelul anului 2012– IMGCL Comrat

Figura 16: Structura veniturilor la nivelul anului 2013 – IMGCL Cahul

In perioada de analiza cea mai mare categorie de venituri o reprezinta cele generate din contractele cu primaria, venituri ce se imparte in doua componente: venituri pentru salariile muncitorilor ce presteaza serviciile si veniturile aferente contractelor incheiate.

5.1.2 Evoluția tarifelor pe activități și a indicelui de suportabilitate

Tarifele practicate de IMGCL Comrat sunt diferențiate pe categoriile de utilizatori. Astfel, tarife pentru serviciile de salubritate se disting pentru următoarele categorii de beneficiari:

- Locuitori la case
- Locuitori la blocuri
- Agenți economici

Tarifele în vigoare pentru populație și agenți economici sunt aprobate încă din 2012, nemaifiind modificate de atunci. Aceste tarife au următoarele valori:

Tabel 5: Evoluția tarifelor de salubritate

Evoluția tarifelor		2012-2014
Locuitori la case	Lei/persoana	25.0
Locuitori la blocuri	Lei/persoana	20.0
Agenti economici- evacuare gunoi	Lei/m3	

În contextual acestei situații tarifare apare problema indicelui de suportabilitate a populației referitoare la factura plătită pentru serviciile de salubritate. În acest scop, consultantul a întocmit o analiză de suportabilitate, care este prezentată în următorul tabel și a cărei metodologie și concluzii vor fi explicate mai apoi.

Tabel 6: Date care au stat la baza analizei indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate

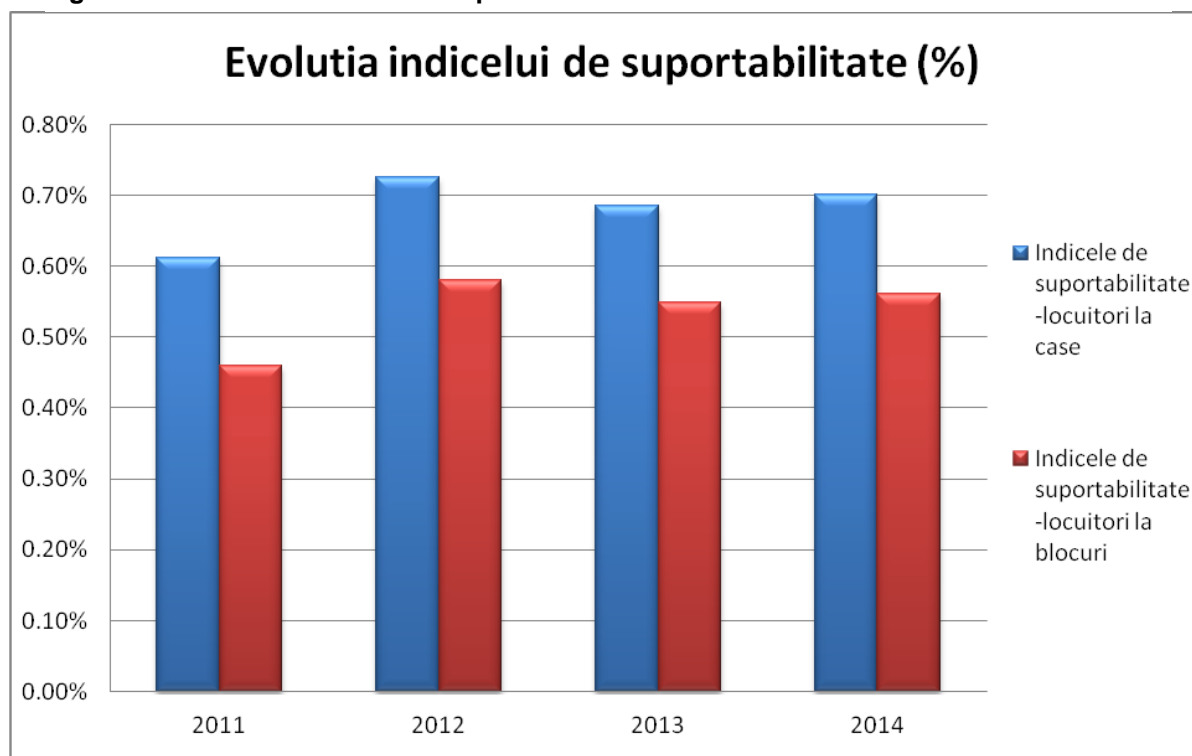
Analiza de suportabilitate		2011	2012	2013	2014
Veniturile disponibile ale populației în mediul urban (media lunară pe membru de familie) - Nivel național	MDL/pers.	1,792.6	1,868.9	2,063.6	2,016.8
Numărul mediu de membrii pe familie - nivel național	Persoane	2.4	2.4	2.3	2.3
Media națională a salariilor	MDL/lună	3,042.2	3,386.2		
Salariul mediu în Raion	MDL/lună	2,309.0	2,603.8		
Factorul de ajustare	MDL/lună	75.9%	76.9%	76.9%	76.9%
Veniturile familiei - nivel Raion	MDL/gosp.	3,265.4	3,449.0	3,649.5	3,566.9
Evoluția tarifelor					
Locuitori la case	MDL/pers.	20.0	25.0	25.0	25.0
Locuitori la bloc	MDL/pers.	15.0	20.0	20.0	20.0
Valoarea facturată pentru salubritate pe gospodărie - locuitori la case	MDL/gosp./lună	20.00	25.00	25.00	25.00
Valoarea facturată pentru salubritate pe gospodărie - locuitori la blocuri	MDL/gosp./lună	15.00	20.00	20.00	20.00
Indicele de suportabilitate-locuitori la case	%	0.61%	0.72%	0.69%	0.70%
Indicele de suportabilitate-locuitori la blocuri	%	0.46%	0.58%	0.55%	0.56%

Elementele cheie ale acestei analize sunt:

- Numarul mediu de membrii pe familie, luat la nivel national;
- Tariful operatorului;
- Factura medie a populatiei din zona de operare la blocuri si la case;
- Veniturile disponibile ale populatiei in mediul urban (media lunara pe membru de familie) la nivel national;
- Media nationala a salariilor si salariul mediu la nivelul zonei de operare, pe baza carora s-a calculat un factor de corectie local al venitului disponibil in mediul urban la nivelul zonei de operare.

Pe baza acestor elemente s-a calculat procentul reprezentat de factura medie a populatiei de la blocuri si de la case din totalul veniturilor disponibile la nivel local, adica indicele de suportabilitate al serviciilor de salubritate. Evoluatia acestui indice este prezentat in diagrama urmatoare, cu mentiunea ca in calculul acestuia nu s-a inclus taxa de 1 leu/persoana aplicata din 2013 de catre operator.

Figura 17: Evoluția indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate

Se poate observa ca nivelul indicelui de suportabilitate la momentul actual este de 0,70% pentru locuitorii de la case si 0,56% pentru locuitorii de la blocuri. Acest nivel este un nivel rezonabil, sub nivelul de 1% considerat ca nivel standard acceptabil si astfel duce la ideea ca tariful este suportabil de catre clientii domestici, fapt ce ar trebui sa se transpuna intr-un grad de colectare ridicat si posibilitatea unor viitoare cresteri tarifare.

5.1.3 Evolutia costurilor companiei

Costurile inregistrate de catre IMGCL Comrat pentru perioada 2011-2014 se impart in trei mari categorii:

- Costuri directe aferente activitatii de salubritate: aici companie include toate costurile, inclusiv cele aferente activitatilor din contractele cu primaria;
- Costuri generale si administrative.

Costurile totale sunt prezentate in valoare absoluta si relativa in tabele urmatoare, iar in graficele ce urmeaza structura costurilor pentru anii 2012 si 2013 sunt prezentate.

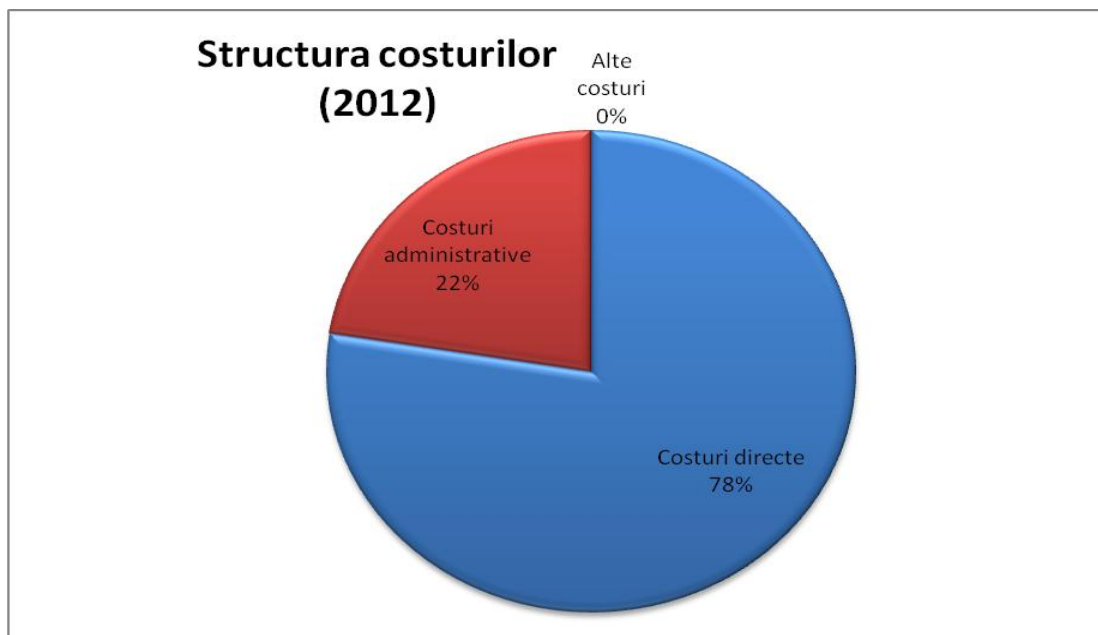
Tabel 7: Evolutia costurilor companiei

Costuri totale		2011	2012	2013	2014
Costuri directe	MDL	3,117,592.0	2,988,980.0	2,925,076.0	1,508,985.0
Costuri administrative	MDL	1,068,268.0	865,407.0	1,251,391.0	585,470.0
Total costuri	MDL	4,185,860.0	3,854,387.0	4,176,467.0	2,094,455.0

Costuri totale		2011	2012	2013	2014
Costuri directe	MDL	74.48%	77.55%	70.04%	72.05%
Costuri administrative	MDL	25.52%	22.45%	29.96%	27.95%
Total costuri	MDL	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

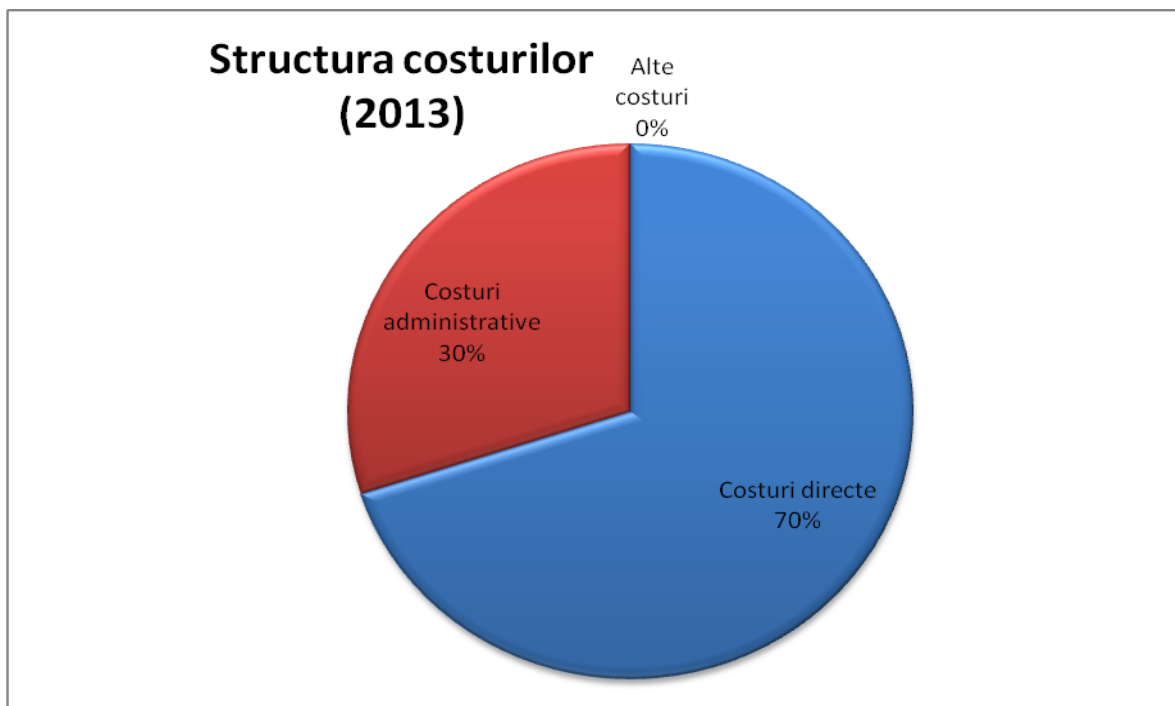
Prezentarea grafica a costurilor este redada in urmatoarele diagrame:

Figura 18: Structura costurilor la nivelul anului 2012

In 2012, 78% din costuri erau reprezentate de costurile directe, in timp ce aproximativ 22% din costuri erau costurile administrative. Aceasta situatie s-a pastrat in 2013, dupa cum se poate vedea in urmatoarea diagrama, costurile administrative crescand pana la 30%.

Figura 19: Structura costurilor la nivelul anului 2013

In sectiunile urmatoare vor fi prezentate structura cheltuielilor directe si a cheltuielilor administrative ale operatorului pentru anii de analiza.

(1) Cheltuielile directe

Principalele categorii de cheltuieli directe ale companiei inregistrate sunt:

- Salarii
- Asigurari sociale
- Petrol, gaz si energie electrica
- Piese de schimb
- Uzura
- Alte cheltuieli

Evolutia acestor elemente este prezentata atat tabelar, pentru toti anii de analiza, cat si grafic, pentru anii 2013 si 2014, in cele ce urmeaza:

Tabel 8: Structura cheltuiilor din exploatare (MDL)

Cheltuieli din exploatare - directe	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Salarii	1,349,350.0	1,366,887.0	1,553,718.0	815,340.0
Asigurari sociale	348,510.0	368,036.0	442,860.0	231,890.0
Petrol,gaz si energie electrica	472,340.0	468,810.0	500,890.0	248,500.0
Piese de schimb	65,700.0	59,200.0	90,222.0	39,710.0
Uzura	120,080.0	104,681.0	94,475.0	45,200.0
Alte cheltuieli	761,612.0	621,366.0	242,911.0	128,345.0
Total cheltuieli din exploatare	3,117,592.0	2,988,980.0	2,925,076.0	1,508,985.0

In valoarea absoluta, se observa o tendinta de crestere a cheltuielilor directe pe perioada de analiza pe toate elementele de cost, cu crestere substantiala a amortizarii, provocata de transferul de active din 2012, transfer ce va putea fi observat si in elementele de bilant aferente.

Structura cheltuielilor directe din exploatare pentru anii de analiza este urmatoarea:

Tabel 9: Structura cheltuiilor din exploatare (%)

Cheltuieli din exploatare - directe	2011	2012	2013	2014
	%	%	%	%
Analiza de structura	%	%	%	%
Salarii	43.3%	45.7%	53.1%	54.0%
Asigurari sociale	11.2%	12.3%	15.1%	15.4%
Petrol,gaz si energie electrica	15.2%	15.7%	17.1%	16.5%
Piese de schimb	2.1%	2.0%	3.1%	2.6%
Uzura	3.9%	3.5%	3.2%	3.0%
Alte cheltuieli	24.4%	20.8%	8.3%	8.5%
Total cheltuieli din exploatare	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Figura 20: Structura costurilor directe la nivelul anului 2013

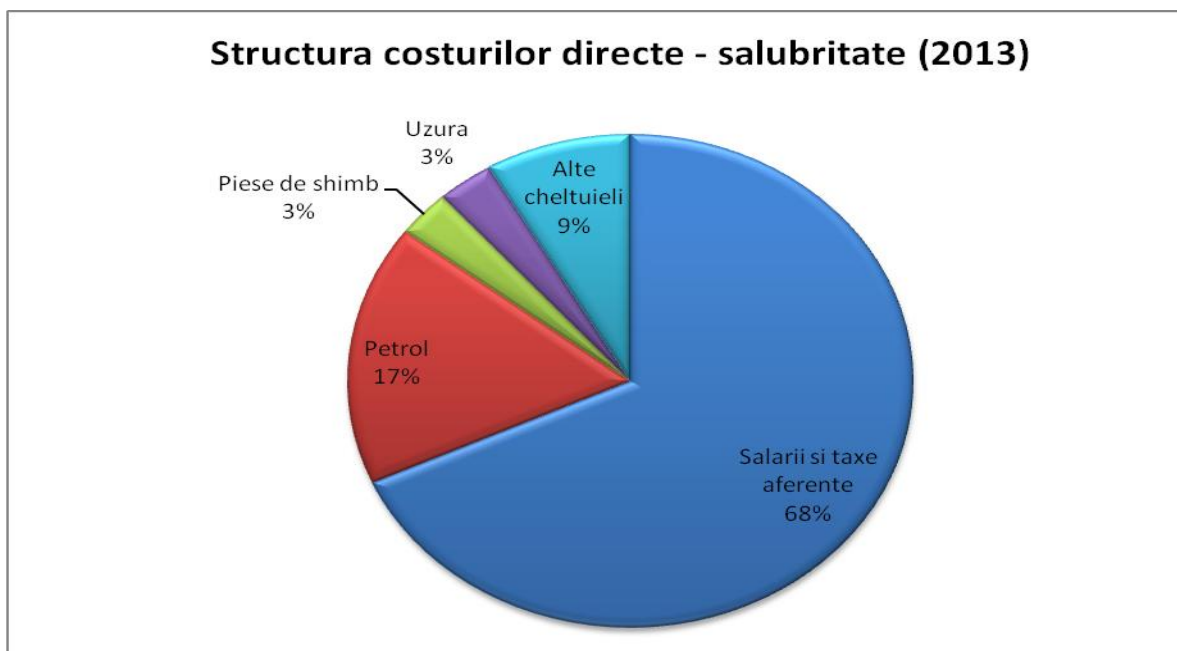
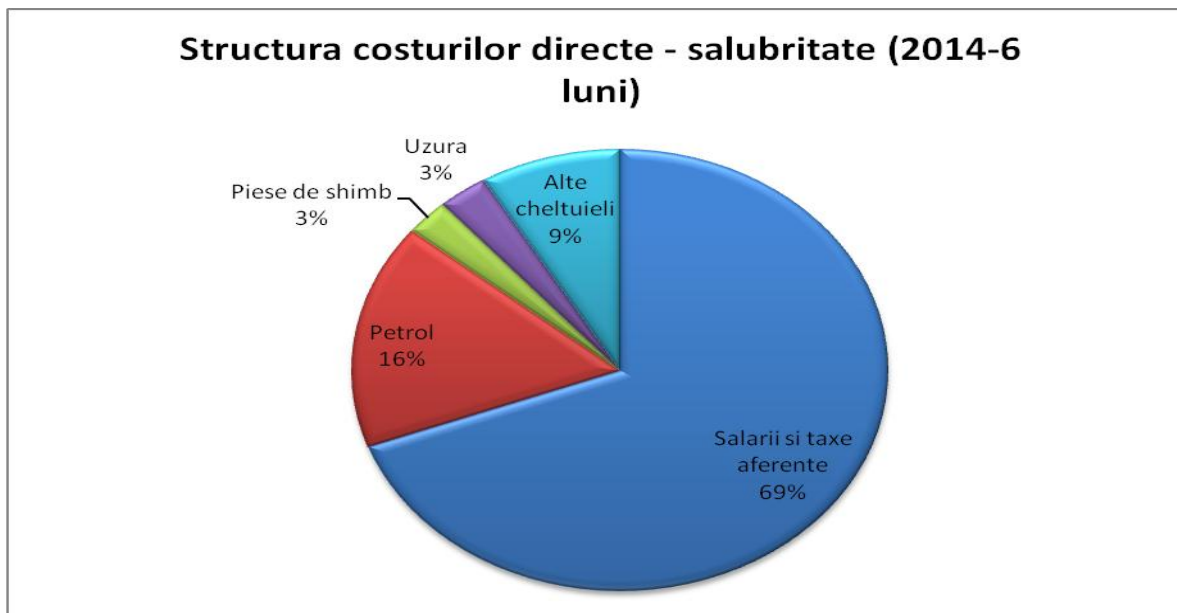

Figura 21: Structura costurilor directe la nivelul anului 2014

Se observa o evolutie relativ constanta a costurilor in perioada 2013 - 2014. O crestere importanta au inregistrat cheltuielile cu salariile din 2012 - 2013 de la 57% la 69%, crestere datorata cresterii salariilor din cadrul companiei.

(2) Cheltuielile generale si administrative

Principalele categorii de cheltuieli generale si administrative ale companiei inregistrate sunt:

- Salarii;
- Uzura;
- Asigurari medicale;
- Petrol,gaz si energie electrica;
- Altele.

Evolutia acestor elemente este prezentata atat tabelar, pentru toti anii de analiza, cat si grafic, pentru anii 2013 si 2014, in cele ce urmeaza:

Tabel 10: Structura cheltuielilor generale si administrative (MDL)

Cheltuieli generale si administrative	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Salarii	299,790.0	300,435.0	590,697.0	234,150.0
Uzura	68,951.0	64,730.0	108,848.0	53,854.0
Asigurari medicale	10,492.0	9,850.0	16,564.0	9,366.0
Petrol,gaz si energie electrica	38,780.0	41,891.0	40,279.0	23,800.0
Altele	650,255.0	448,501.0	495,003.0	264,300.0
Total	1,068,268.0	865,407.0	1,251,391.0	585,470.0

Se observa si aici cresterea in 2013 a cheltuielilor, odata cu preluarea noilor active.

Evolutia structurii cheltuielilor generale si administrative este prezentata tabelar pentru anii de analiza si grafic pentru 2013 si 2014 in urmatoarele paragrafe.

Tabel 11: Structura cheltuielilor generale si administrative (%)

Cheltuieli generale si administrative	2011	2012	2013	2014
Analiza de structura	%	%	%	%
Salarii	28.1%	34.7%	47.2%	40.0%
Uzura	6.5%	7.5%	8.7%	9.2%
Asigurari medicale	1.0%	1.1%	1.3%	1.6%
Petrol,gaz si energie electrica	3.6%	4.8%	3.2%	4.1%
Altele	60.9%	51.8%	39.6%	45.1%
Total	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Figura 22: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2013

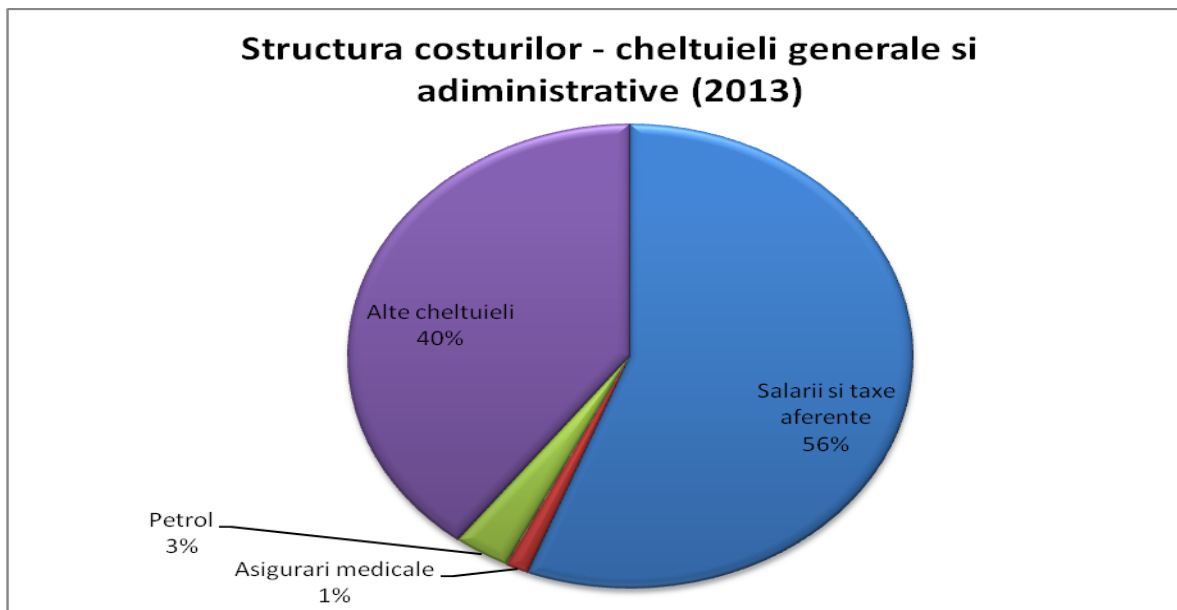
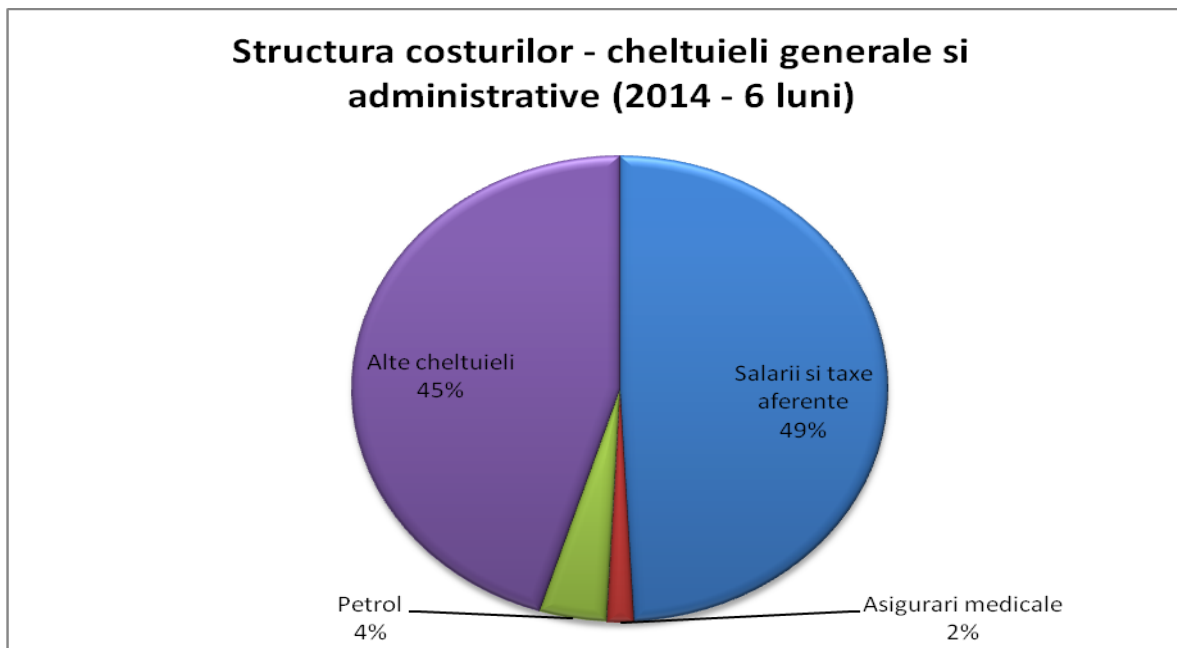

Figura 23: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2014

Se observa ca cea mai mare parte a cheltuielilor generale si administrative sunt reprezentate de cheltuielile salariale

(3) Subventii operationale

Compania nu lucreaza dupa o schema de subventionare predefinita, dar din discutiile cu reprezentantii organizatiei a reiesit ca primaria ofera subventii pentru salariile celor ce lucreaza pe contractele cu primaria.

5.1.4 Contul de profit si pierdere

Evolutia contului de profit si pierdere pentru ultimii 4 ani este prezentata in urmatoarul tabel:

Tabel 12: Evolutia contului de profit si pierderi

CONTUL DE PROFIT SI PIERDERE	2011	2012	2013
	MDL	MDL	MDL
Venituri din vanzari	3,824,121	3,951,978	4,196,762
Costul vanzarilor	(3,117,592)	(2,988,980)	(2,925,076)
Alte venituri operationale	18,497	4,290	13,617
Cheltuieli comerciale		(26,055)	(26,255)
Cheltuieli generale si administrative	(987,515)	(835,609)	(1,223,600)
Alte cheltuieli operationale	(80,753)	(29,798)	(27,791)
Rezultat din activitatea operationala	(343,242)	75,826	7,657
Rezultatul din investitii		(84,945)	(110,278)
Rezultatul din activitatea financiara			
Rezultatul din activitatea extraordinara			
Profitul Brut	(343,242)	(9,119)	(102,621)
Impozit pe profit	-	-	-
Profitul Net	(343,242)	(9,119)	(102,621)

Se poate observa ca operatorul inregistreaza pierdere operationala in 2011, dar inregistreaza profit in 2012 si 2013.

In anii 2012 - 2013 rezultatul din investitii aduce o pierdere care trimite rezultatul net al companiei in zona negativa.

Astfel, trendul general este unul de pierdere, pierdere generata in ultimii ani de activitatea investitionala.. Ramane de vazut pe viitor daca acest trend de imbunatatire a situatiei financiare inceput in 2012 va continua si astfel compania va putea ajunge pe profit per total companie.

Trebuie mentionat ca pentru anul 2014 nu au fost furnizate date, situatiile financiare semestriale nefiind incheiate.

5.2 Analiza Bilantului Contabil

Pe baza situatiilor primite de la operatorul IMGCL Comrat, bilantul contabil al companiei pentru ultimii trei ani este prezentat in urmatatorul tabel, urmat de o serie de concluzii privind principalele elemente bilantiere:

Tabel 13: Analiza bilantului contabil

BILANTUL CONTABIL	2011	2012	2013
	MDL	MDL	MDL
Active			
Active Fixe	97,186,028.0	96,931,639.0	96,491,176.0
Active intangibile	4,042.0	4,042.0	4,042.0
Active tangibile	97,174,391.0	96,927,597.0	96,487,134.0
Active financiare	7,595.0		
Alte active pe termen lung			
Active circulante	1,815,308.0	1,928,115.0	2,811,128.0
Inventar	60,721.0	74,878.0	215,111.0
Datorii debitoare	1,728,033.0	1,831,775.0	2,589,146.0
Alte active circulante	-	504.0	3,265.0
Casa	26,554.0	20,958.0	3,606.0
Total active	99,001,336.0	98,859,754.0	99,302,304.0
Capitalul	95,775,339.0	95,920,539.0	95,827,037.0
Capital social	21,231.0	21,231.0	21,231.0
Rezultat corectat	91,416,188.0	91,416,188.0	91,416,188.0
Rezultat reportat	(605,764.0)	(451,445.0)	(451,445.0)
Rezultat curent		(9,119.0)	(102,621.0)
Subventii pentru investitii	4,943,684.0	4,943,684.0	4,943,684.0
Datorii	3,225,997.0	2,939,215.0	3,475,267.0
Imprumuturi			
Alte datorii pe termen lungi	2,144,934.0	2,144,934.0	2,144,934.0
Datorii pe termen scurt	1,062,766.0	775,984.0	1,312,036.0
Datorii creditoare	448,823.0	405,305.0	626,804.0
Datorii catre angajati	205,176.0	16,873.0	317,818.0
Datorii cu asigurarile sociale	207,718.0	176,659.0	185,283.0
Datorii la buget	41,540.0	23,365.0	17,679.0
Alte datorii	159,509.0	153,782.0	164,452.0
Provizioane	18,297.0	18,297.0	18,297.0
Total obligatii si capitaluri	99,001,336.0	98,859,754.0	99,302,304.0

Din analiza bilanțului contabil, reies următoarele concluzii:

- **Pe partea de active**, principalul element îl reprezintă activele tangibile de circa 96.4 milioane MDL. Se remarcă creșterea de 1 milioane MDL din 2013, creștere a activelor circulante. Principala sursă de creștere o reprezintă creșterea datoriilor debitoare din 2012 în 2013, creștere ce sugerează probleme pe partea de colectare a creanțelor.
- **Pe partea de pasive**, se poate observa că operatorul funcționează în principal propriu, neavând împrumuturi contractate. Ponderea datoriilor este foarte mică, reprezentând peste 3% în 2012 și 2013. Următorul indicator subliniază această independență a companiei de capitalul împrumutat:

Tabel 14: Ponderea datoriei

Ponderea datoriei		2011	2012	2013
Datorii totale (A)	MDL	3,207,700.0	2,920,918.0	3,456,970.0
Total Active (B)	MDL	99,001,336.0	98,859,754.0	99,302,304.0
A/B	Raport	3.24%	2.95%	3.48%

- **Referitor la datoriile debitoare**, se observă o creștere a creanțelor în fiecare an, ceea ce dovedește o problemă pe partea de colectare a creanțelor din partea operatorului, așa cum va reieși din următorii doi indicatori calculați. Perioada de încasare a creanțelor are o valoare foarte mare, ajungând la 225 de zile, iar totalul creanțelor de la clienții casnici reprezintă 57,4% din totalul cifrei de afaceri. În contextul problemelor financiare ce reies din analiza contului de profit și pierdere, îmbunătățirea colectării reprezintă un punct esențial.

Tabel 15: Viteza de încasare a creanțelor

Viteza de încasare a creanțelor		2011	2012	2013
Datorii debitoare (A)	MDL	1,728,033.0	1,831,775.0	2,589,146.0
Vânzări (B)	MDL	3,824,121	3,951,978	4,196,762
(A/B)*365- days	Zile	165	169	225

Tabel 16: Analiza gradului de neincasare

Analiza gradului de neincasare		2011	2012	2013
Creante client domestici	MDL	1,530,973	1,646,886	2,408,199
Venituri din vânzări	MDL	3,824,121	3,951,978	4,196,762
Creante raportate la venituri	%	40.03%	41.67%	57.38%

- **Referitor la siguranța colectării acestor creanțe**, încrederea este scăzută, operatorul neputând să forțeze clienții să încheie contracte sau să efectueze plăți la timp.
- **Datoriile către furnizori sunt mari**, ele situându-se actual la o valoare de circa 626 mii MDL, iar cele către angajați se ridică la 327 de mii de MDL. Această problemă trebuie abordată pentru a asigura stabilitatea furnizorilor și a personalului.

In urmatoarul tabel este prezentat evolutia dinamica a elementelor de bilant, evolutie ce vine in sustinerea celor mentionate mai sus:

Tabel 17: Evolutia dinamica a elementelor de bilant

BILANTUL CONTABIL	2012	2013
Analiza orizontala (evolutie)	%	%
Active		
Active Fixe	99.7%	99.5%
Active intangibile	100.0%	100.0%
Active tangibile	99.7%	99.5%
Active financiare	0.0%	n/a
Alte active pe termen lung	n/a	n/a
Active circulante	106.2%	145.8%
Inventar	123.3%	287.3%
Datorii debitoare	106.0%	141.3%
Alte active circulante	n/a	647.8%
Casa	78.9%	17.2%
Total active	99.9%	100.4%
Capitalul	100.2%	99.9%
Capital social	100.0%	100.0%
Rezerve	100.0%	100.0%
Rezultat reportat	74.5%	100.0%
Rezultat curent	n/a	1125.4%
Subventii pentru investitii	100.0%	100.0%
Datorii	91.1%	118.2%
Imprumuturi	n/a	n/a
Alte datorii pe termen lungi	100.0%	100.0%
Datorii pe termen scurt	73.0%	169.1%
Datorii creditoare	90.3%	154.6%
Datorii catre angajati	8.2%	1883.6%
Datorii cu asigurarile sociale	85.0%	104.9%
Datorii la buget	56.2%	75.7%
Alte datorii	96.4%	106.9%
Provizioane	100.0%	100.0%
Total obligatii si capitaluri	99.9%	100.4%

Se observa, după cum s-a punctat și mai sus evoluția alertă a activelor circulante (datoriile debitoare) pe partea de active. De asemenea, se pot observa creșterea datoriilor către angajați și furnizori.

5.3. Prezentarea proiectelor de investiții de care a beneficiat societatea în trecut

Operatorul IMGCL Comrat a beneficiat de două proiecte de investiții sau donații, ce vor fi prezentate în cele ce urmează:

- (1) Proiectul finanțat prin Agenția de Dezvoltare Regională ADR Sud - operatorul a primit în cadrul proiectului finanțat de ADR Sud echipamente conform datelor prezentate în următorul tabel.

Tabel 18: Echipamente de care a beneficiat operatorul în cadrul unor proiecte

Nr. de ordine	Raioanele	Nr. de populație	Autospeciale "FORD"		Buldozere pe senile "Agromas 90 TG"		Platforme		Containere de 1,1 m ³ (zincate)		Total nr. containere	TOTAL SUMA
			unit	suma	unit	suma	unit	suma	unit	suma		
1	Cimișlia	1714	1	1236369			55	262927	63	323946	174	2180014.0
2	Comrat	3662	1	1236369			30	143414.7	35	179970	93	1747258.5
3	Cantemir	2230			1	675000	30	143414.7	38	195396	88	1184534.7
4	Taraclia	1400	1	1236369			70	334634.3	78	401076	170	2257715.3
5	Comrat	20630	1	1236369			23	122112.2	100	514200	191	2202380.0
6	Basarabeanca	4000	1	1236369			60	288163.3	71	365082	181	2208538.3
7	Ștefan Vodă	2829			1	675000	20	95609.8	28	143976	69	1069427.8
8	Caușăni	3498			1	675000	32	152975.7	40	205680	104	1238214.9
	TOTAL	39963	5	6181845	3	2025000	320	1543252	453	2329326	1070	14088083.5

Nr. de ordine	Raioanele	Nr. de populație	Containere de 0,66 m ³ (zincate)		Lazi pt. colectarea plasticului de 1,8 m ³		Containere din polietilena de înaltă densitate 1,1 m ³		Presa de balotat deseurile reciclabile		Total nr. containere	TOTAL SUMA
			unit	suma	unit	suma	unit	suma	unit	suma		
1	Cimișlia	1714	18	91692	75	157320	18	64260	1	43500	174	2180014.0
2	Comrat	3662	5	25470	48	100684.8	5	17850	1	43500	93	1747258.5
3	Cantemir	2230	5	25470	40	83904	5	17850	1	43500	88	1184534.7
4	Taraclia	1400	11	56034	70	146832	11	39270	1	43500	170	2257715.3
5	Comrat	20630	21	106974	48	100684.8	22	78540	1	43500	191	2202380.0
6	Basarabeanca	4000	10	50940	90	188784	10	35700	1	43500	181	2208538.3
7	Ștefan Vodă	2829	6	30564	30	62928	5	17850	1	43500	69	1069427.8
8	Caușăni	3498	6	30564	52	109075.2	6	21420	1	43500	104	1238214.9
	TOTAL	39963	82	417708	453	950212.8	82	292740	8	348000	1070	14088083.5

5.4. Sistemul de facturare si colectare

5.4.1. Sistemul de facturare

Din discutiile cu beneficiarul, au reiesit urmatoarele elemente cheie ce priveste sistemul de facturare:

- Se factureaza serviciul catre persoanele care beneficiaza de acest serviciu, fie ca ele au contract de prestare servicii sau nu. Nu exista o parghie prin care operatorul sa poate incheia contracte cu mai multi clienti. Referitor la populatie, in zona sunt circa 20.000 persoane, pentru care exista circa 3.000 de contracte de adrese, acoperind aproximativ 9.000 de persoane, ceea ce se traduce intr-un grad de conectare de 25%, un gad extreme de mic. Tariful actual ar fi suficient pentru a asigura operarea in conditiile unui grad adecvat de conectare, astfel problema principala pentru operator o reprezinta incheierea a cat mai multe contracte cu populatia. Pe partea de agenti contractarea functioneaza multa mai bine, deoarece la obtinerea avizelor de functionare agentii economici trebuie sa prezinte contractul de salubritate.
- Facturile se intocmesc in baza contractelor incheiate avand tariful pe apartament sau pe casa. Astfel, la case se face *factura*, iar la *blocurile* locative se face *un bon de plata*. In cazul agentilor economici, acestia platesc in functie de numarul de containere ridicate sau in functie de categoria sau suprafata de activitate. Ridicarea se face la cererea agentului economic.
- Pe parte logistica, facturile pentru persoanele fizice si juridice sunt emise cu ajutorul unui program electronic si se prindeaza la sediul operatorului. Pe parte de contabilitate organizatia foloseste programul 1C si solutii IT pentru printarea facturilor aferente.

5.4.2. Sistemul de colectare

Din discutiile cu beneficiarul, au reiesit urmatoarele elemente cheie ce priveste sistemul de plata a facturilor:

- Privind modalitatea de plata, persoanele fizice platesc la sediu, posata sau la banca, persoanele juridice platesc doar la banca. Compania are contracte de colaborare cu Banca de Economii. Cei ce doresc pot sa vina si la sediu sa plateasca, deoarece compania a instalat si inregistrat la aceasta locatie un aparat de casa.
- Compania nu dispune de incasatori, plata se poate face exclusiv in modalitatile exprimate mai sus.
- Referitor la persoanele care nu platesc facturile, la agentii economici dupa 3 luni de neplata se procedeaza la somatii telefonice, reclamatii scrise, dupa care se inaintea un termen de plata si apoi se adreseaza instantei. Cu populatia se aplica acelasi mecanism, dar in general se evita sa se ajunga la judecata. La cei mai saraci cetateni se poate face cerere si se reesaloneaza plata. Se poate suspenda contractul pentru cei care pleaca din tara, cu conditia sa se demonstreze cu pasaportul ca au fost plecati.

5.5. Analiza fluxului de numerar

Pe baza situațiilor financiare colectate de la IMGCL Comrat, și anume a bilanțului contabil și a contului de profit și pierdere, s-a întocmit un flux de numerar pentru anii 2012 - 2013, flux de numerar ce va fi prezentat în tabelul de mai jos, urmat de câteva observații și concluzii aferente.

Tabel 19: Analiza fluxului de numerar

Fluxurile de numerar		2012	2013
EBDIT	MDL	413,626.0	344,757.0
Rezultatul financiar și extraordinar	MDL	-	-
Impozit	MDL	-	-
Variația capitalului de lucru, din care:	MDL	(405,185.0)	(364,313.0)
Variația de Inventar	MDL	(14,157.0)	(140,233.0)
Variația datoriei debitoare	MDL	(103,742.0)	(757,371.0)
Variația sumelor de plătit	MDL	(43,518.0)	221,499.0
Variația altor active	MDL	(504.0)	(2,761.0)
Variația Angajamentelor față de personal	MDL	(188,303.0)	300,945.0
Variația Angajamentelor față de Fondul Social	MDL	(31,059.0)	8,624.0
Variația datoriilor la bugetul de stat	MDL	(18,175.0)	(5,686.0)
Variația Alte datorii	MDL	(5,727)	10,670
Fluxul de numerar operațional	MDL	8,441	(19,556)
Cheltuielile de capital pe proiecte	MDL	(168,356.0)	(6,915.0)
Trageri din împrumuturi	MDL	-	-
Plati Grant	MDL	-	-
Variația capitalului propriu	MDL	154,319.0	9,119.0
Cash Disponibil pentru serviciul datoriei	MDL	(5,596)	(17,352)
Serviciul datoriei	MDL	-	-
Alte cheltuieli de capital	MDL	-	-
Numerar net generat	MDL	(5,596)	(17,352)
Balanta de deschidere numerar	MDL	26,554.0	20,958.0
Balanta de inchidere numerar	MDL	20,958	3,606

Principalele concluzii ale analizei fluxului de numerar sunt următoarele:

- Fluxul de numerar operațional este oscilant în perioada de analiză. Este important de menționat că indicatorul EBDIT (Earnings Before Depreciation, Interest and Taxes – Profit înainte de Amortizare, Dobanzi și Taxe) este pozitiv, arătând faptul că operatorul își acoperă costurile curente (fără amortizare). Se remarcă faptul că operatorul nu are împrumuturi de rambursat, dar și faptul că are o creștere a creanțelor într-un ritm foarte alert și alarmant pentru companie.
- Momentan situația financiară a companiei este stabilă, dar este necesară o îmbunătățire a situației pentru a asigura un nivel de lichiditate pentru a asigura o rată de lichiditate linistitoare.

Tabel 20: Ponderea datoriei

Ponderea datoriei		2011	2012	2013
Datorii totale (A)	MDL	3,207,700.0	2,920,918.0	3,456,970.0
Total Active (B)	MDL	99,001,336.0	98,859,754.0	99,302,304.0
A/B	Raport	3.24%	2.95%	3.48%

- Imbunatatirea colectarii si eficientizarea operationala reprezinta principalele modalitati prin care firma poate iesi din situatia financiara actuala si pentru a intra intr-o zona de profitabilitate ce poate asigura dezvoltarea sustenabila a operatorului.

5.6. Analiza indicatorilor financiari

Pe baza datelor colectate de la operator, consultantul a pregatit o serie de indicatori referitori la situatia financiara a IMGCL Comrat. Acesti indicatori vor fi prezentati tabelar in cele ce urmeaza, fiecare cu o interpretare a valorilor rezultate.

Exista trei categorii principale de indicatori financiari ce au fost calculati:

- Indicatori de rentabilitate;
- Indicatori de indatorare;
- Indicatori de lichiditate.

(1) **Indicatorii de rentabilitate** calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 21: Indicatori de rentabilitate

Indicatori de rentabilitate		2011	2012	2013
<u>Rentabilitatea capitalului angajat</u>				
EBDIT (A)	MDL	(343,242.0)	413,626.0	344,757.0
Capitalului angajat (B)	MDL	97,920,273.0	98,065,473.0	97,971,971.0
A/B*100	%	-0.35%	0.42%	0.35%
<u>Rentabilitatea capitalului propriu</u>				
Profit net	MDL	(343,242)	(9,119)	(102,621)
Capitalul propriu (B)	MDL	95,775,339.0	95,920,539.0	95,827,037.0
A/B*100	%	-0.4%	0.0%	-0.1%
<u>Profitul operational ca procent din vânzări</u>				
EBDIT (A)	MDL	(343,242.0)	413,626.0	344,757.0
Vânzări (B)	MDL	3,824,121	3,951,978	4,196,762
A/B*100	%	-8.98%	10.47%	8.21%
<u>Cifra de afaceri Total active</u>				
EBDIT (A)	MDL	(343,242.0)	413,626.0	344,757.0
Active (B)	MDL	99,001,336.0	98,859,754.0	99,302,304.0
A/B	%	-0.35%	0.42%	0.35%

Indicatorii de rentabilitate indica valori oscilante, dar in general negative sau defavorabile din cauza rezultatelor financiare ale companiei, EBDIT (Earnings Before Depreciation, Interest and Taxes – Profit inainte de Amortizare, Dobanzi si Taxe) (in 2011) si profitul net (pe toti anii) inregistreaza valori negative si ca atare majoritatea indicatorilor au valori nefavorabile. Valorile EBDIT pozitive din 2012-2013 arata faptul ca la momentul actual compania isi acopera costurile curente, dar din cauza amortizari ajunge cu performante financiare negative.

Ca atare, performantele financiare ale companiei prezinta un semnal de alarma si sunt necesare actiuni pentru a redresa/ remediata aceasta situatie stabilite in cadrul unui plan de actiune.

(2) **Indicatorii de indatorare** calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 22: Indicatori de indatorare

Indatorare/Grad de indatorare		2011	2012	2013
<u>Ponderea datoriei</u>				
Datorii totale (A)	MDL	3,207,700.0	2,920,918.0	3,456,970.0
Total Active (B)	MDL	99,001,336.0	98,859,754.0	99,302,304.0
A/B	Raport	3.24%	2.95%	3.48%
<u>Gradul de indatorare</u>				
Capitalul propriu (A)	MDL	95,775,339.0	95,920,539.0	95,827,037.0
Total Active (B)	MDL	99,001,336.0	98,859,754.0	99,302,304.0
A/B	Raport	0.97	0.97	0.97
<u>Vanzari/Mijloace fixe</u>				
Vanzari (A)	MDL	3,824,121	3,951,978	4,196,762
Mijloace fixe (B)	MDL	97,174,391.0	96,927,597.0	96,487,134.0
A/B	%	3.94%	4.08%	4.35%

Indicatorii de indatorare arata o pondere a datoriei destul de mic, de circa 3,5% in 2013. Din acest punct de vedere operatorul este independent de capitalul imprumutat si nu este presata de plata unor imprumuturi contractate.

(3) **Indicatorii de lichiditate** calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 23: Indicatori de lichiditate

Lichiditate si Capitalul de lucru		2011	2012	2013
Rata de lichiditate curenta				
Actiunile circulante (A)	MDL	1,815,308.0	1,928,115.0	2,811,128.0
Datorii curente (B)	MDL	1,062,766.0	775,984.0	1,312,036.0
A/B	Raport	1.71	2.48	2.14
Rata de lichiditate imediata				
Actiunile circulante (A)	MDL	1,815,308.0	1,928,115.0	2,811,128.0
Stocuri (B)	MDL	60,721.0	74,878.0	215,111.0
Datorii curente (C)	MDL	1,062,766.0	775,984.0	1,312,036.0
(A-B)/C	Raport	1.65	2.39	1.98
Rata capacitatii de plata				
Casa (A)	MDL	26,554.0	20,958.0	3,606.0
Datorii curente (B)	MDL	1,062,766.0	775,984.0	1,312,036.0
A/B	Raport	0.0250	0.0270	0.0027
Viteza de incasare a creantelor				
Datorii debitoare (A)	MDL	1,728,033.0	1,831,775.0	2,589,146.0
Vanzari (B)	MDL	3,824,121	3,951,978	4,196,762
(A/B)*365- zile	Zile	165	169	225
Viteza de rotatie a stocurilor				
Stocuri (A)	MDL	60,721.0	74,878.0	215,111.0
Costul de materii prime și consumabile (B)	MDL	-	659,700.0	676,600.0
(A/B)*365- zile	Zile	-	41	116
Viteza de plata a furnizorilor				
Datorii furnizori (A)	MDL	448,823.0	405,305.0	626,804.0
Costul de materii prime și consumabile (B)	MDL	-	659,700.0	676,600.0
(A/B)*365- zile	Zile	-	224	338

Concluziile analizei indicatorilor de lichiditate arata ca situatie lichiditatilor este una stabila, notandu-se faptul ca totusi compania are la disponibilitate putine lichiditati, dupa cum se vede din indicatorul *Rata Capacitatii de Plata*. Totusi, situatia pare imbunatatita in perioada 2011-2013, indicatorul *Active Circulante/ Datorii Curente* devenind *crescand per total* ceea ce demonstreaza o capacitate de plata sporita o operatorului.

Referitor la colectare, se observa o inrautatie serioasa a capacitatii de a colecta a operatorului, perioada de colectare crescand de la 165 de zile in 2011 la 225 de zile in 2013. Aceasta valoare este un semn grav de alarma pentru companie, avand in vedere ca aceste valori sunt foarte mari si de asemenea creantele au ajuns la peste 50% din cifra de afaceri. Problema colectarii este foarte urgenta si trebuie sa reprezinte o prioritate de gradul 0 pentru operator.

Referitor la plata furnizorilor, in 2013 indicatorul atinge un nivel critic de 338 de zile, un alt semnal puternic de alarma pentru operator, care risca sa ajunga intr-o situatie critica atat cu furnizorii cat si cu angajatii.

6 Analiza cadrului instituțional

6.1 Cadrul instituțional general privind gestionarea a deșeurilor

La nivel național, regional și local există mai multe instituții implicate în gestionarea deșeurilor municipale, fiecare dintre acestea având responsabilități specifice, stabilite prin acte normative.

În continuare vor fi prezentate pe scurt responsabilitățile care revin acestor instituții în domeniul gestionării deșeurilor menajere.

6.1.1 Autorități la nivel central cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Guvernul

Prevederile Legii serviciilor comunale conferă Guvernului dreptul de a asigura realizarea politicii generale a statului în domeniul gospodăriei comunale.

În exercitarea acestui drept Guvernul va fi în măsură să realizeze următoarele:

- a) inițierea și prezentarea spre adoptare a unor proiecte de legi privind reglementarea activității din domeniul respectiv;
- b) adoptarea unor regulamente și norme în domeniul gospodăriei comunale, acolo unde se impune reglementarea la nivel central;
- c) sprijinirea autorităților administrației publice locale în ceea ce privește înființarea, dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor publice de gospodărie comună, precum și dezvoltarea infrastructurii din acest domeniu.
- d) examinează periodic starea serviciilor publice de gospodărie comună și, în baza unor strategii specifice, stabilește măsuri pentru dezvoltarea durabilă și creșterea calității serviciilor furnizate/prestate corespunzător cerințelor utilizatorilor și nevoilor localităților.

Ministerul Mediului

Conform prevederilor Regulamentului de organizare și funcționare al Ministerului Mediului, în domeniul managementului deșeurilor, această instituție are misiunea principală de a asigura realizarea prerogativelor constituționale ale Guvernului prin elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și al managementului deșeurilor.

În vederea realizării misiunii sale, Ministerul are următoarele funcții de bază:

- 1) elaborează, promovează și coordonează realizarea politicii de stat și a documentelor de politici în domeniul protecției mediului și al managementului deșeurilor;
- 2) elaborează cadrul legislativ și normativ necesar pentru realizarea obiectivelor în domeniile sale de activitate, asigurând compatibilitatea acestora cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și cu legislația comunitară;
- 3) stabilește direcțiile prioritare de activitate în domeniul protecției mediului în baza unor evaluări a situației și identificării problemelor, riscurilor în domeniul vizat;

- 4) asigură procesul de integrare a cerințelor de protecție a mediului în procesele reformei economice și în politica sectorială, în scopul asigurării dezvoltării durabile și promovării tehnologiilor energoeficiente și nonpoluante;
- 5) efectuează controlul de stat asupra respectării legislației ce ține de domeniul său de activitate;
- 6) autorizează activitățile în domeniile utilizării resurselor naturale, utilizării și prelucrării deșeurilor;
- 7) coordonează ținerea registrului național pentru amplasarea platformelor specializate pentru neutralizarea și înhumarea deșeurilor de producție și menajere;
- 8) participă la coordonarea cercetărilor științifice în domeniile protecției mediului;
- 9) gestionează Fondul Ecologic Național (FEN)² și coordonează activitatea fondurilor ecologice locale;
- 10) cooperează cu organizațiile internaționale și cu organele similare ale altor țări, promovează semnarea, aderarea și ratificarea tratatelor internaționale;
- 11) coordonează activitățile de realizare a prevederilor tratatelor internaționale în domeniu, la care Republica Moldova este parte;
- 12) coordonează activitatea organizațiilor și întreprinderilor subordonate;
- 13) coordonează activitățile privind pregătirea, perfecționarea și evaluarea performanțelor profesionale ale cadrelor în domeniile sale de activitate;
- 14) contribuie la informarea populației privind beneficiile politicii de mediu, ridicarea nivelului de conștientizare și educație ecologică prin intermediul strategiei de comunicare;
- 15) colaborează cu societatea civilă în domeniul protecției mediului;
- 16) exercită alte funcții în domeniul său de activitate, stabilite prin actele legislative și normative în vigoare;
- 17) elaborează și implementează planurile anuale de acțiuni ale Ministerului și ale instituțiilor din subordine cu aprobarea acestora în ședințele Colegiului;
- 18) coordonează și participă, conform competențelor, la elaborarea pronosticurilor, documentelor de politici naționale și sectoriale ce țin de dezvoltarea social-economică a țării.

---

² Fondul Ecologic Național a fost creat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 988 din 26.09.98 în conformitate cu Legea privind protecția mediului înconjurător (nr. 1515 din 16.06.1993), Legea pentru modificarea și completarea Legii privind protecția mediului înconjurător (nr. 1539-XIII din 25.02.1998), legea privind plata pentru poluarea mediului (nr. 1540-XIII din 25.02.1998) cu scopul de a acumula mijloace suplimentare pentru finanțarea activităților din domeniul mediului. Acest fond a jucat un rol mai important în finanțarea infrastructurii de apă și apă uzată, în domeniul managementului deșeurilor fiind finanțate doar câteva proiecte. (<http://mediu.gov.md/index.php/serviciul-de-presa/noutati/79-categorii-in-romana/despre-minister/institutii-subordonate/72-fondul-ecologic-national>)

În domeniul protecției mediului:

- 1) elaborează proiecte de acte legislative și normative din domeniul protecției mediului, armonizate cu prevederile legislației comunitare;
- 2) implementează acte legislative și normative din domeniul protecției mediului;
- 3) elaborează și perfecționează mecanismele economice în domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale, promovează integrarea acestora în strategiile de dezvoltare a ramurilor economiei naționale;
- 4) asigură efectuarea expertizei ecologice a proiectelor, planurilor, programelor, concepțiilor, strategiilor de dezvoltare a ramurilor economiei naționale, a proiectelor de acte legislative și normative elaborate;
- 5) coordonează procesul de evaluare strategică de mediu a documentelor de politici cu posibile efecte asupra mediului, în conformitate cu prevederile tratatelor internaționale și legislației naționale;
- 6) coordonează procesul de evaluare a impactului asupra mediului a obiectelor planificate și a genurilor de activitate economică cu impact sporit asupra mediului;
- 7) acordă ajutor metodologic și coordonează acțiunile autorităților publice centrale și locale și a agenților economici, în scopul asigurării implementării documentelor de politici, prevederilor actelor legislative și normative la nivel sectorial și local;
- 8) coordonează procesul de elaborare și implementare a mecanismului de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice;
- 9) elaborează, coordonează și promovează Planul strategic de cheltuieli pe termen mediu în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, monitorizează și raportează implementarea acestuia;
- 10) coordonează și monitorizează procesul de implementare a proiectelor finanțate de către partenerii de dezvoltare în domeniile de competență ale Ministerului.

În domeniul controlului ecologic de stat:

- 1) exercită controlul ecologic de stat în domeniile de activitate economică asupra respectării prevederilor actelor legislative și normative de către agenții economici cu orice formă de proprietate și apartenență departamentală și persoanele fizice, inclusiv străine, cu excepția activităților nucleare și radiologice;
- 2) examinează contravenții și aplică sancțiuni, conform Codului contravențional și înaintează acțiuni pentru compensarea prejudiciului cauzat mediului ca urmare a încălcării prevederilor actelor legislative și normative în domeniile de activitate;
- 3) supraveghează respectarea normativelor și cerințelor legislației de mediu, a instrucțiunilor, recomandărilor și limitelor de folosire a resurselor naturale, produselor și substanțelor nocive, deșeurilor, normelor deversărilor și emisiilor de substanțe nocive în mediu, limitelor de depozitare a deșeurilor industriale, menajere, toxice și de altă proveniență, precum și achitarea taxelor și plăților pentru poluarea mediului;
- 4) exercită controlul privind respectarea și aplicarea normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, în limitele și în conformitate cu competențele stabilite de lege;

5) ține evidența și efectuează inventarieri la întreprinderi și organizații a surselor de poluare a aerului atmosferic, bazinelor acvatice și solului.

Inspectoratul Ecologic de Stat

Inspectoratul este autoritatea publică ce exercită controlul ecologic de stat privind respectarea legilor și actelor normative ecologice și se subordonează Ministerului Mediului. În teritoriu, Inspectoratul asigură îndeplinirea rolului său prin intermediul subdiviziunilor sale: *Agenții ecologice* din Chișinău, Comrat, Bălți, Găgăuzia; *Centre de investigații ecologice* din Chișinău, Bălți, Comrat și *Inspecții ecologice* la nivelul fiecărui raion. Acestea există, funcționează fără statut de persoană juridică și sunt administrate direct de către aparatul central al Inspectoratului, având *competențe regionale* – Agențiile ecologice și Centrele de investigații, și *raionale/locale* – Inspecțiile ecologice.

În domeniul realizării politicii de mediu, Inspectoratul are următoarele responsabilități:

- participă la elaborarea și promovarea programelor și planurilor naționale de acțiuni în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale;
- conlucrează cu organele administrației publice centrale și locale la elaborarea și implementarea programelor și planurilor naționale și locale de acțiuni în domeniul protecției mediului;
- participă la elaborarea și avizarea proiectelor de acte legislative și normative privind protecția mediului și utilizarea resurselor naturale;
- elaborează documente instructive privind mecanismele și instrumentele de promovare și implementare a programelor și planurilor de acțiuni în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale;
- participă la elaborarea și implementarea convențiilor, acordurilor regionale și internaționale ce țin de protecția mediului;
- monitorizează factorii de mediu și organizează controlul ecologic de stat;
- participă la elaborarea și coordonarea normativelor ecologice, standardelor, metodologiei de calcul al prejudiciului cauzat mediului, asigură aplicarea acestora în teritoriu;
- participă la acțiunile de popularizare a măsurilor de asigurare a calității factorilor de mediu, de educație a publicului în problemele de mediu prin intermediul radioteleviziunii, mass-media, emite raportul anual privind activitatea Inspectoratului.

În domeniul exercitării controlului ecologic de stat, Inspectoratul are următoarele responsabilități:

- exercită controlul de stat și supraveghează respectarea actelor legislative și normative în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale, de către agenții economici cu orice formă de proprietate și apartenență departamentală și persoanele fizice, inclusiv străine;

- supraveghează respectarea normativelor și cerințelor ecologice, a instrucțiunilor, recomandărilor, normelor de folosire a resurselor naturale a normelor de utilizare a produselor și substanțelor nocive, a deșeurilor;
- exercită controlul privind respectarea și aplicarea normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, precum și asupra modului de utilizare de către agenții economici a mijloacelor financiare destinate protecției mediului;
- exercită controlul privind efectuarea de către agenții economici a măsurilor de protecție a mediului, achitarea taxelor și plăților pentru poluarea mediului;
- exercită controlul de stat privind respectarea legilor și actelor normative ce țin de protecția mediului înconjurător în procesul de fabricare, depozitare, transportare, utilizare, neutralizare și înhumare a produselor și substanțelor nocive și a deșeurilor rezultate din acestea;
- efectuează expertiza ecologică de stat a documentației de proiect pentru construcția, extinderea, reconstrucția, reutilizarea, modernizarea, reprofilarea, conservarea, demolarea și lichidarea obiectelor în corespundere cu actele normative;
- exercită controlul de stat privind respectarea de către agenții economici a limitelor de utilizare a resurselor naturale, a normelor deversărilor și degajărilor de substanțe nocive în mediul ambiant, precum și a limitelor de depozitare a deșeurilor industriale, menajere, toxice și de altă proveniență, stabilite în actele legislative și normative;
- sistează activitatea agenților economici în cazul nerespectării cerințelor legislației și normelor ecologice;
- participă la aprobarea normelor de emisii și deversări nocive în mediu, normelor-limită de depozitare a deșeurilor de producție și menajere la compartimentul protecția mediului înconjurător;
- monitorizează importul/exportul deșeurilor;
- cercetează cazurile de avarii și situațiile ecologice excepționale.

În consecință se poate susține că cele mai relevante instituții de la nivel central, cu competențe în domeniul gestionării deșeurilor, sunt Ministerul Mediului și Inspectoratul Ecologic de Stat.

Prima instituție are un rol strategic, stabilind politicile de mediu care vor fi aplicabile, precum și cadrul legislativ general necesar implementării acestei politici. Inspectoratul Ecologic de Stat, prin prisma responsabilităților sale, poate fi considerată instituția care asigură implementarea politicilor stabilite de Ministerul Mediului, elaborând programele și planurile naționale de acțiuni, precum și normative și standarde privind protecția mediului.

Alte instituții: Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale

Este o structură funcțională de competență generală fără personalitate juridică, constituită pentru aprobarea, promovarea și coordonarea obiectivelor de dezvoltare regională la nivel național, reglementată de prevederile Legii 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova.

Scopul principal al activității sale îl constituie scopul aprobarea, promovarea și coordonarea la nivel național a obiectivelor politicii de dezvoltare regională.

Consiliul Național are următoarele atribuții:

- a) avizează Strategia națională de dezvoltare regională;
- b) aprobă Documentul unic de program;
- c) aprobă criteriile de evaluare a discrepanțelor din dezvoltarea regională și prioritățile naționale ale dezvoltării regionale;
- d) aprobă finanțarea din Fondul național pentru dezvoltare regională;
- e) aprobă planul anual de implementare, corespunzător mijloacelor financiare disponibile în Fondul național pentru dezvoltare regională;
- f) contribuie la atragerea de mijloace financiare suplimentare pentru implementarea Strategiei naționale de dezvoltare regională, a Documentului unic de program și a strategiilor de dezvoltare regională;
- g) acordă asistență în activitatea de cooperare interregională, transfrontalieră și de altă natură pentru dezvoltarea regională din Republica Moldova;
- h) exercită alte atribuții care au ca obiectiv susținerea politicii de dezvoltare regională.

Implicarea acestei entități este indirectă având în vedere că strategiile sectoriale și cele de dezvoltare regională trebuie să se coreleze pentru asigurarea îndeplinirii politicilor de mediu și a dezvoltării social-economice a țării, cele din urmă trebuind să se conformeze strategiilor/programele naționale sectoriale.

Consiliul este compus din ministrul dezvoltării regionale și construcțiilor, ministrul economiei, ministrul de stat, ministrul finanțelor, ministrul mediului, ministrul agriculturii și industriei alimentare, ministrul transporturilor și infrastructurii drumurilor, președinții Consiliilor regionale pentru dezvoltare și câte un reprezentant al sectorului privat, delegat din partea fiecărui Consiliu regional pentru dezvoltare.

De asemenea, prin intermediul *Fondului de Dezvoltare Regională* au fost finanțate o serie de proiecte în infrastructura de mediu, inclusiv în domeniul gestiunii deșeurilor.

Fondul național pentru dezvoltare regională reprezintă instrumentul principal privind finanțarea proiectelor și programelor de dezvoltare regională, îndreptată, în mod prioritar, spre zonele defavorizate din regiunile de dezvoltare. În Fond pot fi atrase și alte mijloace financiare din sectorul public și din cel privat la nivel local, regional, național și internațional, precum și mijloacele oferite prin programele de asistență ale Uniunii Europene.

6.1.2 Autorități la nivel regional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Agenția de dezvoltare regională

Conform prevederilor Legii 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, la nivelul Republicii Moldova au fost instituite **6 regiuni de dezvoltare**. Acestea sunt Nord, Centru, Sud, Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, Municipiul Chișinău și Transnistria.

Conform prevederilor legale, la nivelul fiecărei regiuni a fost instituită o Agenția de dezvoltare regională. În prezent funcționează un număr de 3 Agenții de Dezvoltare, respectiv, Nord, Centru și Sud.

Agenția de dezvoltare regională se constituie în fiecare regiune de dezvoltare, în scopul executării deciziilor Consiliului regional pentru dezvoltare. Agenția are personalitate juridică și activează în conformitate cu un regulament aprobat de Agenție în baza unui regulament-cadru, elaborat și aprobat de Guvern. Agenția efectuează analiza dezvoltării social-economice din regiunea sa de dezvoltare, precum și elaborează, coordonează, monitorizează și evaluează implementarea strategiilor, a planurilor, a programelor și a proiectelor de dezvoltare regională, implicit și a proiectelor din domeniul gestiunii deșeurilor.

Inspekția Ecologică

Exercită competențele stabilite prin lege, prin intermediul Agențiilor ecologice și al Centrelor de investigații ecologice.

6.1.3 Autorități la nivel raional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Consiliul Raional

Conform Legii administrației publice locale, Consiliul Raional este autoritate a administrației publice locale, reprezentativă și deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale, de nivelul al doilea.

Legea serviciilor publice de gospodărie comunală, prin prevederile art.23 alin.3 lit.d, permite operatorilor înființați de aceste autorități publice locale să presteze serviciul de salubritate în sistem raional, stabilindu-se astfel responsabilități în furnizarea serviciului și pentru autoritățile locale de acest nivel.

Coroborând aceste prevederi cu dispozițiile Legii privind descentralizarea administrativă, respectiv cu prevederile art.4, care stabilește Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale, se constată o necorelare a normelor legale, având în vedere că Legea descentralizării a intrat în vigoare după apariția legii serviciilor publice.

Astfel, în Legea descentralizării colectarea și gestionarea deșeurilor menajere, inclusiv salubritatea sunt considerate domenii proprii de activitate ale autorităților locale de nivelul întâi. Mai mult decât atât alineatul 3 al aceluiași articol prevede că: *Autoritățile publice locale*

*de nivelurile întâi și al doilea, în limitele legii, dispun de libertate deplină de acțiune în reglementarea și gestionarea oricărei chestiuni de interes local care nu este exclusă din competența lor și **nu este atribuită unei alte autorități**. Alte competențe proprii autorităților publice locale pot fi atribuite acestora numai prin lege.*

Inspekția Ecologică de Stat

Exercită competențele stabilite prin lege prin intermediul inspekțiilor/subdiviziunilor de la nivel raional.

6.1.4 Autorități la nivel local cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Consiliul Local

Autoritățile administrației publice locale au competența exclusivă privind înființarea, organizarea, coordonarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor publice de gospodărie comunală, precum și crearea, administrarea și exploatarea bunurilor proprietate publică din infrastructura edilitară a unităților administrativ-teritoriale respective.

În exercitarea acestor competențe, autoritățile publice locale au următoarele responsabilități:

- a) elaborarea programelor de reabilitare, extindere și modernizare a dotărilor existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme publice de gospodărie comunală, în condițiile legii;
- b) coordonarea proiectării și executării lucrărilor tehnico-edilitare în scopul realizării acestora într-o concepție unitară și corelată cu programele de dezvoltare social-economică a localităților, cu planurile de amenajare a teritoriului, planurile generale de urbanism și programele de mediu;
- c) asocierea serviciilor publice de gospodărie comunală în vederea realizării unor investiții de interes comun din infrastructura tehnico-edilitară;
- d) inițierea parteneriatului public-privat pentru gestiunea serviciilor publice de gospodărie comunală, privatizarea acestor servicii, precum și a bunurilor proprietate publică din infrastructura tehnico-edilitară a unităților administrativ-teritoriale;
- e) participarea lor cu capital social sau cu bunuri la capitalul sau bunurile agenților economici pentru realizarea de lucrări și furnizarea/prestarea de servicii publice de gospodărie comunală la nivel local sau raional, după caz, pe bază de convenții care prevăd și resursele financiare constituite din contribuțiile autorităților administrației publice locale. Convențiile se încheie de către ordonatorii principali de credite, în baza mandatelor aprobate de fiecare consiliu local sau raional;
- f) contractarea sau garantarea, în condițiile legii, a împrumuturilor pentru finanțarea programelor de investiții pentru dezvoltarea infrastructurii de gospodărie comunală a localităților - efectuarea de lucrări noi, extinderi, dezvoltarea de capacități, inclusiv reabilitarea, modernizarea și reechiparea sistemelor existente;
- g) garantarea, în condițiile legii, a împrumuturilor contractate pentru formarea stocurilor de combustibil lichid și solid suficiente pentru sezonul rece;

h) elaborarea și aprobarea normelor locale și a regulamentelor de funcționare a operatorilor pentru reglementarea activității serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor-cadru elaborate de autoritatea publică centrală de specialitate.

Exercitarea responsabilităților se materializează prin posibilitatea adoptării unor decizii în legătură cu :

- a) gestiunea directă sau delegarea gestiunii prin parteneriat public-privat a serviciilor publice de gospodărie comunală, pe criterii de competitivitate și eficiență managerială;
- b) promovarea reabilitării infrastructurii din sectorul utilităților publice de gospodărie comunală;
- c) monitorizarea și controlul periodic ale activităților de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, și luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanța pentru care s-a obligat;
- d) asigurarea continuității serviciilor publice de gospodărie comunală;
- e) consultarea cu utilizatorii la stabilirea politicilor și strategiilor locale în domeniul gospodăriei comunale, la adoptarea normelor locale și negocierea contractelor de parteneriat public-privat;
- f) informarea periodică a utilizatorilor asupra politicii promovate în domeniul utilităților publice de gospodărie comunală, precum și asupra necesității de stabilire a unor taxe;
- g) medierea conflictelor dintre utilizator și operator, la cererea uneia dintre părți.
- h) solicitare de informații privind calitatea serviciilor furnizate/prestate;
- i) invitarea pentru audieri operatorul în vederea soluționării divergențelor dintre el și utilizator;
- j) pronunțarea asupra tarifelor propuse de operator;
- k) sancționarea operatorul, în cazul în care acesta nu operează la parametri de eficiență la care s-a obligat, prin:
  - refuzul de a aproba tarifele propuse de operator;
  - revocarea deciziei prin care s-a aprobat concesionarea.
- l) rezilierea contractul de parteneriat public-privat în condițiile Legii cu privire la parteneriatul public-privat.
- m) asigurarea unui tratament egal pentru toți operatorii din cadrul comunității respective;
- n) asigurarea, în exercitarea atribuțiilor stabilite prin prezenta lege, unui mediu de afaceri transparent;

Inspekția Ecologică de Stat

Exercită competențele stabilite prin lege prin intermediul inspekțiilor/subdiviziunilor de la nivel raional

În tabelul de mai jos sunt centralizate autoritățile cu responsabilități în domeniul gestionării deșeurilor.

Tabel 24: Autorități cu responsabilități în domeniul gestionării deșeurilor

Nivel	Entități	Responsabilități principale	Observații
Central	Guvern	Politici generale Legislative – legi, hotărâri	
	Ministerul Mediului	Politici sectoriale Legislative - legi, hotărâri Monitorizare activitate Coordonare și monitorizare proiecte de investiții Finanțare investiții Control	
	Inspekția Ecologică	Legislativ- normative Implementare programe/planuri Control Aplicare sancțiuni	
	Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale	Coordonare politici regionale cu cele sectoriale	
Regional	Agenția de dezvoltare regională	Elaborare, coordonare planuri/programe de dezvoltare regională Monitorizare implementare planuri/programe	
	Inspekția Ecologică	Control, monitorizare Investigații Aplicare sancțiuni	
Raional	Consiliul Raional	Gestionarea serviciului	Regim juridic definit neclar
	Inspekția Ecologică	Control, monitorizare Investigații Aplicare sancțiuni	
Local	Consiliul Local	Gestionarea serviciului direct/delegat Elaborare program investiții Asociere cu alte APL Aprobare tarife Monitorizare indicatori de performanță/ parametri de eficiență Emitere norme locale și regulamente de funcționare a operatorilor	
	Inspekția ecologică	Control, monitorizare Aplicare sancțiuni	

6.1.5 Organisme de control in domeniul gestionarii deseurilor

Principalul organism responsabil cu monitorizarea și controlul activității în domeniul gestiunii deșeurilor este Inspectoratul Ecologic de Stat.

Inspectoratul se subordonează Ministerului Mediului și efectuează controlul ecologic de stat la nivelul întregului teritoriu al Republicii Moldova.

Inspectoratul este condus de Șeful Inspectoratului Ecologic de Stat.

Acestuia i se subordonează în mod direct doi Șef-adjuncți de Inspectorat, precum și următoarele direcții, secții și servicii: *Serviciul audit intern, Secția juridică, Secția resurse umane, Agenția Ecologică Chișinău cu Centrul de Investigații Ecologice și Direcția finanțe și logistică*, cărora îi sunt subordonate următoarele secții: buget și finanțe, evidență contabilă, logistică.

Celor doi adjuncți li se subordonează celelalte direcții, respectiv: *Direcția expertiză ecologică și autorizații de mediu, Direcția inspectare generală*, cu secțiile din subordine *Secția inspectare resurse acvatice și aer atmosferic, Secția inspectare sol, deșeuri și substanțe chimice, Direcția inspectare a florei și faunei, Secția sinteze informaționale, Serviciul secretariat și arhivă și Agențiile ecologice* din Comrat, Bălți și Găgăuzia cu *Centrele de investigații ecologice* afrente din Bălți, Comrat.

De asemenea Inspecțiile ecologice aferente fiecărui raion se află tot în subordonarea directă a Inspectorilor adjuncți.

În baza Regulamentului de funcționare, astfel cum a fost stabilit prin **Hotărîrea Guvernului Nr.77 din 30 Ianuarie 2004**, activitatea de control a Inspectoratului Ecologic de stat se referă în principal la verificarea modului de:

- respectare a normativelor și cerințelor ecologice, a instrucțiunilor, recomandărilor, normelor de folosire a resurselor naturale a normelor de utilizare a produselor și substanțelor nocive, a deșeurilor și
- respectare și aplicare a normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, precum și asupra modului de utilizare de către agenții economici a mijloacelor financiare destinate protecției mediului.

6.1.6 Responsabilitati in stabilirea tarifelor

Conform prevederilor legale în vigoare tarifele pentru furnizarea serviciilor de gospodarie comunala se aprobă de către autoritatea publică locală.

În prezent, în ceea ce privește serviciul de salubritate, nu poate fi identificată o metodologie de stabilire, ajustare sau modificare a tarifelor pentru activitățile specifice serviciului de salubritate a localităților.

Din această cauză se constată nu există o metodă unitară de fundamentare a cheltuielilor aferente activității, cu luarea în considerare a tuturor elementelor de cost - consumurilor normate de combustibil, lubrifianți, materii prime și materiale, utilități, respectiv energie, apă și/sau gaze în scop tehnologic și a prețurilor acestora în vigoare, a cheltuielilor cu munca vie, directe sau indirecte (personal administrativ), precum și a celorlalte elemente de cheltuieți (amortizare, redevență, cheltuieli de dezvoltare, profit) necesare prestării activității respective.

În practică, stabilirea, ajustarea sau modificarea tarifelor se propune, pe baza unei documentații, de către operatorul care prestează serviciul și se înaintează Consiliului local respectiv. Acesta pe baza regulamentelor proprii de funcționare, transmite comisiilor de specialitate (în majoritatea cazurilor *Comisiei de Buget*) pentru a se verifica fundamentarea propunerii. Comisia/comisiile au obligația de a emite un aviz cu caracter consultativ. În cazul în care avizul este negativ documentația va fi trimisă operatorului pentru a fi refăcută ținând cont de motivele care au stat la baza emiterii avizului negativ. În cazul în care avizul comisiei/comisiilor este pozitiv solicitarea operatorului va fi supusă aprobării Consiliului local. Acesta poate aproba sau refuza solicitarea operatorului fără a-și fundamenta decizia.

Figura 24: Etape în ajustarea și/sau modificarea tarifelor de salubritate

6.1.7 Prevederi privind proprietatea activelor

Regimul proprietății activelor aferente sistemelor publice de gospodărie comunală este reglementat prin **Legea Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002**.

Conform dispozițiilor acestei legi, ansamblu de construcții, instalații tehnologice, echipamente funcționale și dotări specifice, prin intermediul cărora se asigură administrarea, întreținerea în condiții de bună funcționare și eficiența tuturor componentelor domeniului locativ-comunal constituie sistemul public de gospodărie comunală (art. 2).

Sistemul public de gospodărie comunală, inclusiv terenurile aferente, fiind de folosință, interes sau utilitate publică, aparțin, prin natura lor sau potrivit legii, domeniului public al unităților administrativ-teritoriale (art.4, alin. 2) și sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile.

În cazul gestiunii directe când furnizarea serviciului se realizează prin compartimentele specializate organizate în cadrul autorităților administrației publice locale, bunurile care alcătuiesc sistemul de gospodărie comunală rămân în proprietatea și în folosința autorității locale.

În cazul gestiunii indirecte sau al parteneriatului public-privat operatorul are dreptul de a administra și exploata sistemelor publice tehnico-edilitare, proprietarul fiind în continuare autoritatea publică.

O situație particulară se întâlnește în cazul Intreprinderilor Municipale înființate de autoritățile locale, când bunurile sunt transmise întreprinderii de către fondatori în limitele dreptului gestiunii lor economice (pct. 11 din HG 387/1994). Întreprinderea le poate folosi, dar nu este proprietar.

6.2 Cadrul instituțional privind gestionarea deșeurilor în aria proiectului

Forma de organizare a operatorului/denumire: Intreprindere Municipală - IMGCL Comrat

Anul înființării: 2006

Fondator: Consiliul Local Comrat

Obiect de activitate al IM: Eliminarea deșeurilor și a apelor uzate, asanare, salubritate și alte activități similare, amenajare teritoriu.

Administrarea întreprinderii: se realizează de către un administrator numit de *fondator*.

Conform Statutului administratorul este răspunzător pentru obligațiunile întreprinderii și pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor sale. Acesta beneficiază de libertate decizională în legătură cu activitatea întreprinderii.

Activitatea economică și socială a întreprinderii: Prevederile legale existente statuează dreptul întreprinderii de a-și organiza în mod independent activitatea. Relațiile economice cu alte unități economice, organizații și cetățeni se derulează pe baze contractuale.

Controlul activității: Controlul activității este exercitat de către *fondator* și se exercită prin intermediul comisiei de cenzori, al cenzorului sau al unei organizații de auditing.

Raporturile juridice ale operatorului cu autoritatea locală: Raporturile dintre Operator și autoritatea publică locală se desfășoară în baza prevederilor legale în vigoare, în special în raport de prevederile **Legii Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002 privind serviciile de gospodărie comunală și ale Hotărârii 387 din 6 iunie 1994 cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale.**

În consecință, având în vedere forma de organizare a operatorului, **întreprindere municipală**, Consiliul orașenesc are calitatea de fondator a acestuia. Din acest motiv raporturile din Operator și Consiliul Orașenesc se desfășoară pe două niveluri:

- un nivel vizează activitatea propriu-zisă a operatorului,
- un alt nivel vizează modul de furnizare/prestare al serviciului.

În ceea ce privește activitatea propriu-zisă a operatorului, din punct de vedere legal, se constată că autoritatea publică are următoarele drepturi:

- Stabilește obiectul de activitate al operatorului ;
- Numește/demite administratorul ;
- Controlează activitatea economică.

Conducătorul/ administratorul întreprinderii are libertate decizională în legătură cu activitatea acesteia, conform prevederilor statutului.

În ceea ce privește modul de prestare al serviciului de salubritate autoritatea publică locală are următoarele drepturi:

- elaborarea și aprobarea normelor locale și a regulamentelor de funcționare a operatorilor pentru reglementarea activității serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor-cadru elaborate de către autoritatea publică centrală de specialitate ;

- monitorizarea și controlul periodic ale activităților de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, și luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanța pentru care s-a obligat;
- pronunțarea asupra tarifelor propuse de către operator;
- sancționarea operatorului, în cazul în care acesta nu operează la parametrii de eficiență la care s-a obligat, prin:
  - refuzul de a aproba tarifele propuse de operator;
  - revocarea deciziei prin care s-a aprobat concesionarea.

Operatorul are dreptul de a-și organiza activitatea astfel încât să asigure furnizarea corespunzătoare a serviciului.

În prezent Întreprinderea Municipală Gospodărie Comunală Locativă Comrat asigură furnizarea serviciului la nivelul orașului Comrat.

Între operator și autoritățile locale nu sunt încheiate contracte care să stabilească drepturile și obligațiile părților sau regulamente care să reglementeze modul de prestare al serviciilor. De asemenea nu există nici alte documente care să definească modalitățile și condițiile-cadru ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, indicatorii de performanță, condiții tehnice de prestarea serviciului sau condițiile de desfășurare a activităților specifice serviciului de salubritate, pentru a stabili nivelurile de calitate și condițiile tehnice necesare funcționării acestui serviciu în condiții de eficiență și siguranță.

Raporturile dintre operator și beneficiarii serviciilor – populație/agenți economici, instituții: Conform prevederilor **art 25 din Legea serviciilor de gospodărie comunală:** *Persoanele fizice și juridice care beneficiază de servicii publice de gospodărie comunală sunt obligate să achite contravaloarea serviciilor prestate, conform facturilor primite, în termenul prevăzut de contractul încheiat între operator și utilizator.*

În consecință, raporturile dintre operator și beneficiarii serviciilor ar trebui să fie reglementate prin contracte încheiate între cele două părți.

În prezent, conform datelor comunicate de către reprezentanții operatorului, cadrul legislativ existent nu permite operatorului să oblige populației să încheie contracte de furnizare a serviciilor. Din acest motiv doar 25% din numărul total de contracte sunt încheiate.

În cazul agenților economici s-a constatat că situația este diferită, având în vedere că există un mijloc de constrângere a acestora pentru încheierea contractelor. Obținerea autorizației de funcționare pe raza localității este condiționată de încheierea contractelor de prestări servicii de salubritate. În consecință circa majoritatea agenților economici au încheiat un contract de prestări servicii de salubritate.

Contractele reglementează drepturile și obligațiile părților, durata, condițiile de suspendare a prestării serviciilor și modalitatea de plată.

Nivelul tarifelor

În prezent tarifele pentru colectarea, transportul și depozitarea deșeurilor sunt:

- 25 lei/persoană/lună pentru poluția de la case;
- 20 lei/persoană/lună pentru poluția care locuiește în apartamente/blocuri;
- pentru agenții economici, pe baza discuțiilor, cu reprezentanții operatorului, nu au putut fi identificate tarife unitare. Tarifele diferă în funcție de suprafața necesară desfășurării activității și de obiectul de activitate al agentului economic, fără însă a fi stabilit un tarif per m³.

Tarifele practicate de către operatorul de salubritate au fost aprobate în anul 2012, până în prezent nefiind aprobate noi majorări sau ajustări ale tarifelor. Anterior tarifele aplicate fuseseră aprobate în anul 2007

6.3 Limitari institutionale

6.3.1 Limitări legislative

(1) Limitari privind prestarea propriu-zisă a serviciului

Din punct de vedere legislativ se constată lipsa unui cadru juridic general aplicabil tuturor operatorilor de salubritate, indiferent de forma de organizare a acestora care să definească:

- modalitățile și condițiile-cadru ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, indicatorii de performanță, condiții tehnice de prestrare a serviciului.
- condițiile de desfășurare a activităților specifice serviciului de salubritate, stabilind nivelurile de calitate și condițiile tehnice necesare funcționării acestui serviciu în condiții de eficiență și siguranță

(2) Limitări privind rolul și responsabilitățile factorilor implicați

La nivelul cadrului legal specific gestionării deșeurilor municipale se constată că nu există o corelare a responsabilităților autorităților publice, după cum urmează :

- **Necorelarea responsabilităților dintre autoritățile locale de nivel unu și doi:** *Legea serviciilor publice de gospodărie comunală*, prin prevederile art.23, alin.3 lit.d, permite operatorilor înființați de către autoritățile publice locale să presteze serviciul de salubritate în sistem rațional, stabilindu-se astfel responsabilități în furnizarea serviciului și pentru autoritățile locale de acest nivel. Coroborând aceste prevederi cu dispozițiile *Legii privind descentralizarea administrativă*, respectiv cu prevederile art.4, care stabilește Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale, se constată o necorelare a normelor legale, având în vedere că *Legea descentralizării* a intrat în vigoare după apariția legii serviciilor publice.
- **Inexistența unui cadru legal coerent care să reglementeze limitele de delegare a competențelor autorităților locale către entități care asigură cooperarea/asocierea dintre autoritățile locale:** În Hotărârea Guvernului nr. 248/10.04.2013 de aprobare a “*Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027*” se prevede că autoritățile locale vor înființa asociații de dezvoltare intercomunitare.

În prezent nu există cadrul legal care să reglementeze clar această modalitate de asociere și nici nu sunt stabilite limitele de delegare a competențelor și responsabilităților autorităților locale către aceste asociații.

- **Inconsistența cadrului legal privind delegarea serviciilor către operatori publici sau privați:** Deși Legea serviciilor publice face referiri la necesitatea creării unui cadru competitiv (licitație publică) în momentul delegării serviciilor, în realitate această condiție nu este respectată. Pe de altă parte, reglementările privind modul de funcționare al întreprinderilor municipale prevăd posibilitatea de asociere a mai multor fondatori – Consilii locale pentru înființarea acestor întreprinderi. În practică s-a constatat că prestarea serviciilor se face pe raza mai multor unități administrativ teritoriale de către întreprinderea deținută/fondată de către un singur consiliu local, fără asigurarea unui cadru competitiv în momentul delegării serviciilor, de către celelalte unități administrativ teritoriale, care nu au calitatea de fondator sau acționar.
- **Inexistența unui cadru legal care să oblige beneficiarul serviciului să încheie contracte cu operatorul serviciului:** Operatorii nu au la dispoziție mijloace legale pentru a forța/obliga beneficiarii serviciului să încheie contracte de prestări servicii. Din această cauză nu au nici posibilitatea de a se adresa instanțelor judecătorești pentru ca beneficiarii serviciului să fie obligați la plata tarifului. Acest fapt afectează major rezultatele economice ale operatorilor deoarece beneficiarii, în special populația de la apartamente/blocuri beneficiază de prestarea serviciului, fără însă a-l achita.

6.3.2 Limitari privind stabilirea tarifelor

În ceea ce privește modul de stabilire a tarifelor, modificarea sau ajustarea acestora se constată că nu există niciun act normativ care să reglementeze modul propriu-zis de stabilire a acestora și structura care să cuprindă toate elementele de cost, astfel încât să se asigure atât viabilitatea economică a operatorilor prestatori ai activităților specifice serviciului de salubritate a localităților, cât și protejarea intereselor utilizatorilor.

Nu sunt reglementate condițiile de ajustare sau modificare a tarifelor, mai mult decât atât, cele două noțiuni nici măcar nu sunt legal definite.

În urma discuțiilor purtate cu operatorii s-a constatat că modalitatea de plată a serviciului se realizează *exclusiv* prin tarif. Acest lucru este datorat unor necorelări legislative existente.

Astfel, conform *Legii serviciilor publice* (art 25), raporturile dintre operator și beneficiarii serviciului se desfășoară pe baza contractelor încheiate între cele două părți, reglementându-se astfel doar modalitatea de plată prin tarif.

Se poate presupune că acest lucru se datorează faptului că până în luna martie a anului 2014, taxa de salubritate nu era definită de Codul fiscal ca fiind una dintre taxele locale care pot fi instituite de autoritățile publice.

În prezent, art.6 al.(6), lit.r) astfel cum a fost introdus prin [LP 47 din 27.03.14](#), [MO 99-102/25.04.14 art.251](#), această modalitate de finanțare a serviciului a fost prevăzută ca și taxa de stat.

Pentru evitarea oricăror impedimente de natură legală este necesară o corelare cât mai clară a celor două acte normative, astfel încât să se prevadă, fără echivoc, că și taxa este o modalitate de plată pentru serviciul prestat de către operatori.

6.3.3 Limitari privind investitiile

CL care gestioneaza in mod direct activitatea Intreprinderii Municipale aproba direct si planul de investitii.

In cadrul raportarilor anuale sunt prezentate investitiile realizate precum si necesarul de investitii pentru anul urmator. Ca urmare a fondurilor limitate de care dispune atat IM, cat si CL, nu au loc investitii majore din fonduri proprii. Singurele surse utilizate pentru finantarea investitiile mari au fost donatii sau fonduri guvernamentale.

Fondurile proprii sunt utilizate doar pentru investitii mici, pentru intetinare si reparatii. CL se implica direct si reactioneaza in timp scurt prin aprobarea investitiilor mici care sunt necesare pentru buna desfasurare a activitatilor intreprinderii.

6.3.4 Limitari privind capacitatea institutionala la nivelul operatorului

Intreprinderea Municipala este direct gestionata de catre Consiliul Local/orasenesc (CL) al orasului Comrat (Primaria), care coordoneaza si se implica direct in activitatea intreprinderii, inclusiv in managementul personalului.

Periodic in cadrul sedintelor de administratie se prezinta si se analizeaza structura personalului; directorul general al intreprinderii municipale prezinta situatia actuala si necesarul de personal in corelare cu eventualele investitii ale intreprinderii sau activitatile desfasurate pe teritoriul orasului Comrat. Astfel, CL este informat periodic cu privire la fluxul de personal.

Totodata in cadrul raportarii anuale (dare de seama anuala) se prezinta CL evolutia si structura personalului din anul de raportare, precum si estimarea necesarului de personal din anul urmator corelat cu activitatile care se vor desfasura si investitiile planificate. Modificarea structurii de personal se face numai cu aprobarea CL. In ultimii ani s-a pastrat o structura fixa si nu s-au inregistrat fluctuatii de personal, chiar daca se intentioneaza cresterea numarului de angajati in vederea imbunatatirii serviciilor.

In cadrul intalnirilor avute cu reprezentantii tuturor intreprinderilor municipale din zona pilot a proiectului au avut loc o serie de interviuri cu scopul evaluarii capacitatii institutionale privind gestionarea deseurilor la nivel local. Discutiile au fost purtate in trei directii, respectiv:

- *Planificarea sistemului de gestionare a deseurilor;*
- *Necesarul de instruire a personalului;*
- *Campaniile de informare si constientizare a populatiei.*

Raspunsurile participantilor au fost analizate in vederea identificarii deficientelor din procesul de planificare a sistemelor de gestionare a deseurilor din perspectiva furnizorilor de servicii publice, respectiv a intreprinderilor municipale. Ulterior, datele colectate vor sta la baza elaborarii planului de actiune pentru implementarea unui sistem de gestionare a deseurilor la nivel local.

Planificarea sistemului de gestionare a deșeurilor

Referitor la întrebarea „Care este cel mai dificil aspect în elaborarea unui Plan de Gestionare a Deșeurilor la nivel local ?” (PGDL), reprezentanții întreprinderilor au indicat în special următoarele dificultăți în procesul de planificare a sistemului de gestionare a deșeurilor la nivel local:

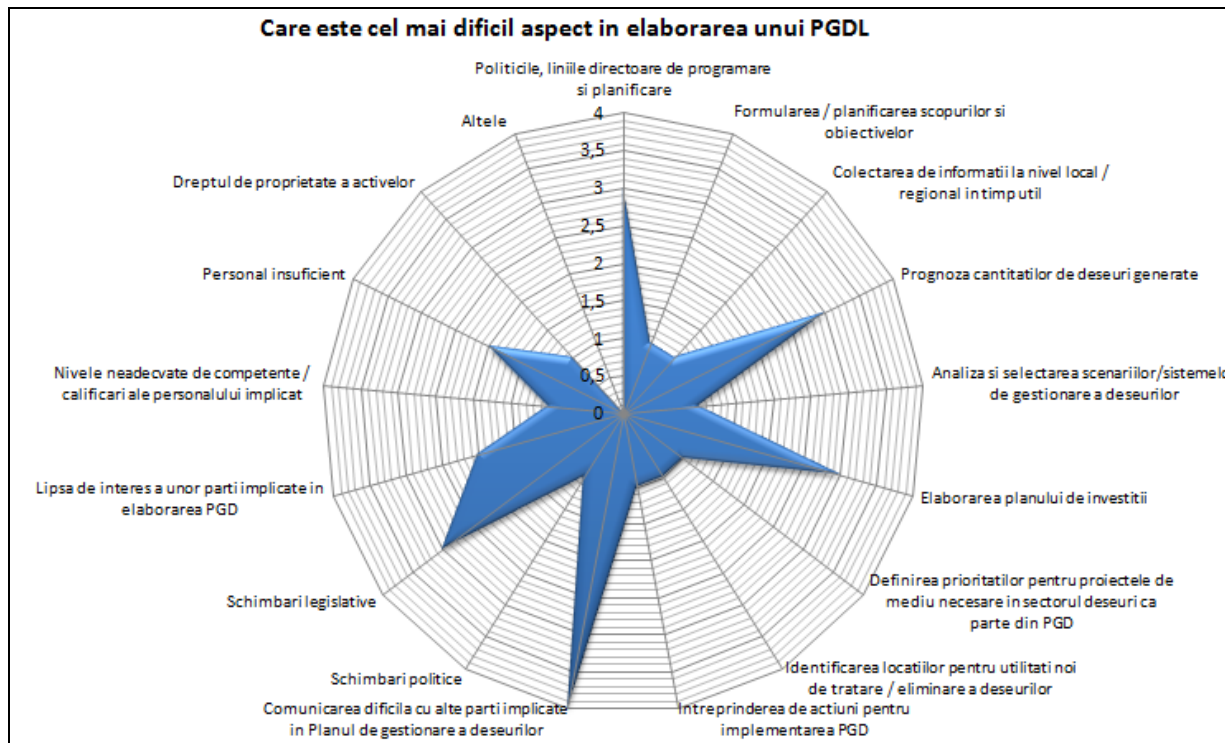
- Politicile, liniile directoare de programare și planificare;
- Prognoza cantitatilor de deșeuri generate;
- Elaborarea planului de investiții;
- Comunicarea dificilă cu alte părți implicate în elaborarea planului de gestionare a deșeurilor;
- Schimbări legislative;
- Lipsa de interes a unor părți implicate în elaborarea planului de gestionare a deșeurilor;
- Personal insuficient.

Pe lângă aceste aspecte s-au mai semnalat și alte dificultăți, precum ar fi:

- Formularea/planificarea scopurilor și obiectivelor;
- Colectarea de informații la nivel local/regional în timp util;
- Analiza și selectarea scenariilor/sistemelor de gestionare a deșeurilor;
- Definirea priorităților pentru proiectele de mediu necesare în sectorul deșeurilor ca parte din planul de gestionare a deșeurilor;
- Identificarea locațiilor pentru noile utilități de tratare și eliminare (depozitare) a deșeurilor;
- Întreprinderea de acțiuni pentru implementarea planului de gestionare a deșeurilor;
- Schimbări politice;
- Nivele neadecvate de competențe/calificări ale personalului implicat;
- Dreptul de proprietate a activelor.

Figura 25: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la dificultatile intampinate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor

In plus la dificultatile mentionate, persoanele intervievate au admis ca au cunostinte privind prevederile legale din domeniul deseurilor, dar implementarea la nivel local este dificila si este realizata doar partial (aproape 88% dintre intervievati au admis ca exista un cadrul legislativ, dar acesta nu este implementat eficient).

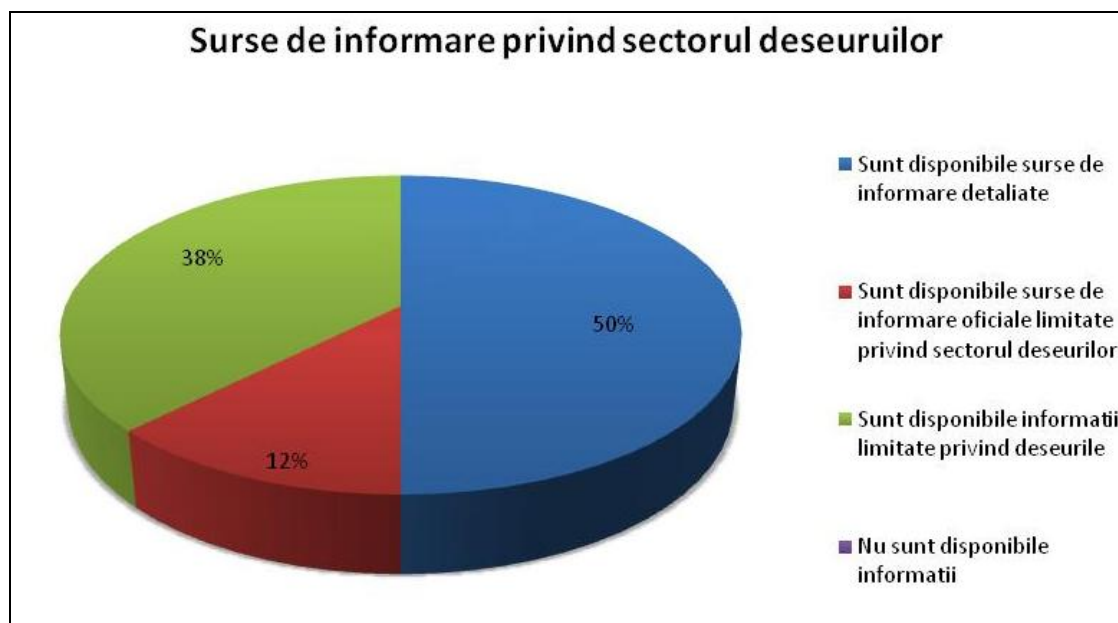
Figura 26: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta si implementarea prevederilor legislative in domeniul gestionarii deseurilor

Pentru prepararea unui PGD sunt necesare mai multe informatii/cunostinte cu privire la: cerintele legale la nivel local si european, exemple de bune practici in domeniul gestionarii deseurilor la nivel european, prognoza deseurilor, colectarea datelor si metodele de raportare.

Astfel, referitor la intrebarea cu privire la existenta datelor suficiente pentru planificarea locala a investitiilor in domeniul gestionarii deseurilor, peste o treime dintre persoanele intervievate au subliniat ca informatiile de care dispun sunt limitate si nu au un sistem unitar de colectare a datelor, precum si un sistem de raportare.

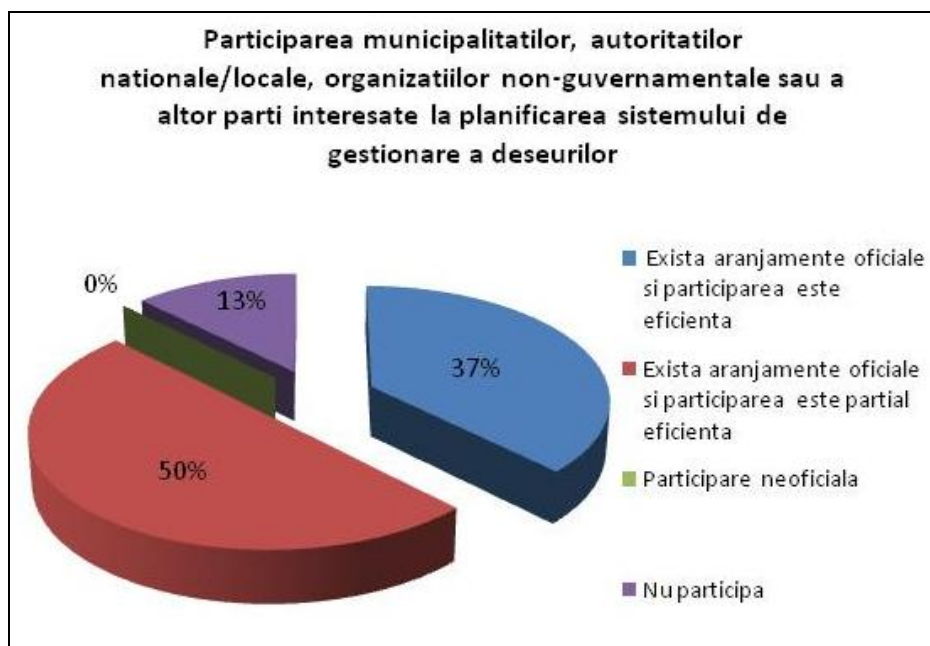
Figura 27: Punctul de vedere al reprezentantilor IM referitor la disponibilitatea surselor de informare privind sectorul deseurilor in cadrul procesului de planificare

Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor poate fi realizat doar pe baza unor date fiabile și analize fundamentate a situației existente. Pe lângă informații detaliate despre infrastructurile de deseuri disponibile, sunt necesare date realiste cu privire la cantitatea totală de deșeuri, originea și compoziția sa, precum și cerințele legislative și instituționale la nivel național și european.

Pentru planificarea și implementarea planurilor de gestionare a deșeurilor, este necesar să se îmbunătățească cooperarea între principalii actori și factorii de decizie implicați în gestionarea deșeurilor. Situația privind implicarea actuală a părților interesate în procesul de planificare de gestionare a deșeurilor în localitățile analizate este prezentată în figura de mai jos.

Figura 28: Punctul de vedere al reprezentanților IM cu privire la implicarea partilor interesate în planificarea sistemului de gestionare a deșeurilor

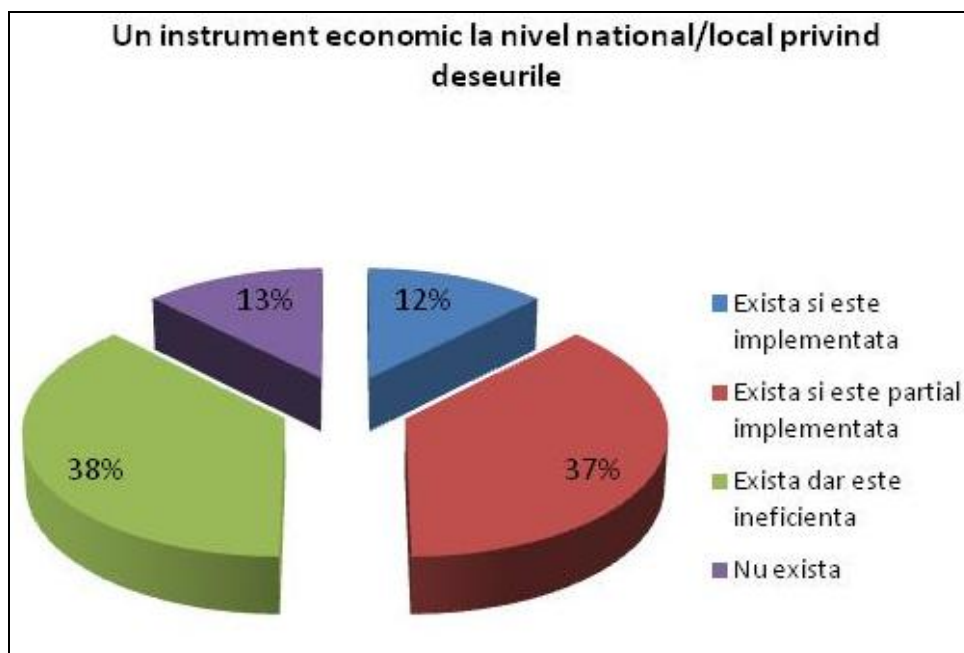
Reprezentanții întreprinderilor municipale au recunoscut în unanimitate că este necesară îmbunătățirea relațiilor dintre toți actorii implicați în gestionarea deșeurilor, atât în ceea ce privește fluxul de informații și implicarea directă în procesul de planificare.

Participanții la interviurile au declarat că, pentru o planificare pe termen scurt și mediu, este necesară întărirea capacității instituționale a personalului implicat în procesul de planificare la nivel local, precum și cunoașterea procedurilor de planificare în detaliu, și anume: înțelegerea importanței planificării, cunoaștere aprofundată a cerințelor legale și instituționale în domeniul gestionării deșeurilor, stabilirea de obiective și ținte pentru un sistem durabil de gestionare a deșeurilor, analiza diferitelor scenarii și prioritizarea investițiilor fezabile în domeniu.

Reprezentanții locali au sugerat, de asemenea, că sunt necesare resurse financiare importante pentru punerea în aplicare a planurilor de gestionare a deșeurilor, și, în acest context, ei au afirmat că ar fi necesară consolidarea capacității instituționale la nivel local, instrucțiuni suplimentare fiind necesare în domeniul pregătirii și implementării proiectelor finanțate de alte instituții financiare internaționale.

În plus, referitor la întrebarea cu privire la "*Existența unui instrument economic suficient la nivel național/local în domeniul gestionării deșeurilor și modul de implementare*", aproape 38% dintre reprezentanții intervievați au sugerat că aceste instrumente există, dar nu au fost aplicate în mod eficient sau nu au corespund realităților, și tot aproape 38% au declarat că au existat doar parțial.

Figura 29: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta unui instrument economic la nivel national/local privind deseurile

În cadrul întrevederilor, concluzia a fost că este nevoie de o abordare unitară la nivel local în ceea ce privește utilizarea instrumentelor economice, cu scopul de a acoperi toate investițiile și costurile operaționale pe de o parte, și pentru a asigura transparența acestor costuri pentru generatori de deșuri pe de altă parte.

Referitor la întrebarea „Care este cel mai dificil aspect în aderarea la o cooperare inter-municipală”, reprezentanții întreprinderilor au indicat în special următoarele dificultăți:

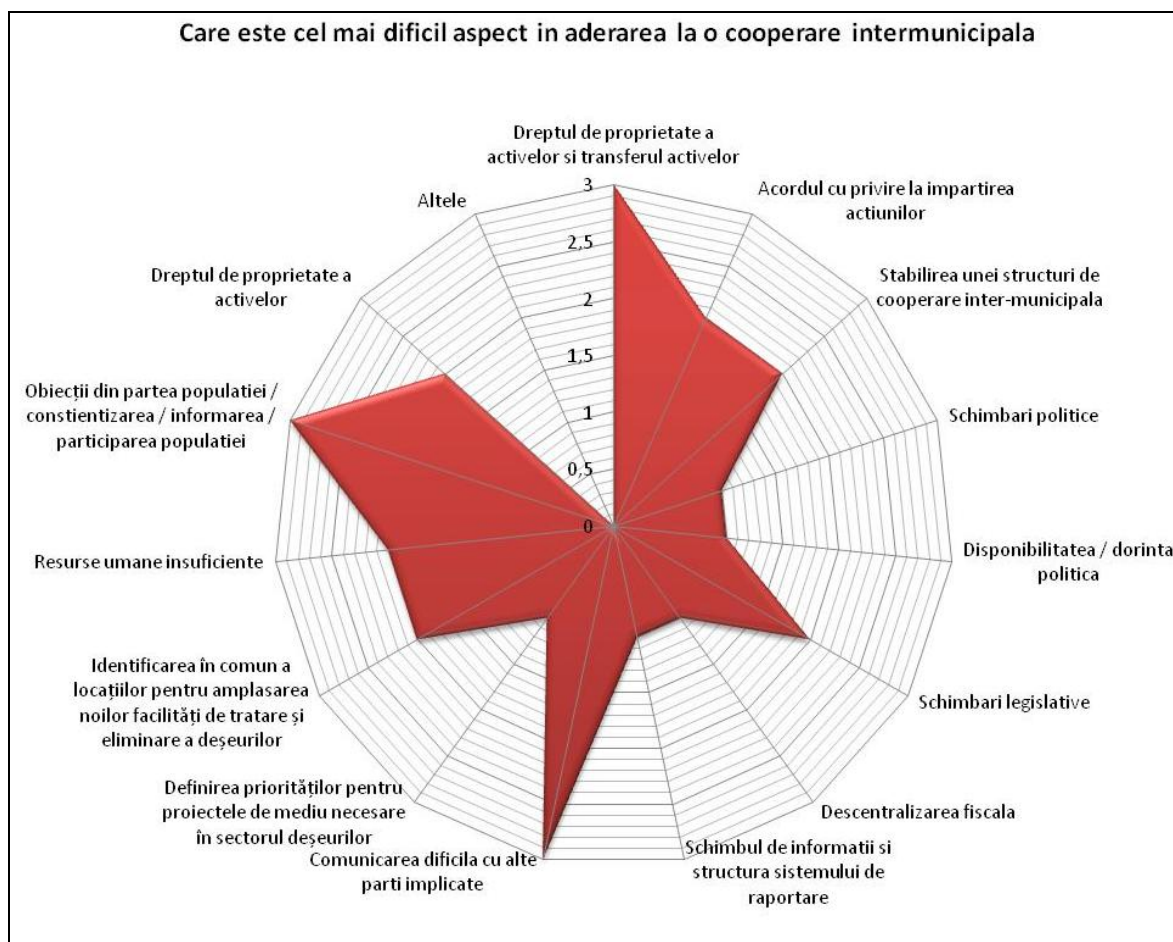
- Dreptul de proprietate a activelor și transferul activelor;
- Acordul cu privire la împărțirea acțiunilor;
- Stabilirea unei structuri de cooperare inter-municipală;
- Schimbări legislative;
- Comunicarea dificilă cu alte părți implicate;
- Identificarea în comun a locațiilor pentru amplasarea noilor facilități de tratare și eliminare (depozitare) a deșeurilor;
- Resurse umane insuficiente;
- Obiecții din partea populației/constientizarea/informarea/participarea populației;
- Dreptul de proprietate a activelor.

Pe lângă aceste aspecte s-au mai semnalat și alte dificultăți precum ar fi:

- Schimbări politice;
- Disponibilitatea/dorința politică;
- Descentralizarea fiscală;

- Schimbul de informații și structura sistemului de raportare;
- Definirea priorităților pentru proiectele de mediu necesare în sectorul deșeurilor pentru partea strategică a planului de gestionare a deșeurilor.

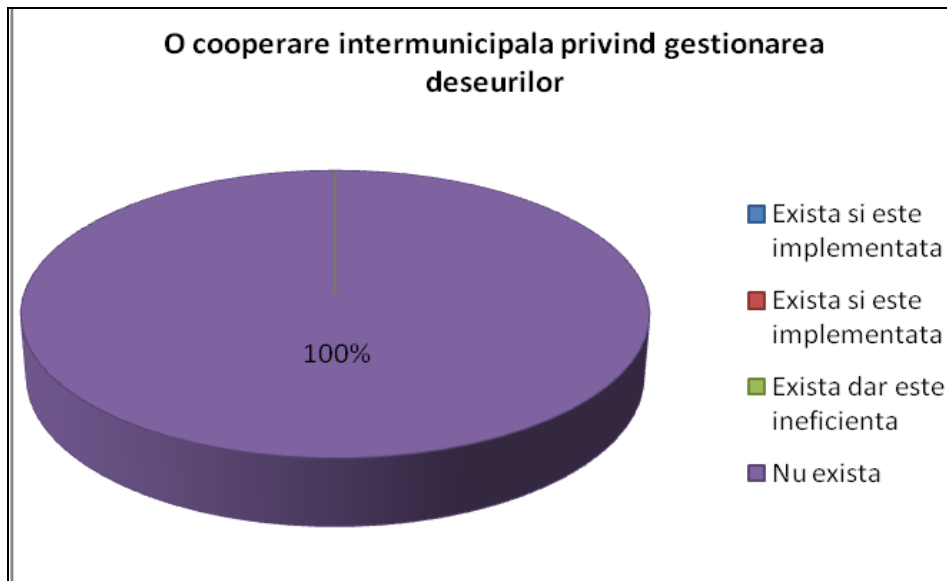
Figura 30: Punctul de vedere al reprezentanților IM cu privire la aspectele dificile identificate în aderarea la o cooperare intermunicipală în domeniul gestionării deșeurilor

În timpul întâlnirilor avute cu reprezentanții întreprinderilor municipale, participanții au sugerat că în prezent este dificil de a construi o cooperare inter-municipală ca urmare a modificărilor legislative, lipsa de voință politică, bariere de comunicare între diferite părți interesate implicate în gestionarea deșeurilor și, uneori, obiecție publică. Lipsa de ghiduri, linii directoare pentru crearea unor structuri inter-municipale și a procedurilor pentru un acord în ceea ce privește acțiunile face construirea de colaborări inter-municipale pentru punerea în aplicare a sistemelor de management integrat al deșeurilor la nivel regional mai dificile.

Acest aspect se reflectă în întrebarea dacă "Există o cooperare intermunicipală în domeniul gestionării deșeurilor care să fie operațională?". Toți reprezentanții intervievați au răspuns că o astfel de cooperare nu există și nici nu s-a încercat stabilirea unei astfel de cooperări.

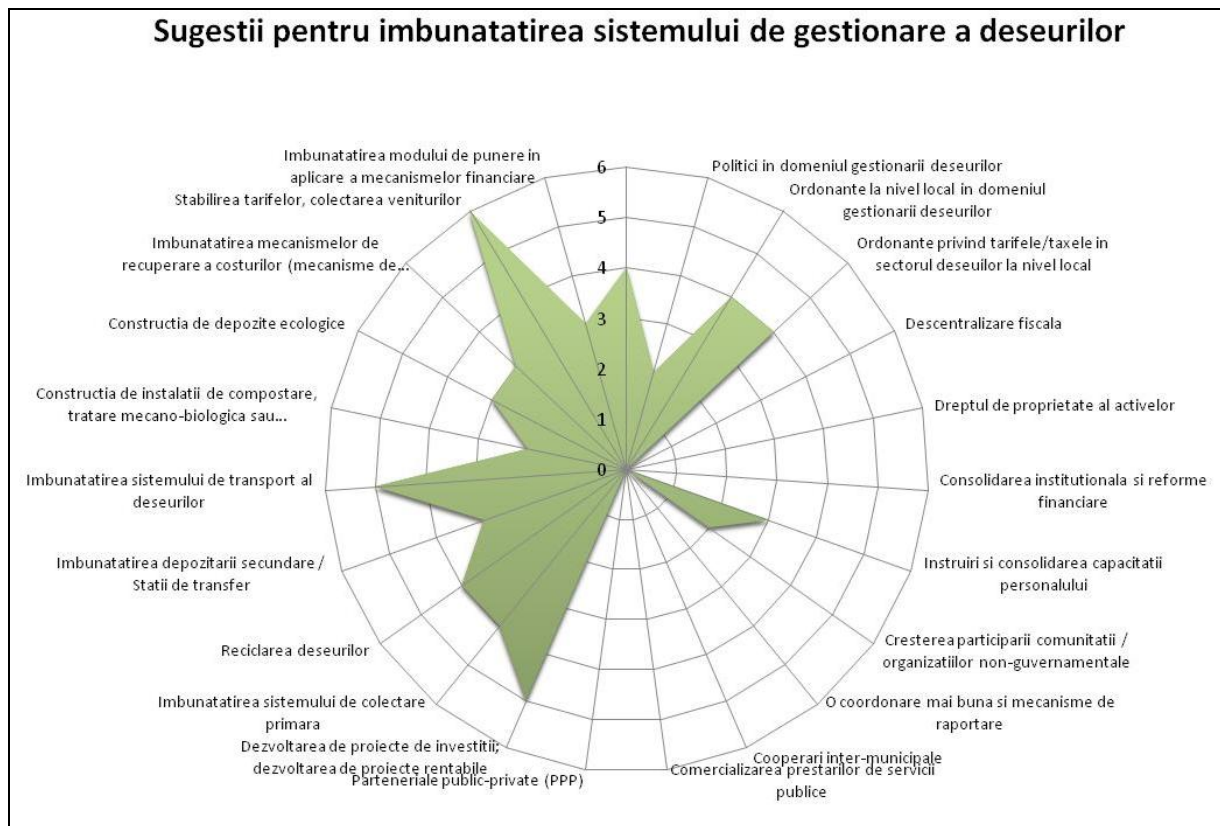
Figura 31: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la cooperarea intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor

Avand in vedere structurile existente pe plan national si local, reprezentantii intervievati au agreat faptul ca o cooperare intermunicipala este necesara, dar acest aspect nu este clar din punct de vedere institutional (metoda organizationala) si comercial (operational).

In figura urmatoare se prezinta pe scurt recomandarile si opiniile reprezentantilor intreprinderilor municipale cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor.

Figura 32: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

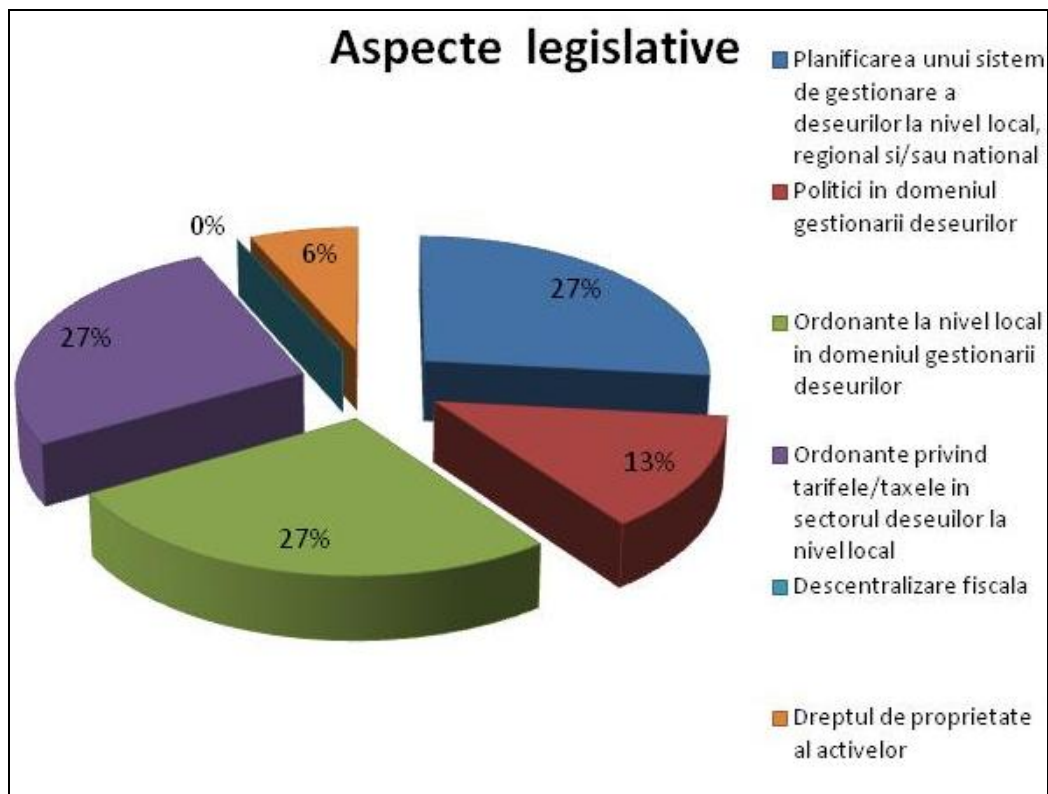

Rezumând sugestiile reprezentanților întreprinderilor municipale, sunt necesare acțiuni atât în domeniul legislativ și instituțional cât și în domeniul tehnic și financiar, în scopul de a îmbunătăți sistemul de gestionare a deșeurilor, atât în ceea ce privește procesul de planificare și implementare a sistemelor integrate de management al deșeurilor.

Dintre acțiunile necesare a fi luate în domeniul legislativ pentru îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor, persoanele intervievate au menționat:

- Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor la nivel local, regional și/sau național;
- Politici în domeniul gestionării deseurilor;
- Ordonanțe la nivel local în domeniul gestionării deseurilor;
- Ordonanțe privind tarifele/taxele în sectorul deseurilor la nivel local.

Figura 33: Sugestii in domeniul legislativ cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

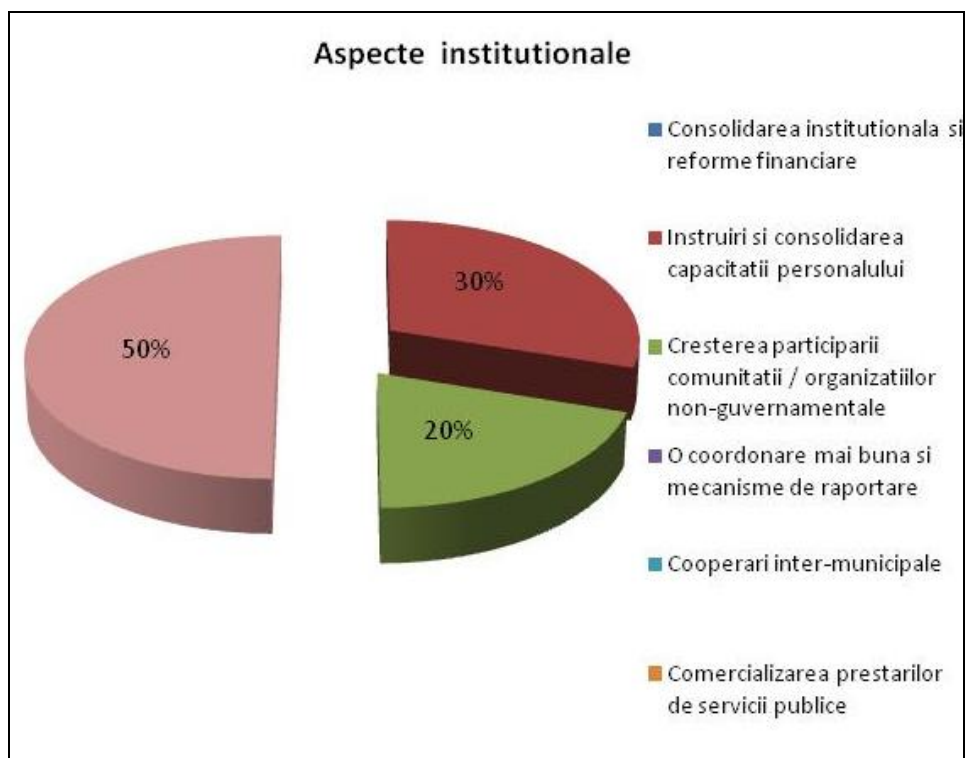

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul institutional pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Instruiri si consolidarea capacitatii personalului;
- Cresterea participarii comunitatii/a organizatiilor non-guvernamentale;
- O coordonare mai buna si mecanisme de raportare;
- Dezvoltarea de proiecte de investitii; dezvoltarea de proiecte rentabile.

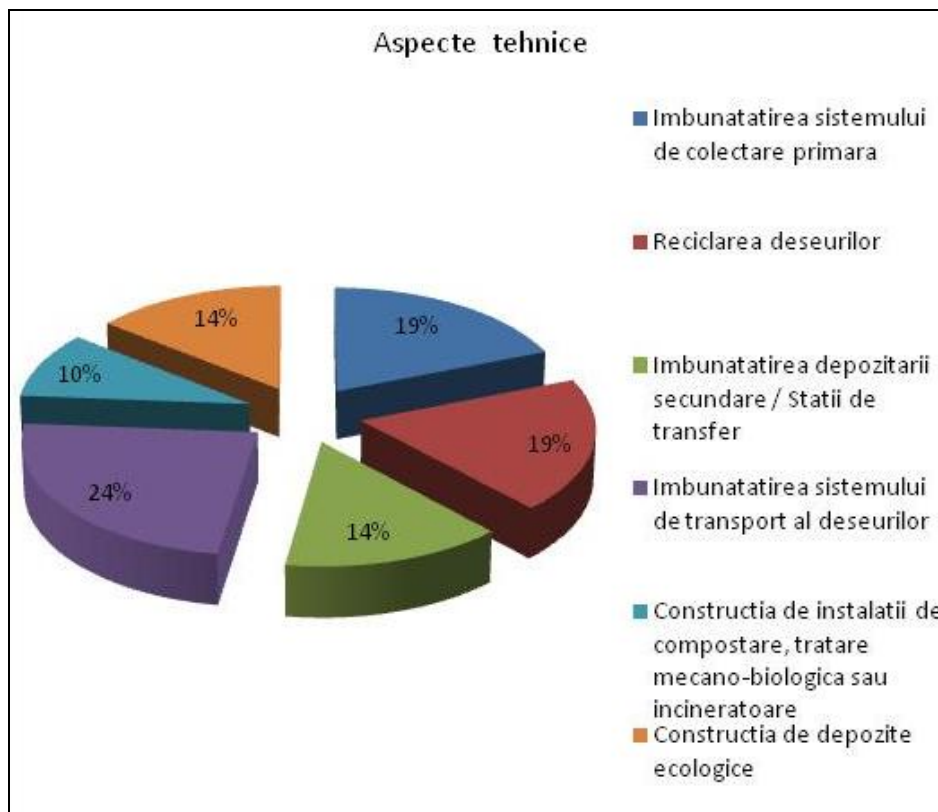

Figura 34: Sugestii in domeniul institutional cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

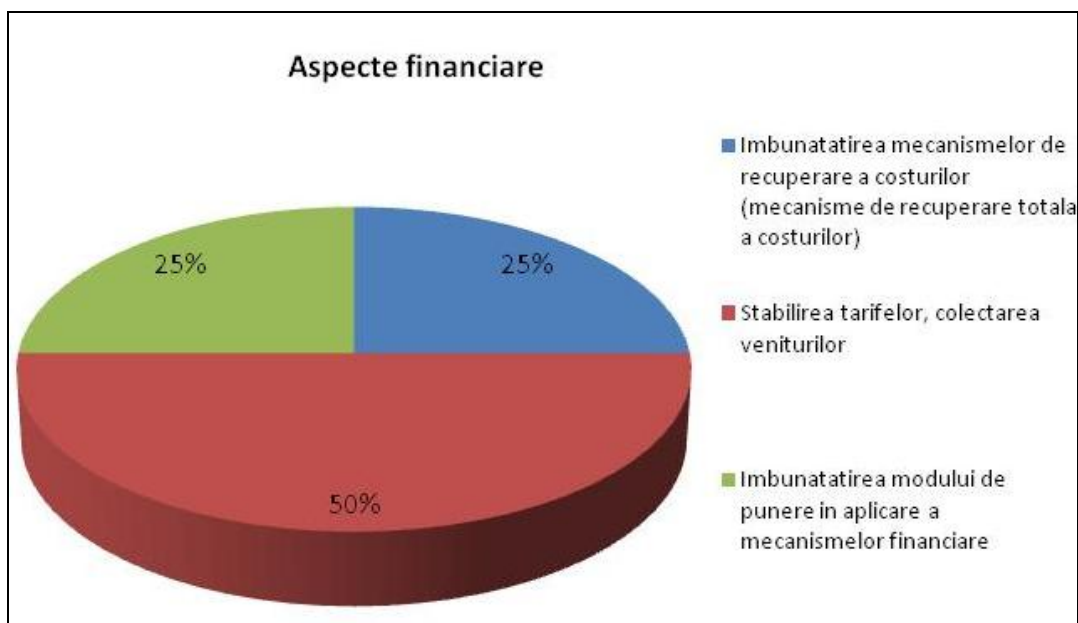
Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul tehnic pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Imbunatatirea sistemului de colectare primara;
- Reciclarea deseurilor;
- Imbunatatirea depozitarii secundare/a statiilor de transfer;
- Imbunatatirea sistemului de transport al deseurilor;
- Constructia de instalatii de compostare, tratare mecano-biologica sau incineratoare;
- Constructia de depozite ecologice.

Figura 35: Sugestii in domeniul tehnic cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul financiar pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Imbunatatirea mecanismelor de recuperare a costurilor (mecanisme de recuperare totala a costurilor);
- Stabilirea tarifelor, colectarea veniturilor;
- Imbunatatirea modului de punere in aplicare a mecanismelor financiare.

Figura 36: Sugestii in domeniul finaciar cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Necesarul de instruire

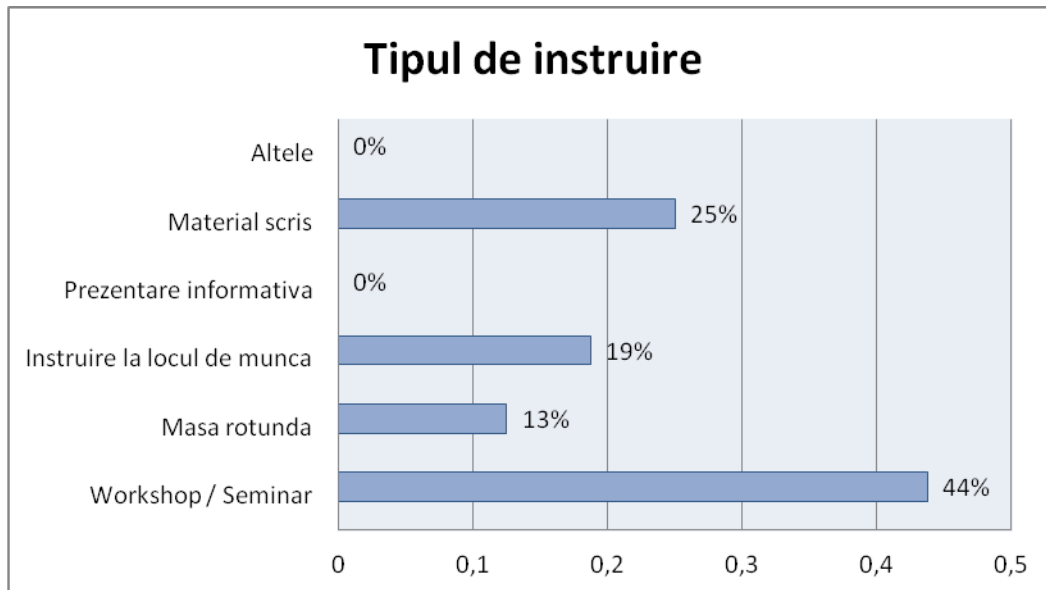
Unul dintre aspectele importante necesare pentru implementarea unui sistem de gestionare a deseurilor este intarirea capacitatii institutionale a personalului care activeaza in sectorul deseurilor. In urma discutiilor avute cu reprezentantii intreprinderilor, a reiesit faptul ca majoritatea personalului nu au beneficiat de instruii suplimentare, motivul fiind atat constrangerile financiare cat si lipsa de programe de instruire organizate de diferitele institutii implicate in sistemul de gestionare a deseurilor.

Necesarul de instruire trebuie stabilit in functie de responsabilitatile avute in cadrul sistemului de gestionare a deseurilor:

- Supervizarea si monitorizarea activitatilor din cadrul sistemului de gestionare a deseurilor;
- Constientizarea publicului si interactiunea cu publicul;
- Planificarea in cadrul sistemului de gestionare a deseurilor;
- Responsabilitati financiare si bugetare la nivel local;
- Aspecte tehnice si de inginerie.

Reprezentantii intreprinderilor si-au manifestat Interesul pentru participarea la un program de instruire, iar tipul de instruire preferat este:

- Seminar sau workshop (44%), fiind considerata a fi cea mai eficienta metoda;
- Diseminarea de materiale scrise (25%);
- Instruire la locul de munca (19%);
- Mese rotunde cu partile implicate in sistemul de gestionare a deseurilor (13%).

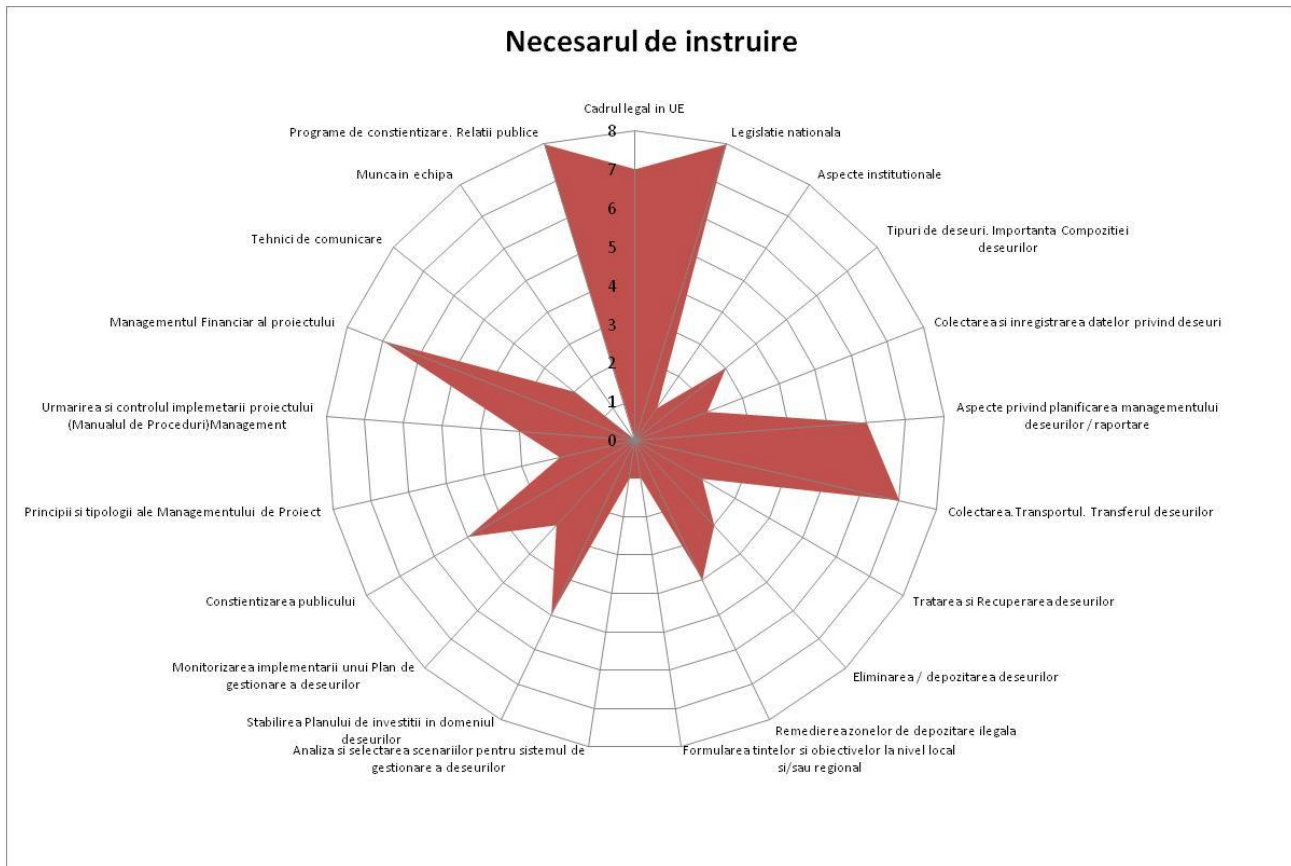
Figura 37: Metoda de instruire considerata a fi cea mai eficienta pentru atingerea scopurilor

Domeniile principale pentru care sunt necesare a se organiza sesiunile de instruire sunt:

- Aspecte institutionale si legislative in domeniul Managementului deseurilor;
- Date privind deseurile. Planificarea Managementului deseurilor;
- Aspecte tehnice privind Managementul Deseurilor;
- Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor;
- Managementul Proiectului din domeniul deseurilor;
- Informare, educatie si comunicare.

In continuare sunt prezentate aspectele necesarului de instruire identificate de catre reprezentantii intreprinderilor municipale pentru grupurile care activeaza in domeniul deseurilor.

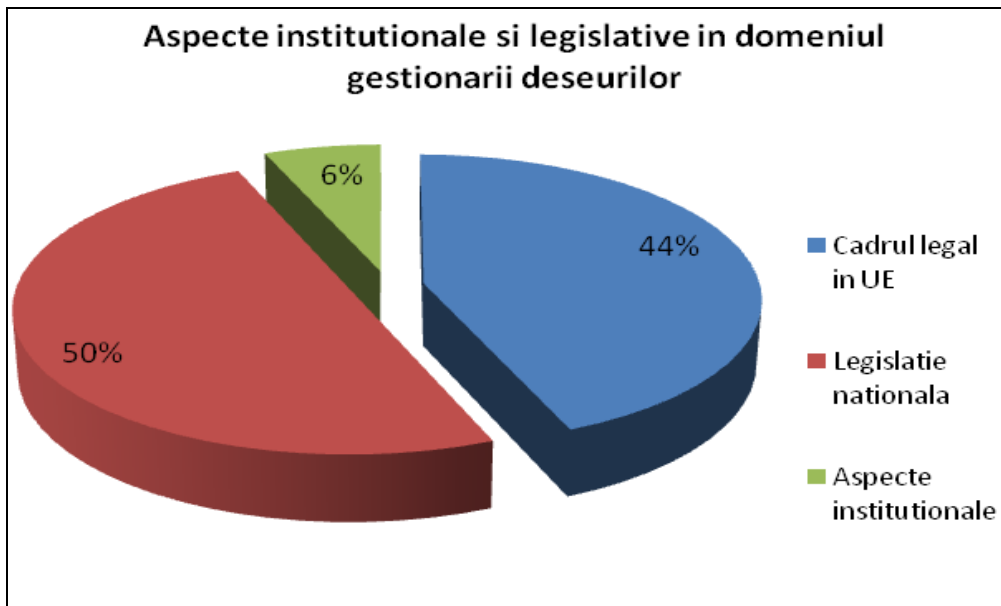
Figura 38: Domeniile de instruire

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul aspectelor legislative si institutionale din sectorul deeurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Cadrul legal in UE;
- Legislatie nationala;
- Aspecte institutionale.

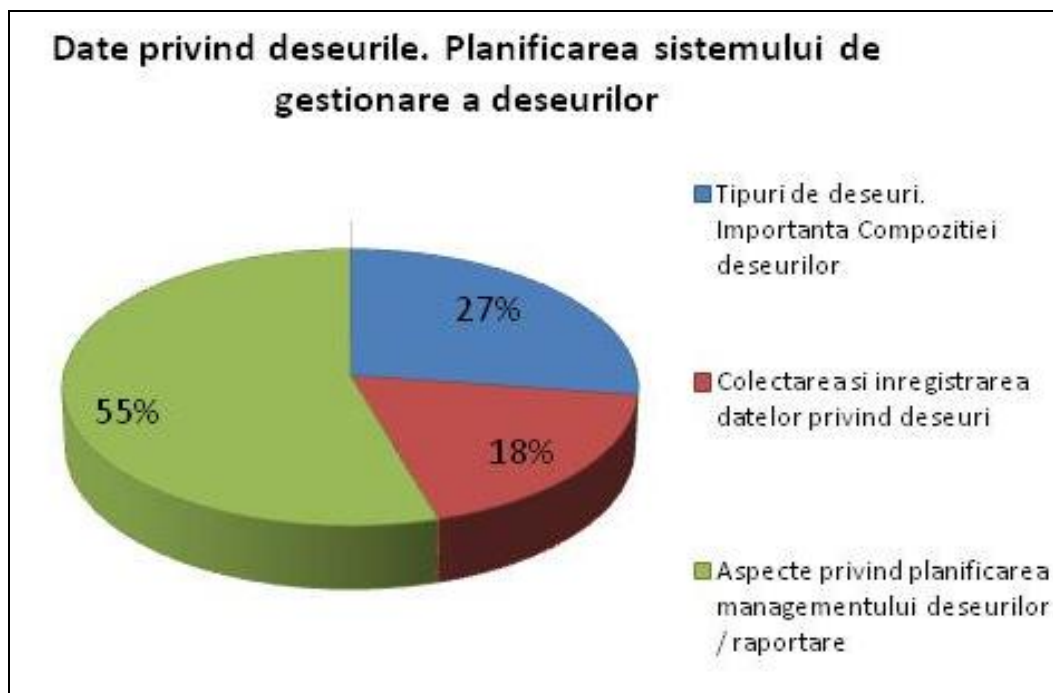
Figura 39: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor institutionale si legislative in domeniul gestionarii deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor privind colectarea datelor in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Tipuri de deseuri. Importanta Compozitiei deseurilor;
- Colectarea si inregistrarea datelor privind deseuri;
- Aspecte privind planificarea managementului deseurilor/raportare.

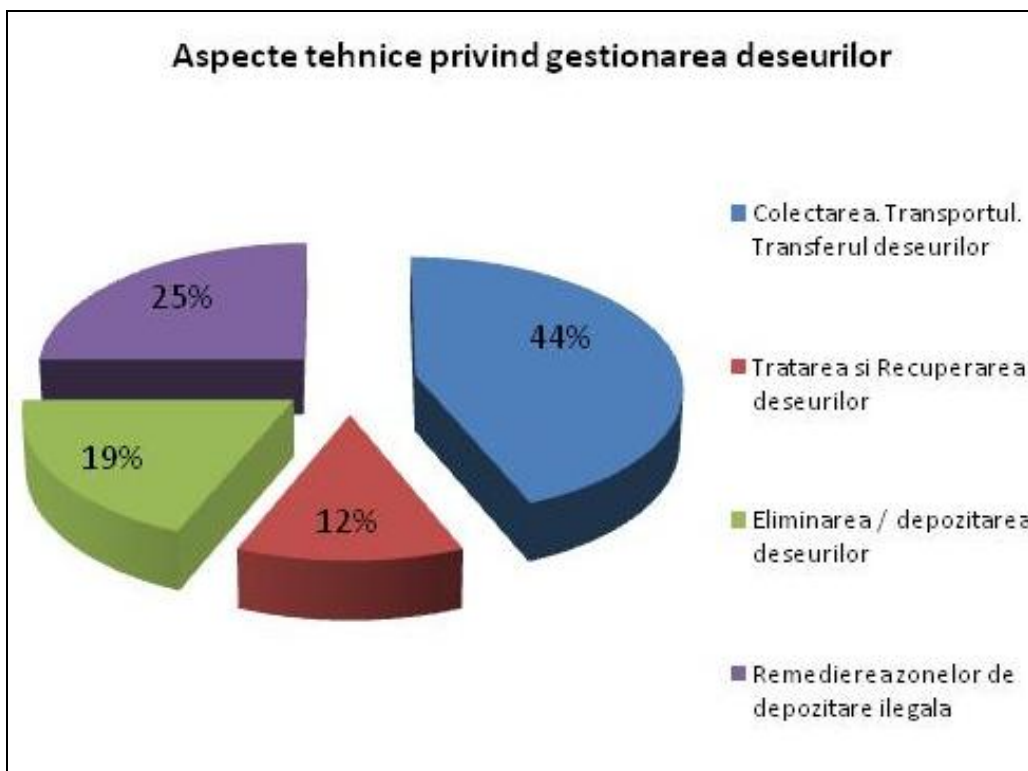
Figura 40: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul tehnic al sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Colectarea; transportul; transferul deseurilor;
- Tratarea si Recuperarea deseurilor;
- Eliminarea/depozitarea deseurilor;
- Remedierea zonelor de depozitare ilegala.

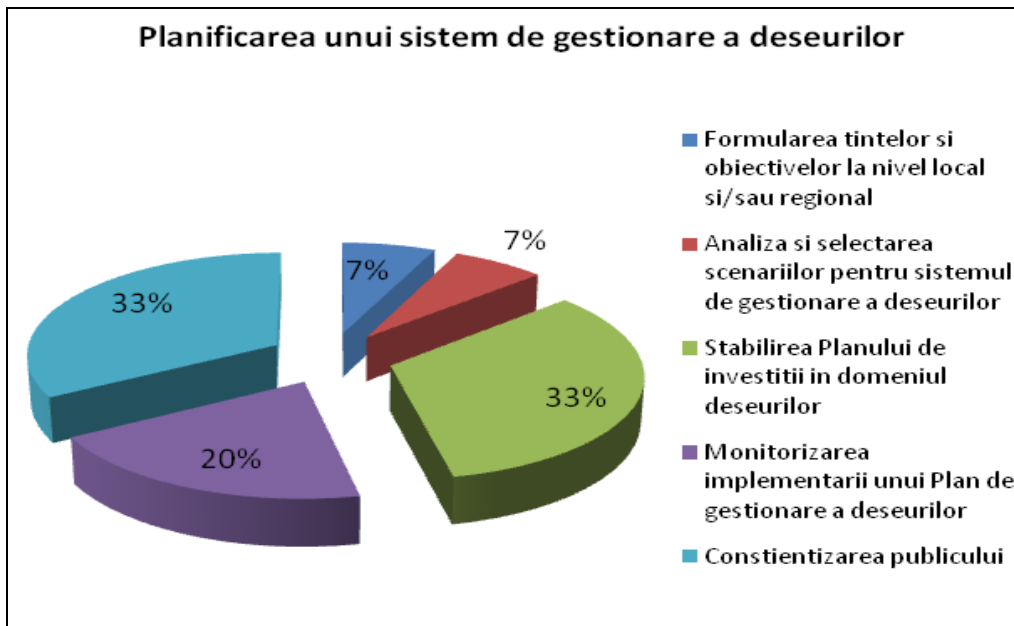
Figura 41: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor tehnice privind gestionarea deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul planificarii sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Stabilirea Planului de investitii in domeniul deseurilor;
- Monitorizarea implementarii unui Plan de gestionare a deseurilor;
- Constientizarea publicului.

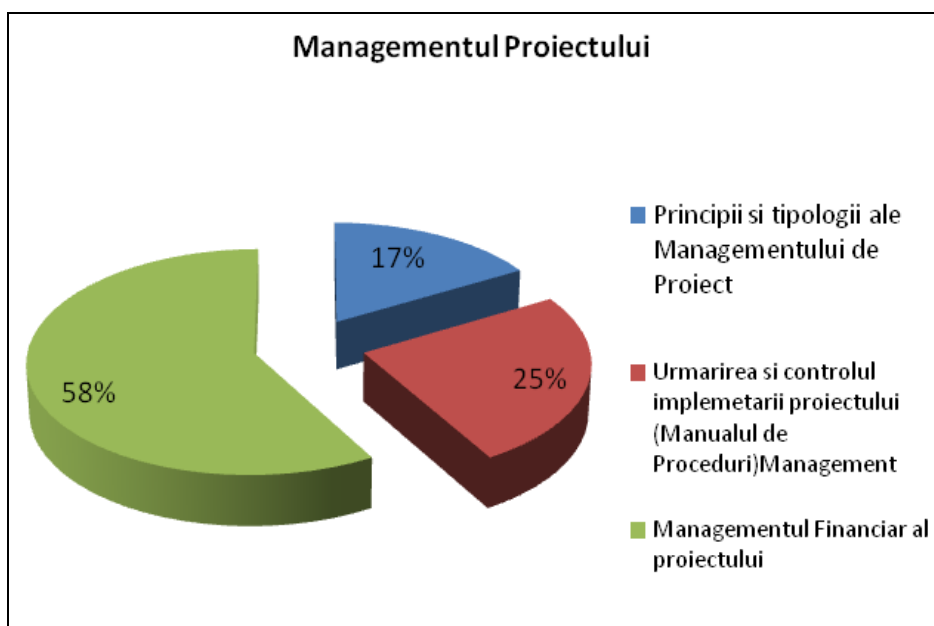
Figura 42: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii unui sistem de gestionare a deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul managementului proiectelor din sectorul deseuri, persoanele intervievate au mentionat:

- Principii si tipologii ale Managementului de Proiect ;
- Urmarirea si controlul implemetarii proiectului (Manualul de proceduri);
- Managementul Financiar al proiectului.

Figura 43: Principale subiecte de abordat din tematica managementului proientelor in domeniul gestionarii deseurilor

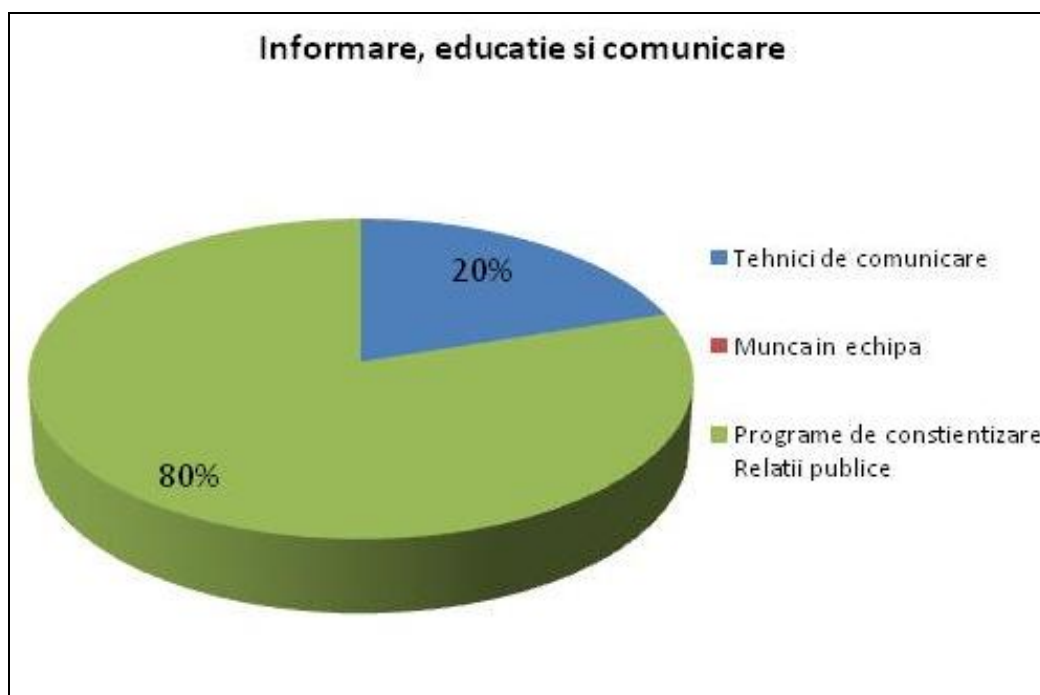

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul informarii, educatiei si comunicarii, persoanele intervievate au mentionat:

- Tehnici de comunicare;
- Programe de constientizare; relatii publice.

Figura 44: Principale subiecte de abordat din tematica informarii, educatiei si comunicarii in domeniul gestionarii deseurilor

Campaniile de informare si constientizare a populatiei

Pentru implementarea cu succes a masurilor de gestionare a deseurilor, o premisa indispensabila este acceptarea si colaborarea opiniei publice. Este necesara o comunicare intensiva intre comuna sau orasul responsabila cu salubritatea, operatorul de salubritate, intreprinderile prelucratoare de materiale valorificabile, pe de-o parte, si pe de alta parte, cetatenii, agentii economici, ca si unitati comerciale si de productie – in calitate de producatori de deseuri.

Pentru sprijinirea realizarii sarcinilor viitoare ale managementului deseurilor sunt obligatorii masuri de comunicare si implicare a populatiei.

Campania de constientizare si de informare este un instrument important in activitatile de dezvoltare locala, promovand formarea aptitudinilor si atitudinilor necesare pentru a intelege importanta problemelor de mediu si pentru dezvoltarea activitatii constiente si responsabile a cetatenilor.

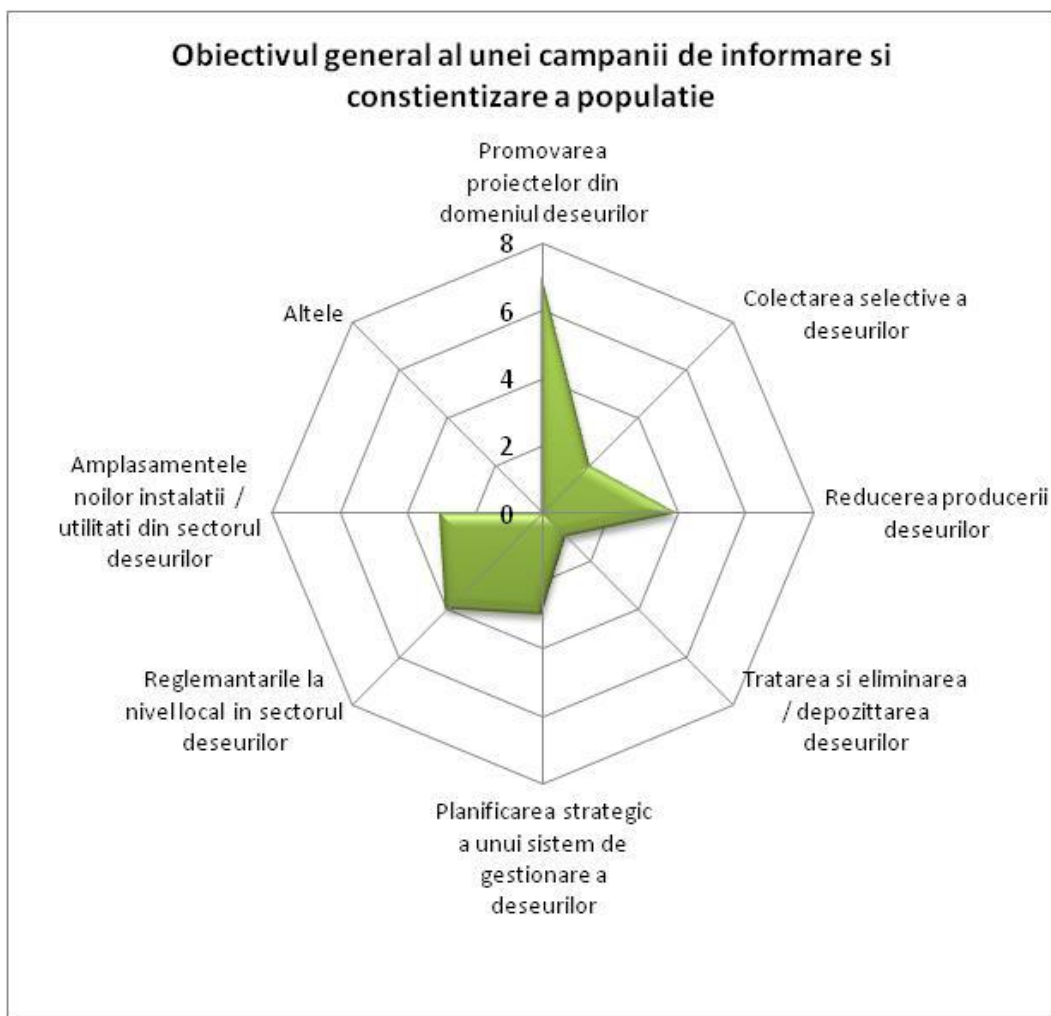
Implicarea publicului este un proces de planificare reusit nu defineste numai programele, dar deschide adesea cai de comunicare intre parti care inainte nici nu isi vorbeau. Aceasta comunicare conduce la construirea consensului. Ca rezultat, aceasta va ajuta la definirea practicilor de management cu adevarat necesare si care sunt cele mai adecvate pentru a

reusi. Implicarea efectiva a publicului in planificarea managementului deseurilor si dezvoltarea programului reprezinta mecanismul de adresare fata de preocuparile si valorile publicului, in fiecare etapa a procesului de planificare si luare a deciziilor.

Referitor la intrebarea „Care este obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei” reprezentantii intreprinderilor au indicat in special urmatoarele aspecte care trebuie sa dirijeze o campanie de informare si constientizare in domeniul gestionarii deseurilor:

- Promovarea proiectelor din domeniul deseurilor;
- Colectarea selectiva a deseurilor;
- Reducerea producerii deseurilor;
- Planificarea strategic a unui sistem de gestionare a deseurilor;
- Reglementarile la nivel local in sectorul deseurilor;
- Amplasamentele noilor instalatii/utilitati din sectorul deseurilor.

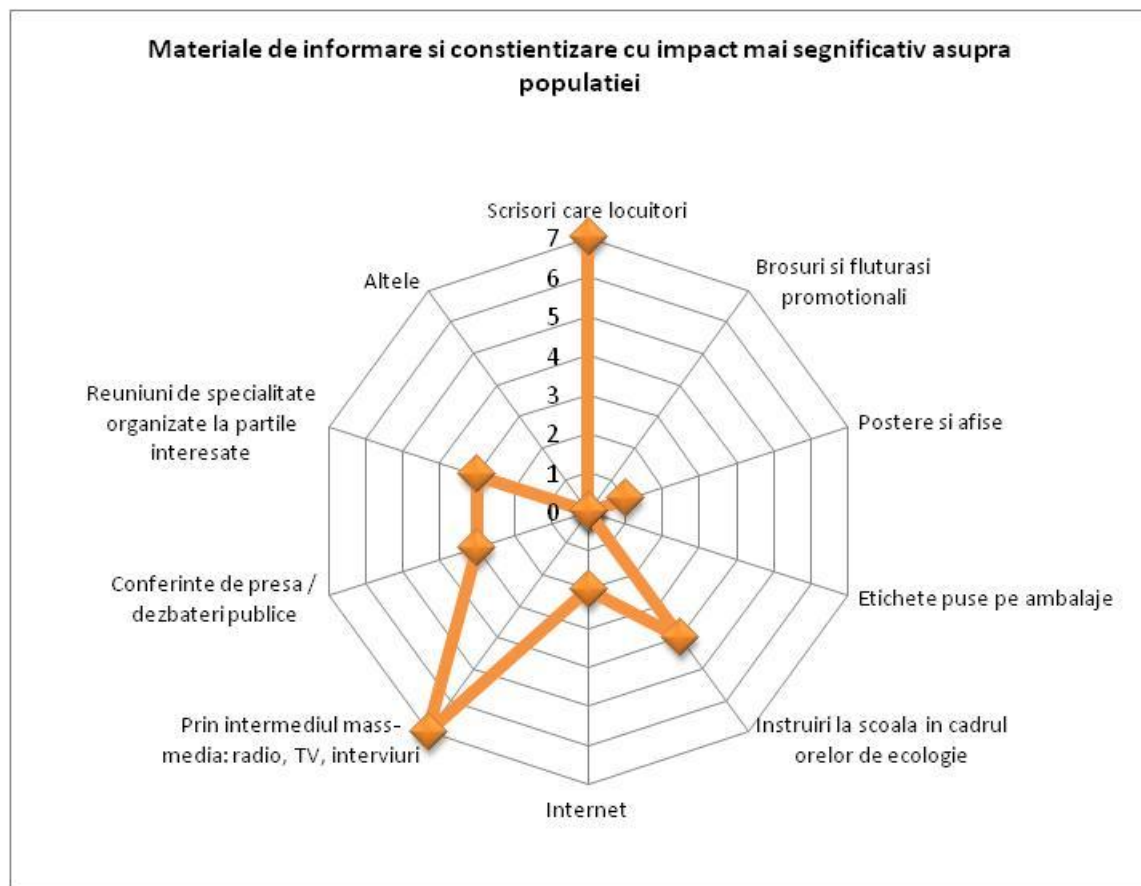
Figura 45: Opinia reprezentantilor IM cu privire la obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei

În vederea organizării unei campanii de informare și conștientizare, trebuie avute în vedere tipurile de materiale de informare și conștientizare care să fie utilizate pentru diseminarea informațiilor în domeniul gestionării deșeurilor. Reprezentanții intervievați au considerat că materialele cu impact mai semnificativ asupra populației sunt:

- Scrisori către locuitori;
- Instruiri la școală în cadrul orelor de ecologie;
- Internet;
- Prin intermediul mass-media: radio, TV, interviuri;
- Conferințe de presă/dezbateri publice;
- Reuniuni de specialitate organizate la partile interesate.

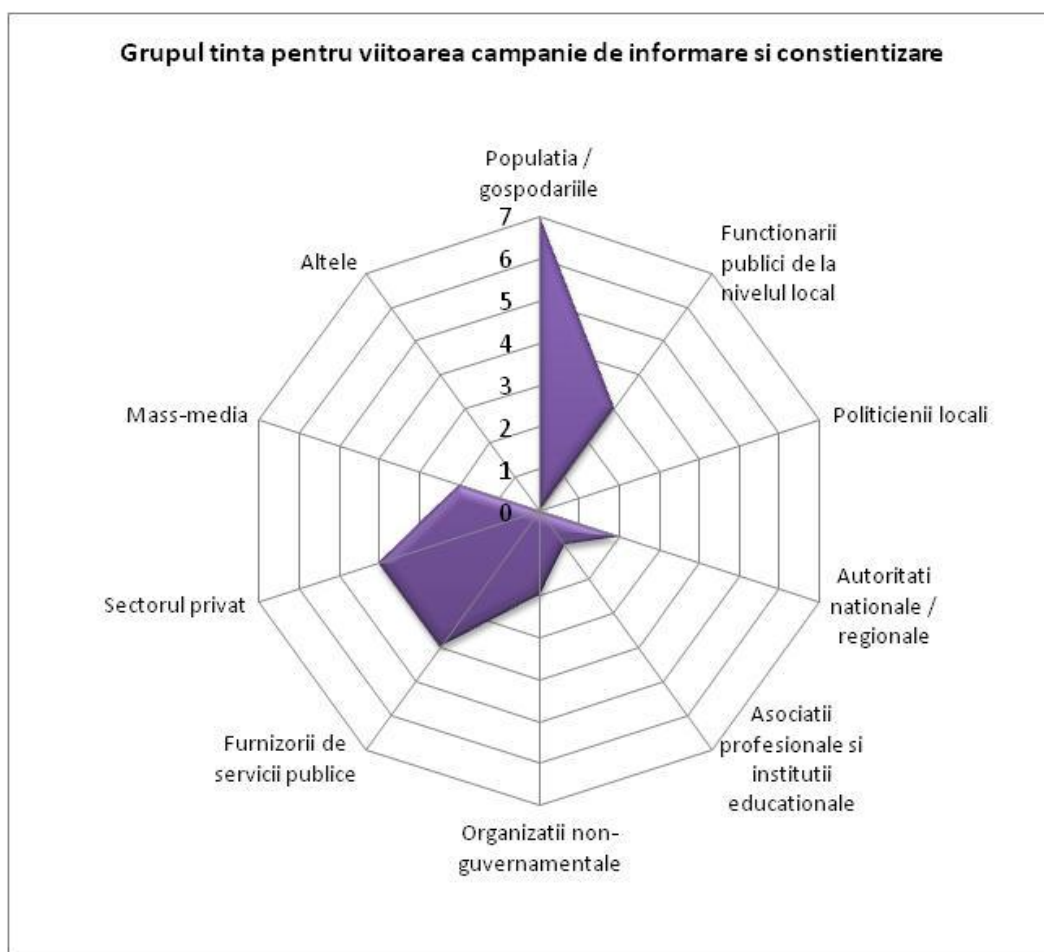
Figura 46: Opinia reprezentanților IM cu privire la materialele de informare și conștientizare cu impact mai semnificativ asupra populației

Fiecare persoană din cadrul societății trebuie avută în vedere și trebuie educată cu privire la gestiunea corespunzătoare a deșeurilor. În opinia reprezentanților întreprinderilor municipale grupul țintă pentru viitoarea campanie de informare și conștientizare este, în ordinea importanței:

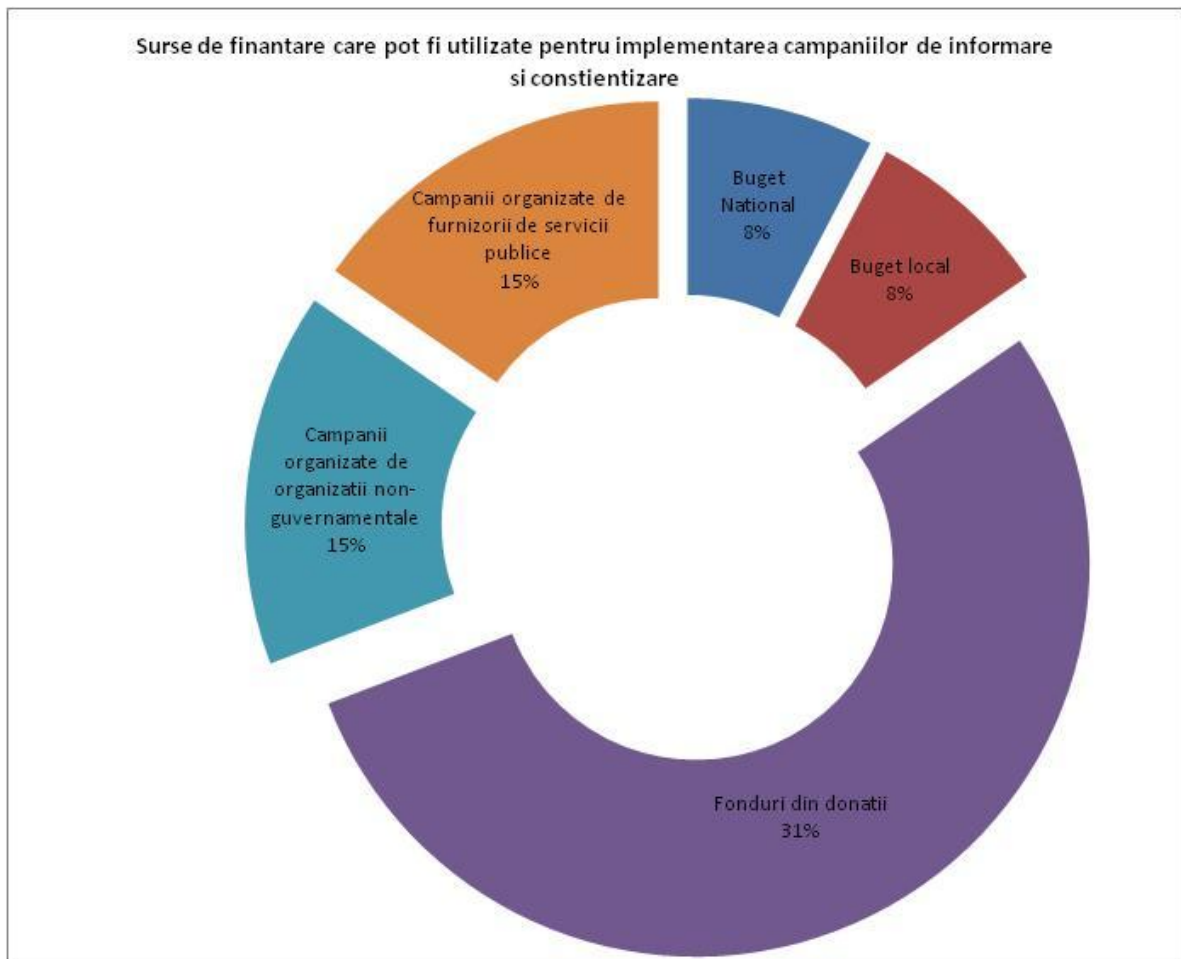
- Populatia / gospodariile;
- Furnizorii de servicii publice;
- Sectorul privat;
- Functionarii publici de la nivelul local;
- Autoritati nationale/regionale;
- Organizatii non-guvernamentale;
- Mass-media.

Figura 47: Opinia reprezentantilor IM cu privire la grupul tinta pentru viitoarea campanie de informare si constientizare

Referitor la sursele de finantare care pot sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare, toti reprezentantii intervievati au mentionat fondurile din donatii, fapt reflectat de limitarile financiare cu care se confrunta intreprinderile municipale. De asemenea, se au in vedere si campaniile organizate de organizatii non-guvernamentale si de furnizorii de servicii publice.

Figura 48: Opinia reprezentantilor IM cu privire la sursele de finantare care sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare

7 Evaluarea performanțelor operationale

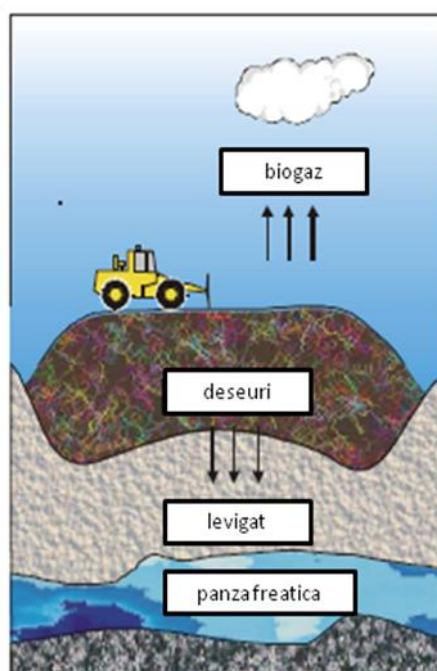
7.1 Evaluarea performanțelor operării sistemului de management al deșeurilor

În general, deșeurile municipale se numără printre elementele recunoscute ca fiind cele mai mari generatoare de impact și risc pentru mediu și sănătatea publică.

Principalele forme de impact și risc determinate de deșeurile municipale, în ordinea în care sunt percepute de populație, sunt:

- modificări de peisaj și disconfort vizual - practicile existente în gestionarea deșeurilor produc disconfort vizual și olfactiv (mirosuri neplăcute, fum, mizerie, peisaje inestetice și grav afectate);
- poluarea aerului;
- poluarea apelor de suprafață – în cazul eliminării necontrolate și ilegale a deșeurilor în apropierea râurilor (pe malul acestora);
- poluarea pânzei freatice – prin infiltrații de substanțe daunătoare rezultate din reacțiile chimice ce au loc în depozitele necontrolate, mai ales la temperaturi ridicate
- contaminarea solului, modificări ale fertilității solurilor și pe terenurile învecinate, în cazul depozitării necontrolate a deșeurilor.

Figura 49: Principalele forme de impact și risc determinate de deșeurile municipale

Principalele probleme din domeniul gestionării deșeurilor municipale cu care se confruntă toate autoritățile locale din Republica Moldova, rezumate deja în *Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor și Strategiile regionale* încă persistă. Situația nesatisfăcătoare în domeniul gestionării deșeurilor este cauzată de o serie de probleme și/sau deficiențe.

În general, asigurarea serviciului de salubritate nu este profitabilă pentru operatorii de salubritate, datorită gradului scăzut de încasare a tarifelor, dar și a situației precare a infrastructurii de care dispun (utilaje, recipiente incompatibile cu sistemul de transport), a locuințelor dispersate și a numărului insuficient de recipiente pentru pre-colectarea deșeurilor.

Situația actuală a gestionării deșeurilor în localitatea Comrat se prezintă astfel:

(1) Date insuficiente privind generarea și compoziția deșeurilor

La nivelul întreprinderii nu există o bază de date în ceea ce privește cantitățile de deșuri menajere produse, colectate și eliminate.

Baza de date pentru deșeurile menajere cuprinde date incomplete, atât despre cantitatea, cât și despre compoziția și originea acestora.

Lipsa infrastructurii pentru colectarea deșeurilor și a oricărei forme de control la intrarea în depozit face ca datele despre cantități să fie bazate pe aproximări și nu pe cântăriri.

De asemenea, până în prezent colectarea și procesarea informațiilor referitoare la tipurile și cantitățile de deșuri s-a realizat în conformitate cu standardele fostei URSS, nefiind conforme cu cerințele europene de clasificare/raportare³.

Astfel, statisticile privind deșeurile sunt îndoielnice și uneori oferă o imagine inexactă despre cantitatea de deșuri produsă, colectată și evacuată, cât și despre compoziția acestora.

În aceste condiții, fără informații de bază conforme cu realitatea, este aproape imposibil de a realiza o planificare durabilă a investițiilor viitoare în domeniul gestionării deșeurilor.

(2) Infrastructura precară pentru colectarea și transportul deșeurilor:

În prezent întreprinderea nu dispune de infrastructura pentru colectarea și transportul deșeurilor astfel încât să fie asigurat serviciul de salubritate la nivelul întregului oraș. Asigurarea serviciului de salubritate pentru operator nu este profitabilă, așa cum s-a arătat și în capitolul anterior și datorită numărului insuficient de recipiente de colectare și utilizării unor recipiente incompatibile cu sistemul de transport. Astfel, operatorul se găsește în imposibilitatea de a utiliza autogunoiera IVECO din februarie 2013 datorită faptului că numai dispune de recipiente compatibile cu autospeciala. Colectarea și transportul deșeurilor se realizează cu ajutorul a două autospeciale GAZ 5309, care prezintă uzură avansată și 2 tractoare închiriate. Trebuie menționat faptul că în prezent la nivelul localității există doar 250 de containere metalice, multe dintre acestea prezentând uzură avansată.

În mod specific, lipsa recipientilor generează timpi mari de colectare, deoarece evacuarea deșeurilor trebuie realizată manual, determinând timpi mari de deplasare, cantități mari de combustibil, costuri de întreținere a vehiculelor și costuri pentru forța de muncă. Cele 5 de platforme amenajate și dotate cu recipiente sunt insuficiente, restul zonelor de colectare necesitând timp îndelungat pentru evacuarea deșeurilor. La această contribuie cantitățile semnificative de deșuri verzi provenite din grădini și gunoi de grajd depozitate lângă platformele amenajate din zona caselor individuale (Figura 50).

³ Sursa Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Numarul insuficient de platforme amenajate si dotate cu recipienti conduce implicit la un sistem de colectare costisitor, cu un impact negativ atat asupra mediului, cat si asupra sanatatii si sigurantei lucratorilor operatorului de salubritate. Astfel, deseurile evacuate necorespunzator pot conduce la posibilitatea contaminarii solului si amenintari asupra sanatatii populatiei, datorita atragerii rozatoarelor si a altor animale.

Totodata, timpuri mari in prestarea serviciului se inregistreaza si datorita numarului mare de locuinte individuale care nu dispun de recipienti standardizati.

Figura 50: Aspecte privind sistemul de precolectare a deseurilor in orasul Comrat

La ineficienta serviciului contribuie in mare masura si infrastructura pentru transportul deseurilor, care este neconforma cu cerintele unui sistem de salubritate modern si eficient (ex. incompatibila cu sistemul de pre-colectare), prezentand totodata un grad mare de uzura si defectiuni. Astfel, echipele de intretinere utilaje de la nivelul operatorului sunt insuficiente, slab dotate si sunt solicitate periodic pentru interventii tehnice.

Figura 51: Utilaje din dotarea operatorului de salubritate

(3) Lipsa de instalatii pentru tratarea deseurilor:

Colectarea deseurilor menajere de la populatie se efectueaza in cea mai mare parte neselectiv, astfel ca deseurile ajung pe depozit ca atare, amestecate, pierzandu-se o mare parte a potentialului lor util (hartie, sticla, metale, materiale plastice); fiind amestecate si contaminate din punct de vedere chimic si biologic, recuperarea deseurilor reciclabile este dificila.

In prezent in orasul Comrat se intentioneaza introducerea colectarii selective pentru Plastic (prin dotarea cu circa 50 de recipiente din plasa de sarma, proveniti de la o firma din Turcia care va colecta, balota si valorifica aceste deseuri, in baza unui contract incheiat cu primaria).

Figura 52: Colectarea deseurilor reciclabile din plastic (Comrat)

(4) Gestionarea necorespunzatoare a depozitului de deseuri:

Depozitarea pe teren descoperit este inca cea mai utilizata metoda pentru eliminarea finala a deseurilor. Depozitul de deseuri a fost deschis in anul 2008.

Imprastierea deseurilor in depozit se realizeaza cu un buldozer inchiriat odata pe saptamana. Deseurile nu sunt acoperite periodic cu materiale inerte in vederea prevenirii incendiilor si a raspândirii mirosurilor neplacute. Din aceasta cauza, periodic apar fenomene de autoaprindere si totodata a fost observat un numar semnificativ de pasari in zona locatiei depozitului.

La nivelul gunoistei nu exista coordonarea depozitarii: nu exista un control strict al calitatii si cantitatii deseurilor care sunt evacuate pe depozit. Drumurile de acces spre depozit si in interiorul acestuia nu sunt intretinute, devenind aproape imposibil de practicat in conditii meteorologice severe, precum ploi sau zapada.

Dupa evacuarea deseurilor, mijloacele de transport nu sunt spalate la iesirea de pe depozit, intrucat nu exista o infrastructura specifica acestei activitati.

Figura 53: Aspecte privind depozitarea deseurilor in gunoistea orasului (Comrat)

(5) Nivel scazut de constientizare civica privind activitatile de salubritate si a importantei lor:

Desi furnizarea de informatii complete cu privire la gestionarea deseurilor si impactul acestora asupra mediului este cheia pentru acceptarea masurilor corespunzatoare de gestionare a deseurilor, nivelul de constientizare civica a activitatii de salubritate si a importantei lor este scazut.

Atat la nivelul APL, cat si al opratorului de salubritate nu exista definita clar o campanie de relatii publice orientata special catre gestionarea deseurilor si cu atat mai putin o consultanta in acest domeniu. APL nu dispune de bugete si nici de personalul calificat pentru realizarea unor campanii de constientizare a populatiei. Pana in prezent, APL si operatorul s-au concentrat asupra solutionarii problemelor tehnice legate de colectarea, transportarea si indepartarea deseurilor.

In acest context, nu trebuie neglijat nici numarul redus si nerelevant de actiuni intreprinse de organizatiile non-guvernamentale (ONG-uri) pentru promovarea necesitatii de imbunatatire a sistemului de salubritate si a problemelor de gestiune a deseurilor.

Din perspectiva cerintelor impuse de un concept integrat si modern de management al deseurilor, acest tip de relatii publice este considerat insuficient.

Inexistenta unor campanii de constientizare a publicului care sa demonstreze importanta unei gestiuni corecte a deseurilor menajere conduce la impacte deosebite atat asupra eficientei serviciului de salubritate, cat si asupra sanatatii si mediului: grad scazut de contractare a serviciului de salubritate, grad scazut de incasare pentru prestarea serviciului de salubritate, depozitarii ilegale a deseurilor, arderea necontrolata a deseurilor, etc.

7.2 Evaluarea structurii organizationale

7.2.1 Structura organizationala

Structura organizationala a Întreprinderii Municipale este aprobată de către Consiliul Local (CL) și totalizează în prezent un număr de 58 angajați. Structura este corelată în funcție de activitățile pe care le desfășoară întreprinderea, respectiv:

- Colectare și transport deseuri;
- Administrare depozit;
- Curățenie strădala;
- Întreținere spații verzi/parcuri;
- Întreținere cimitir.

Activitatea întreprinderii municipale este structurată în două departamente:

(1) Departamentul Tehnic;

(2) Departamentul Administrativ.

Conducerea Întreprinderii Municipale este asigurată de către Director care asigură coordonarea activităților întreprinderii cu Consiliul Local. În cadrul întreprinderii directorul coordonează direct activitățile prin intermediul șefilor celor două departamente:

- Maistru șef – șeful Departamentului Tehnic;
- Contabil șef – șeful Departamentului Administrativ.

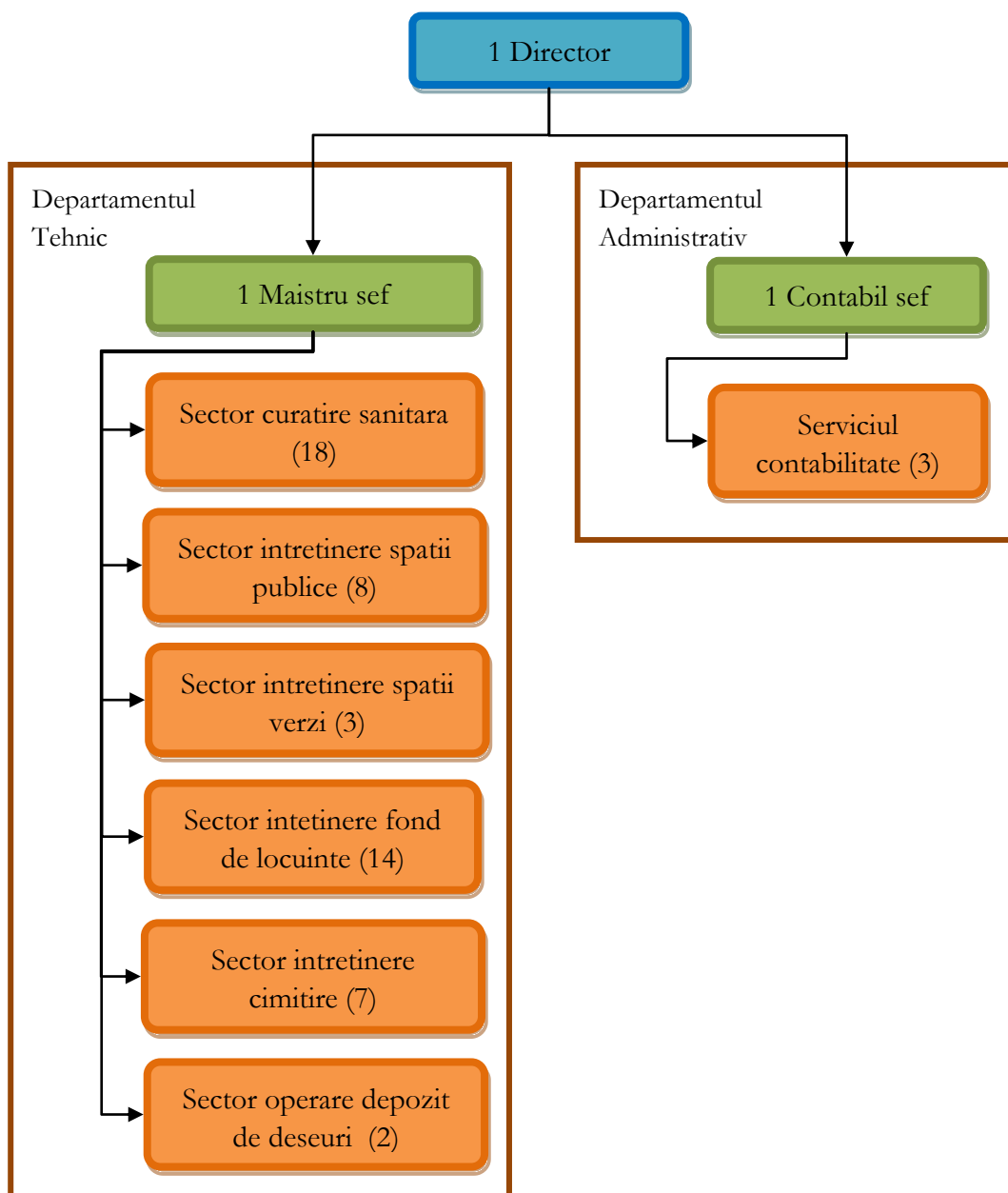
Departamentul Tehnic, condus de maistrul șef, are în componență:

- *Sectorul curățenie sanitară* – având 18 angajați (2 tractoriști, 2 șoferi, 10 muncitori, 4 hamali);
- *Sectorul întreținere spații verzi* – având 3 angajați (1 maistru spații verzi/inverzire, 2 muncitori cositori);
- *Sectorul întreținere spații publice* – având 8 angajați (1 maistru întreținerea sanitară, 7 muncitori întreținere habuzuri, 2 muncitori parcare, 2 muncitori întreținere licee publice);
- *Sectorul întreținere fond de locuințe* – având 14 angajați (1 maistru întreținere fond de locuințe, 13 muncitori întreținere/curățenie la fondul de locuințe),
- *Sectorul întreținere cimitire* – având 7 angajați (1 maistru întreținere cimitir, 6 muncitori întreținere cimitire);
- *Sectorul operare depozit de deseuri* – având 2 angajați (1 maistru depozit, 1 muncitor operare depozit).

Departamentul administrativ, condus de un contabil șef are 4 angajați (1 contabil șef; 1 vice contabil șef; 1 contabil casier; 1 jurist/responsabil resurse umane).

Organigrama societății este prezentată în Figura de mai jos.

Figura 54: Organigrama Întreprinderii Municipale “Gospodarie Locativ Comunala” Comrat

Managementul Întreprinderii Municipale se desfășoară pe trei planuri:

- *Managementul de nivel superior:* se desfășoară între Director și reprezentanții Consiliului Local. Astfel, directorul coordonează activitățile întreprinderii în strânsă corelare cu politica Consiliului Local privind activitățile de gospodărie comunala și locativă.
- *Managementul de nivel mediu:* se desfășoară între director pe de o parte și maistrul șef și șefii sectoarelor de activitate pe de altă parte. Astfel, delegarea sarcinilor la nivelul întreprinderii are loc pe verticală, de sus în jos de la director. Comunicarea pe verticală de jos în sus se face prin raportare scrisă sau dari de seamă periodice, precum și verbal.

- *Managementul de nivel inferior:* se desfășoară între maestrul șef și șefii sectoarelor de activitate și personalul din cadrul departamentelor. Delegarea sarcinilor are loc pe verticală de sus în jos de la șefii de departamente. Comunicarea pe verticală de jos în sus se face verbal.

Din analiza a rezultat că întreprinderea are bine delimitate sectoarele de colectare, transport și eliminare deseuri, a caror activități sunt completate cu celelalte activități din cadrul departamentului, în special cu cele de întreținere spații publice (întreținere strădala, fond de locuințe, spații verzi și cimitir).

Atribuțiile aferente fiecărei poziții din cadrul organigramei sunt reglementate prin fișele de post.

Întreprinderea nu detine însă un sistem de proceduri de calitate, care să includă o politică de resurse umane și o politică de relații cu clienții.

Întreprinderea detine un regulament intern de salubritate pentru activitățile de colectare și transport deseuri. Eliminarea deșeurilor se face într-un spațiu de depozitare neconform, pentru care întreprinderea nu detine un manual de operare corespunzător, iar operarea este defectuoasă.

7.2.2 Politică privind resursele umane

Deoarece întreprinderea nu detine un sistem propriu de proceduri de calitate, întreprinderea nu detine o politică clară privind resursele umane.

Întreprinderea nu are o strategie specifică resurselor umane și nici o politică bine stabilită. Mijloacele de care dispune întreprinderea sunt limitate, iar resursele sunt îndreptate în special spre desfășurarea activităților zilnice specifice, având la dispoziție o infrastructură limitată de echipamente/utilaje și instalații. Instrumentele specifice resurselor umane includ:

(1) Planificarea necesarului de resurse umane:

Analiza personalului se face în cadrul ședințelor de administrație unde se prezintă situația personalului (numărul de angajați, numărul de posturi existente, numărul de posturi disponibile sau necesare).

Există o înregistrare a fluxului de personal în cadrul întreprinderii, precum și a fondului de salarizare. Cifrele sunt analizate în cadrul ședințelor de administrație.

Nu există o planificare organizată privind resursele umane. În prezent structura organizatorică este fixă și nu s-au înregistrat fluctuații de personal în ultimii ani. Se dorește creșterea numărului de angajați cu scopul de a îmbunătăți serviciile prestate de întreprindere.

Modificarea organigramei întreprinderii se face cu aprobarea Consiliului Local.

(2) Recrutare, selectare și angajare:

În situația în care sunt posturi vacante în organigrama întreprinderii, se trece imediat la acoperirea acestora. Angajarea de personal se face prin anunțuri la televiziunea locală și prin intermediul bursei muncii cu ajutorul Oficiului Fortelor de Muncă din localitate, în funcție de cerințele specifice fiecărui post.

În ultimii ani nu s-au înregistrat fluctuații de personal, păstrându-se constantă structura organizatorică. Selectarea personalului se face de către șeful de departament cu aprobarea conducerii.

Nu s-au întâmpinat greutăți la angajarea de personal pe posturile vacante ca urmare a cererii de locuri de muncă de pe piață.

(3) Instruire și dezvoltare:

În cadrul întreprinderii există un responsabil de protecția muncii, securitatea și sănătatea în muncă, care efectuează instruirii la angajare și instruirii periodice ale personalului, în conformitate cu cerințele legislative în vigoare. De asemenea la angajare au loc instruirii specifice cu privire la obligațiile de serviciu (fisa postului). Programul de instruire este bine stabilit și înregistrat în registrul de protecția și securitatea muncii.

Întreprinderea nu are o politică sau un plan propriu de pregătire profesională sau instruire. Această situație a fost creată de limitările financiare ale întreprinderii și imposibilitatea conducerii de a trimite personalul la cursuri de perfecționare. Oportunitățile sunt create doar de eventualele programe de instruire organizate de către autoritățile publice.

(4) Evaluarea și atestare. Motivarea personalului:

Întreprinderea nu are o procedură de evaluare a personalului, respectiv a performanțelor. Din acest motiv nu este implementat nici un sistem de motivare a personalului.

Întreprinderea nu efectuează o atestare a personalului. La angajare se are în vedere atestările persoanelor respective în funcție de cerințele fișelor de post; de ex.: șoferi.

Cadrul legislativ care guvernează politica de personal a întreprinderii include:

- Codul Muncii al Republicii Moldova;
- Legea cu privire la salarizarea muncii;
- Legea cu privire la protecția muncii;
- Contractul colectiv de muncă care se reînnoiește la fiecare doi ani;
- Contractul individual de muncă care se încheie cu fiecare angajat în parte.

În cadrul întreprinderii nu există un sindicat. Până în prezent nu au fost înregistrate probleme cu personalul.

7.2.3 Procesul de pregătire și implementare a proiectelor de investiții

În raportările anuale care sunt înaintate Consiliului Local se prezintă: situația economico-financiară existentă, realizările, pierderi și venituri, probleme întâmpinate în desfășurarea activităților și măsuri pentru remedierea acestora. Este prezentat de asemenea și un necesar de investiții, dar acesta se limitează strict la necesitățile curente. Întreprinderea este responsabilă cu întreținerea și repararea echipamentelor și utilajelor aflate în dotare.

Întreprinderea nu are un plan de investiții majore. Acest fapt se datorează limitărilor financiare atât ale întreprinderii cât și ale Consiliului Local.

7.3 Evaluarea sistemelor și procedurilor administrative

(1) Relațiile cu clienții

Întreprinderea nu are implementată o procedură referitoare la relațiile cu clienții. Prin urmare nu se poate evalua un grad de satisfacție a clienților.

Relațiile cu clienții se desfășoară pe două planuri:

- *La sediul întreprinderii:* în momentul în care clienții vin și semnalează diferite sugestii și reclamații. Până în prezent acestea au fost verbale și nu în scris. Datorită complexității reduse a problemelor semnalate, acestea au fost rezolvate pe moment, prin contactarea persoanelor direct responsabile. Din acest motiv întreprinderea nu deține un registru de evidență a sugestiilor și reclamațiilor.
- *La clienți:* întreprinderea are un program de constientizare a populației care include:
  - Transmiterea de scrisori recomandate;
  - Difuzarea de informații prin intermediul anunțurilor stradale.

Din discuțiile purtate cu reprezentanții întreprinderii, se dorește punerea unui accent mai mare asupra procesului de constientizare a publicului, care va avea un impact direct asupra creșterii gradului de colectare și de încasare. Majoritatea problemelor care apar sunt de natură financiară create de dificultățile de încasare a tarifelor percepute pentru serviciile prestate. Au fost cazuri în care s-a ajuns la instanță pentru recuperarea datoriilor de la agenții economici.

(2) Contabilitate

Sistemul de contabilitate din cadrul companiei respectă în general standardele contabile naționale în vigoare.

Pe lângă aceste aspecte pur contabile, îmbunătățiri majore pot fi aduse părții logistice, situațiile prezentate pe clasele de conturi nefiind înregistrate complet în format electronic. Astfel, pentru o mai bună evidență de gestiune asupra activității companiei, implementarea unei soluții electronice pentru contabilitatea de gestiune a companiei este o necesitate.

(3) Programul de instruire

În prezent întreprinderea nu are un program de instruire pentru personal cu excepția instruirii obligatorii privind protecția și securitatea muncii, care respectă cerințele legislative în vigoare. Personalul a beneficiat doar de programele de instruire organizate de autoritățile locale.

În discuțiile purtate cu personalului întreprinderii, se consideră că organizarea de seminare ar avea un impact major în cadrul unui program de instruire.

Dintre subiectele care sunt de interes major pentru salariații întreprinderii putem enumera:

- *Aspecte instituționale și legislative în domeniul Managementului deșeurilor:*
  - Cadrul legal în UE;
  - Legislație națională;
- *Date privind deșeurile. Planificarea Managementului deșeurilor:*
  - Aspecte privind planificarea managementului deșeurilor/raportare;

- *Aspecte tehnice privind Managementul Deseurilor:*
  - Colectarea; transportul; transferul deseurilor;
  - Remedierea zonelor de depozitare ilegala;
- *Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor:*
  - Stabilirea Planului de investitii in domeniul deseurilor;
  - Monitorizarea implementarii unui Plan de gestionare a deseurilor;
- *Managementul Proiectului:*
  - Urmarirea si controlul implemetarii proiectului (Manualul de Proceduri);
  - Managementul Financiar al proiectului;
- *Informare, educatie si comunicare:*
  - Programe de constientizare. Relatii publice.

Problemele deosebite subliniate de catre reprezentantii intreprinderii au fost:

- Necesitatea implementarii unui program de constientizare periodica a populatiei care va conduce implicit la cresterea gradului de colectare, precum si a gradului de incasare;
- Necesitatea de investitii in infrastructura specifica unui sistem de gestionare a deseurilor; aprobarea investitiilor este un proces dificil in special datorita limitarilor financiare; echipamentele/utilajele existente sunt depasite;
- Implementarea un sistem de colectare selectiva a deseurilor; in prezent se are in vedere incheierea unui contract de coelctare a materialelor plastice cu o firma din turcia;
- Implementarea unui sistem de tratare a deseurilor verzi, respectiv compostarea individuala (home-composting);
- Amenajarea unui depozit de deseuri conform, avand un plan de operare corespunzator;
- Necesitatea consolidarii capacitatii institutionale.

(4) Planificare financiara

Nu au fost identificate sisteme si proceduri de planificare financiara in cadrul operatorului IMGLC Comrat.

Exista totusi un buget al companiei realizat anual si aprobat, precum si o fundamentare a tarifului necesar pentru acoperirea costurilor de operare. Acestea reprezinta forme incipiente de planificare, dar exista bazele pentru a putea construe un sistem de planificare financiara corespunzator.

(5) Planificare investitii

Intreprinderea realizeaza doar o planificare a investitiilor mici. In cadrul raportarilor anuale (dari de seama) se prezinta Consiliului Local situatia existenta impreuna cu necesarul de investitii pentru anul urmator. Toate investitiile sunt aprobate direct de catre CL.

Intreprinderea este responsabila cu intretinerea si reparatiile utilajelor si echipamentelor aflate in dotare. Investitiile majore sunt limitate din motive financiare. In prezent singura posibilitate de realizarea de investitii importante este data de obtinerea de granturi/donatii sau programe guvernamentale.

8 Operarea gestionării deșeurilor la nivel regional

Din punct de vedere instituțional se consideră, pe baza experienței din alte state, că abordarea regională este cea mai potrivită măsură să asigure eficientizarea sistemului și realizarea unor economii globale.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 248/10.04.2013 de aprobare a “Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027” autoritățile locale vor înființa asociații de dezvoltare intercomunitare.

Însă, în prezent, cadrul legal existent nu asigură posibilitatea implementării acestui sistem. Cadrul legal nu prevede modalitățile concrete de colaborare dintre autoritățile locale și nici modul și limitele de delegare a competențelor autorităților locale către aceste asociații.

Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional al abordării regionale a gestionării deșeurilor municipale

După cum s-a prezentat deja în Capitolul 2, atât *Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova*, cât și *Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud* au ca obiectiv general dezvoltarea sistemelor integrate de management a deșeurilor municipale la nivel interraional, fiind definite opt astfel de zone de gestionare a deșeurilor.

Proiectul legii deșeurilor, care se află în prezent în curs de aprobare, prevede că “*autoritățile administrației publice locale contribuie la stabilirea unui sistem de management integrat al deșeurilor la nivel regional și asigură cooperarea interraională în vederea stabilirii asociațiilor regionale de management al deșeurilor*”.

Raionul Comrat face parte împreună cu raioanele Cantemir și Taraclia din Subregiunea 3 (Zona 1 Sud din Strategia Națională), pentru care se propune realizarea unui sistem de management integrat al deșeurilor.

În prezent, în cadrul proiectului “*Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova*” (proiect implementat de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei – GIZ - și sprijinit financiar și de către Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională – SIDA -, Ministerul Afacerilor Externe al României și Uniunea Europeană) se află în curs de elaborare *Studiul de fezabilitate pentru Sistemul de management integrat al deșeurilor în Subregiunea 3*. Din informațiile pe care le deținem, prin Studiul de fezabilitate se propune realizarea unui depozit regional pe amplasamentul actualii gunoiște a orașului Comrat, depozit care va deservi toate cele trei raioane. Pe același amplasament se propune și construirea unei stații de sortare și a unei stații de compostare. De asemenea, se propune realizarea câte unei stații de transfer în raionul Cantemir, respectiv Taraclia. Sistemul de management integrat al deșeurilor va cuprinde colectarea deșeurilor municipale în întreaga zonă, precum și colectarea separată a deșeurilor reciclabile în zona urbană.

În cele ce urmează se prezintă principalele avantaje și dezavantaje abordării regionale/zonale a gestionării deșeurilor municipale, din punct de vedere tehnic și operațional.

Tabel 25: Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional a abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale

Avantajele abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale	Dezavantajele abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale
Posibilitate de îndeplinire mai ușor a țintelor stabilite în documentele de planificare și conformarea cu legislația în vigoare	Implementarea sistemelor regionale durează mult, existând riscul de neîndeplinire a țintelor la termenele stabilite în Strategia Națională
Costuri de investiție și operare mai scăzute și implicit tarife plătite de utilizatori mai scăzute	Mecanism de plată mai complicat decât în cazul existenței unui singur operator responsabil cu toate activitățile de gestionare a deșeurilor
Reducerea impactului asupra mediului prin reducerea numărului instalațiilor de gestionare a deșeurilor, inclusiv a depozitelor de deșeurii	Posibilitatea desființării anumitor operatori de salubritate actuali
Gestiune unitară și mult mai eficientă	Din cauza dimensiunii mari a ariei de servitudine există posibilitatea să fie întârzieri în răspunsul la solicitările, sesizările sau reclamațiile din parte utilizatorilor serviciului
Monitorizare mai bună a activității operatorului/operatorilor realizată de către toate autoritățile publice locale care fac parte din sistemul integrat	

9 Concluzii

Gestionarea deșeurilor este una din problemele dificile, ce necesită a fi rezolvată în Republica Moldova. Actualele practici de colectare, transport și depozitare a deșeurilor menajere sunt încă necorespunzătoare, generând un impact negativ asupra factorilor de mediu și asupra sănătății populației.

În prezent, în orașele din Republica Moldova, problema gestionării deșeurilor a devenit mai acută ca urmare a creșterii cantității și diversității acestora. Deșeurile constituie surse de risc pentru sănătate și mediu din cauza conținutului lor în substanțe toxice (ex. metale grele, pesticide, solvenți, produse petroliere, etc). Unul din aspectele critice care afectează calitatea mediului în Republica Moldova este legat și de modul defectuos în care sunt soluționate în prezent diferite etape de procesare a deșeurilor: colectarea și transportul deșeurilor se realizează în mod inadecvat datorită infrastructurii învechite și insuficiente, depozitarea necorespunzătoare a unor cantități considerabile de deșuri care ar putea fi valorificate, lipsei capacităților de tratare/valorificare a deșeurilor, precum și a celor de depozitare finală construite și operate în conformitate cu standardele de mediu (în prezent deșeurile sunt evacuate în depozite neconforme - gunoiste).

Principalele probleme din domeniul gestionării deșeurilor municipale cu care se confruntă toate autoritățile locale din Republica Moldova, rezumate deja în *Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor și Strategiile regionale* încă persistă. Situația nesatisfăcătoare în domeniul gestionării deșeurilor este cauzată de o serie de probleme și/sau deficiențe, după cum urmează:

- **Legislație incompletă:** Legislația specifică din sectorul de gestionare a deșeurilor este în proces de elaborare și armonizare cu directivele UE. Elaborarea *Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027* și aprobarea acesteia în 2013 are ca obiectiv crearea cadrului necesar pentru dezvoltarea și implementarea unui sistem integrat și eficient din punct de vedere social, economic și de protecție a mediului. Procesul de implementare a Directivei Uniunii Europene necesită timp și este dificil din punct de vedere tehnic. În perioada următoare Guvernul Republicii Moldova va stabili cadrul legal și instituțional necesar pentru a sprijini alinierea treptată a practicilor naționale de gestionare a deșeurilor la cele ale Uniunii Europene. Principalele obstacole pentru Republica Moldova după transpunerea cu succes a Directivei UE îl reprezintă stabilirea unor reglementări bine definite și a unor politici de implementare a acțiunilor, de asigurare a respectării legislației și de creare a unor măsuri de stimulare și/sau măsuri coercitive în cazul nerespectării legii.
- **Date insuficiente privind generarea și compoziția deșeurilor:** Statisticile privind deșeurile sunt îndoielnice și uneori oferă o imagine inexactă în ceea ce privește cantitățile de deșuri menajere produse, colectate și eliminate. Până în prezent colectarea și procesarea informațiilor referitoare la tipurile și cantitățile de deșuri s-a realizat în conformitate cu standardele fostei URSS, nefiind conforme cu cerințele europene de clasificare/raportare⁴. Astfel, baza de date pentru deșeurile menajere cuprinde date incomplete, atât despre cantitatea, cât și despre compoziția și originea acestora.

⁴ Sursa Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Cauza se datorează unei diferențieri insuficiente și unor definiții neunitare ale tipurilor de deseuri, ca și unei colectări insuficiente și inexacte a datelor despre cantitățile generate (analiza deșeurilor se efectuează ocazional, de cele mai dese ori prin intermediul ONG-urilor). Lipsa infrastructurii la stațiile de salubritate face ca datele despre cantități să fie bazate cel mai adesea, nu pe cântăriri, ci pe aproximări. În multe cazuri se poate certifica falsitatea aproximării cantităților de resturi (necântărite) în momentul transformării volumelor estimate în unități de greutate. De asemenea, în majoritatea cazurilor lipsește orice formă de control la intrarea în depozitele de deseuri (gunoiste). Statisticile oficiale ale deșeurilor sunt de multe ori privite cu circumspecție și furnizează o imagine inexactă despre cantitățile de gunoier menajer colectate și evacuate cu adevărat. În aceste condiții, fără informații de bază conforme cu realitatea, este aproape imposibil de a realiza o planificare durabilă a investițiilor viitoare în domeniul gestionării deșeurilor.

Datele legate de cantitatea și/sau compoziția deșeurilor trebuie colectate conform unor metode bine definite, dacă se doresc ca rezultatele măsurătorilor și analizelor să fie relevante și comparabile. La nivel european, se fac eforturi în vederea prelucrării datelor și realizarea de analize de deseuri, prin aplicarea unei metodologii comune. Colectarea informațiilor despre compoziția deșeurilor poate fi realizată doar în cadrul unor studii planificate corespunzător și organizate la nivel național/ regional.

- **Infrastructura precară pentru colectarea și transportul deșeurilor:** În prezent autoritățile locale nu dispun de infrastructura pentru colectarea și transportul deșeurilor, fapt ce conduce la un grad de salubritate redus, iar în multe zone ale orașelor serviciul de salubritate lipsește cu desăvârșire. Asigurarea serviciilor de salubritate pentru localități nu este profitabilă, datorită numărului insuficient de recipiente de colectare sau a unor recipiente incompatibile cu sistemul de transport, a situației actuale improprii a infrastructurii rutiere, a numărului mare de locuințe individuale și uneori a distanțelor mari de transport către depozitele de deseuri. În mod specific, lipsa recipientilor generează timpuri mari de colectare, deoarece evacuarea deșeurilor trebuie realizată manual. Acest tip de colectare nu este doar costisitor, dar are și un impact negativ atât asupra mediului, cât și asupra sănătății și siguranței lucrătorilor operatorului de salubritate. Astfel, apare posibilitatea contaminării apelor de suprafață și amenințări asupra sănătății populației, datorită atragerii rozătoarelor și a altor animale. La ineficiența serviciului contribuie în mare măsură și infrastructura pentru transportul deșeurilor, care este învechită, prezentând un grad mare de uzură și defectiuni (echipele de întreținere utilajelor de la nivelul companiilor sunt insuficiente, slab dotate și sunt solicitate periodic pentru intervenții tehnice). În cele mai multe cazuri sistemul de transport este incompatibil cu cel de colectare: companiile de salubritate dispun de maximum o autospecială, dar care nu poate fi folosită la capacitatea maximă datorită numărului insuficient de recipiente standardizate; restul utilajelor de transport sunt cu precădere tractoare, autobasculante cu vechime de peste 15 – 20 ani.
- **Lipsa de instalații pentru tratarea deșeurilor:** Colectarea deșeurilor menajere de la populație se efectuează în cea mai mare parte neselectiv, astfel ca deșeurile ajung pe depozite ca atare, amestecate, pierzându-se o mare parte a potențialului lor util (hartie, sticlă, metale, materiale plastice); fiind amestecate și contaminate din punct de vedere chimic și biologic, recuperarea deșeurilor reciclabile este dificilă. Chiar dacă în anumite localități a fost introdusă colectarea selectivă a unor fracții (cu precădere pentru Plastic și/sau Hartie), autoritățile se confruntă cu probleme în valorificarea acestora, întrucât piața deșeurilor reciclabile/valorificabile este insuficient dezvoltată.

- **Gestionarea necorespunzătoare a depozitelor de deseuri:** Depozitarea pe teren descoperit este încă cea mai utilizată metodă pentru eliminarea finală a deșeurilor. Depozitele existente sunt uneori amplasate în locuri sensibile (în apropierea locuințelor, a apelor de suprafață sau subterane) și nu sunt amenajate corespunzător pentru protecția mediului, conducând la poluarea apelor și solului din zonele respective. Multe depozite nu sunt prevăzute cu împrejmuire, cu intrare corespunzătoare și panouri de avertizare;

Depozitele actuale de deseuri nu sunt operate corespunzător: nu se compactează și nu se acoperă periodic cu materiale inerte în vederea prevenirii incendiilor, a răspândirii mirosurilor neplăcute; nu există un control strict al calității și cantității deșeurilor care sunt evacuate pe depozit; nu există facilități pentru recuperarea biogazului produs sau pentru recuperarea/tratarea filtratului. Drumurile de acces spre depozite și în interiorul acestora nu sunt întreținute, devenind aproape imposibil de practicat în condiții meteorologice severe, precum zăpadă sau ploi torențiale. Mijloacele de transport nu sunt spalate la ieșirea de pe depozite, întrucât nu există infrastructura necesară. Depozitele nu dispun de împrejmuire, cu intrare corespunzătoare și panouri de avertizare.

- **Nivel scăzut de conștientizare civică privind activitățile de salubritate și a importanței lor:** Deși furnizarea de informații complete cu privire la gestionarea deșeurilor și impactul acestora asupra mediului este cheia pentru acceptarea măsurilor corespunzătoare de gestionare a deșeurilor, nivelul de conștientizare civică a activităților de salubritate și a importanței lor este scăzut. Acceptarea măsurilor necesare îmbunătățirii sistemului de gestionare a deșeurilor presupune educația, informarea și participarea publicului în luarea deciziilor. Directiva cadru privind *Deseurile*⁵ solicită ca *"Statele membre să asigure dezvoltarea legislației și a politicii de deseuri printr-un proces complet transparent"*.

La nivelul instituțiilor implicate în gestionarea deșeurilor nu există definită clar o campanie de relații publice orientată special către gestionarea deșeurilor și cu atât mai puțin o consultanță în acest domeniu. În cele mai multe cazuri, administrațiile publice locale nu dispun de bugete și nici de personalul calificat pentru realizarea unor campanii de conștientizare a populației. Absența personalului este rezultatul lipsei fondurilor, dar și a lipsei posibilităților de formare și de educație permanentă în acest domeniu. În plus, activitățile autorităților locale s-au concentrat până în prezent asupra soluționării problemelor tehnice legate de colectarea, transportarea și îndepărtarea deșeurilor.

Activitățile de relații publice din partea instituțiilor implicate în gestionarea deșeurilor se limitează la intervenții în mass-media locală. În cazuri mai rare există, de ex. la societățile de salubritate, puncte unde populația se poate adresa direct pentru probleme legate de ridicarea deșeurilor. În acest context, nu trebuie neglijat nici numărul redus și nerelevant de acțiuni întreprinse de organizațiile non-guvernamentale (ONG-uri) pentru promovarea necesității de îmbunătățire a sistemului de salubritate și a problemelor de gestiune a deșeurilor.

Din perspectiva cerințelor impuse de un concept integrat și modern de management al deșeurilor, acest tip de relații publice este considerat insuficient.

---

⁵ Directiva cadru 2008/98/EC

Realizarea viitoarelor instalatii de gestionare al deseurilor poate fi de succes doar cand sunt cooptati si generatorii de deseuri si cand investitiile facute sunt sustinute prin masuri comunicative, orientate catre actiune.

Inexistenta unor campanii de constientizare a publicului care sa demonstreze importanta unei gestiuni corecte a deseurilor menajere conduce la impacte deosebite atat asupra eficientei serviciului de salubritate, cat si asupra sanatatii si mediului: grad scazut de contractare a serviciului de salubritate, grad scazut de incasare pentru prestarea serviciului de salubritate, depozitarii ilegale a deseurilor, arderea necontrolata a deseurilor, etc.

- **Experienta insuficienta in domeniul gestionarii deseurilor la nivelul autoritatilor publice si companiilor de salubritate:** Personalul din cadrul autoritatilor locale si a companiilor de salubritate nu au beneficiat de instruire in domeniul gestiunii deseurilor decat in mod sporadic si nu poseda cunostinte suficiente cu privire la sarcinile de management integrat al deseurilor municipale.

Lipsa de experienta si instruire practica impiedica implementarea conditiilor stipulate in legislatia privind serviciul de salubritate al localitatilor. Planificarea operationala, managementul tehnic (intretinere si reparatii) de la nivelul operatorilor de salubritate sunt in mod clar deficitare; standardele privind protectia muncii si a sanatatii sunt insuficient cunoscute si aplicate la nivelul activitatii desfasurate.

Lipsa de experienta si instruire (tehnica si administrativa) se constata si la nivelul autoritatilor locale in ceea ce priveste elaborarea regulamentelor locale privind salubritatea localitatilor si promulgarea hotararilor locale pentru implementarea strategiilor, asigurarea respectarii legislatiei de catre locuitori si ceilalti generatoare de deseuri.

- **Bugetele locale limitate. Finantare insuficienta a domeniului managementului deseurilor:** Gestionarea eficienta a deseurilor presupune costuri semnificative (atat investitionale, cat si operationale) si in prezent acestea sunt prea mari pentru municipalitati. Bugetele locale nu sunt suficiente pentru a acoperi segmente importante de protectia mediului, care includ activitati de baza ale gestiunii deseurilor. De fapt, *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor pentru perioada 2013 – 2027*, prevede ca lipsa fondurilor creeaza necesitatea unei perioade de tranzitie care sa acorde timp atragerii unui numar suficient de fonduri in vederea respectarii directivelor UE privind gestiunea deseurilor. Astfel, in domeniul managementului deseurilor, pe parcursul anilor 2004-2006, autoritatile locale au beneficiat de circa 1 mln. de euro din cadrul Programului CE de buna vecinatate, actualmente fiind in derulare alte 4 proiecte sustinute in cadrul aceluasi program, bugetul caruia depaseste 15 mln. lei. Investitiile totale in domeniul gestionarii deseurilor in perioada 2005-2008, destinate procurarii containerelor, tehnicii specializate in transportarea deseurilor, lichidarii gunoistilor in ultimii ani se cifreaza la citeva milioane de euro. Din Fondul Ecologic National au fost alocate in aceasta perioada circa 51.728.911 lei, preponderent pentru lichidarea gunoistilor si amenajarea depozitelor de deseuri menajere solide, procurarea de containere si autogunoiere.
- **Grad redus de recuperare a costurilor:** Prevederile legislatiei referitoare la deseuri (in special cele privind taxele si cheltuielile) nu acopera in totalitate costurile necesare asigurarii unei gestiuni de calitate a deseurilor. Infrastructura insuficienta si neadecvata cerintelor actuale, lipsa personalului specializat in domeniul gestionarii deseurilor (deja mentionate anterior) conduc la o productivitate scazuta a serviciului de salubritate.

Dezvoltarea institutionala a companiilor de salubritate si imbunatatirea performantei economice depind de imbunatatirea infrastructurii si implicit de cresterea gradului de contractare si colectare a taxelor/tarifelor.

Fara definirea clara a actiunilor tranzitorii pentru colectarea, transportul, valorificarea si depozitarea deseurilor si adoptarea de masuri imediate pana la implementarea unor proiecte sau atragerea de fonduri nerambursabile, APL se vor gasi in imposibilitatea respectarii prevederilor legislative din domeniul protectiei mediului. Mai mult, un sistem necorespunzator de gestiune a deseurilor poate genera pagube costisitoare si adesea ireversibile. De aceea, implementarea unui *plan de actiune* pe termen scurt si /sau mediu in domeniul gestiunii deseurilor in aceasta localitate ar trebui sa constituie prioritatea atat pentru APL, cat si pentru operatorul de salubritate si generatorii de deseuri.

Revizuirea cadrului legal si institutional existent este prima conditie in implementarea cu succes a unor sisteme integrate de gestionare a deseurilor la nivel local, regional si national. Aceasta presupune, fara insa a se limita, la urmatoarele masuri:

- stabilirea modalitatilor si conditiilor-cadru ce trebuie indeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, a indicatorilor de performanta, a conditiilor tehnice de prestrare a serviciului. Acestea vor reglementa conditiile de acces la serviciul de salubritate, documentatia tehnica minima care trebuie detinuta de toti operatorii care asigura serviciul de salubritate, indatoririle personalului operatorilor, conditiile de functionare si asigurare a serviciului de salubritate pentru fiecare tip de activitate (colectare si transport deseuri, sortare, depozitare, curatenie stradala etc), drepturile si obligatiile operatorilor serviciului de salubritate si ale utilizatorilor/beneficiarilor serviciului, indicatori de performanta si de evaluare a serviciului de salubritate, regimul sanctiunilor
- definirea conditiilor de desfasurare a activitatilor specifice serviciului de salubritate, stabilind nivelurile de calitate si conditiile tehnice necesare functionarii acestui serviciu in conditii de eficienta si siguranta. Acestea vor reglementa cerinte organizatorice minimale pentru operatori, conditiile propriu-zise de desfasurare a activitatii – numar de locuitori, agenti economici, institutii publice, puncte de colectare, graficul/programul de colectare al deseurilor, locatia si tipul instalatiilor, fluxul deseurilor etc.
- stabilirea responsabilitatilor autoritatilor locale de nivel unu si doi. Delimitarea clara a responsabilitatilor intre cele doua tipuri de autoritati este necesara pentru a se identifica atat autoritatea/autoritatile competente si responsabile in gestionarea serviciului (raionul sau localitatea), cat si regimul juridic al proprietatii asupra infrastructurii, mai concret cine va deveni proprietar al infrastructurii nou create.
- stabilirea modalitatilor de asociere dintre unitatile administrativ teritoriale si limitele de delegare a competentelor catre organisme/enitatiile de cooperare – asociatiile de dezvoltare intercomunitara. Cooperarea unitatilor administrativ teritoriale, prin intermediul asociatiei de dezvoltare intercomunitara este forma indicata prin *Strategia nationala de gestionare a deseurilor*. Din punct de vedere teoretic aceasta abordare poate fi considerata corecta, dar implementarea acesteia se va desfasura cu dificultati, deoarece regimul juridic al acestei forme de asociere nu este clar definit in legislatia in vigoare. Este necesara stabilirea responsabilitatilor asociatiei prin identificarea clara atributiilor si functiilor acesteia si a responsabilitatilor care vor fi delegate acesteia de catre autoritatile locale.

- **definirea condițiilor de delegare a serviciului către operatori publici sau private.** Condițiile de delegare și forma de prin care se realizează aceasta (concesiune, parteneriat, atribuire directă etc) trebuie clar identificate și determinate. În prezent s-a constatat că în marea majoritate a cazurilor, operatorii – întreprinderile municipale, deși sunt fondate de o singură autoritate locală, prestează serviciul și pe raza altor localități, situație care contravine chiar dispozițiilor legale existente. De asemenea s-a constatat că între operatori și unitățile administrativ teritoriale nu există clar definite drepturile și obligațiile acestora, neexistând vreun contract între cele două părți.
- **stabilirea de parghii pentru constringerea beneficiarilor serviciului de a încheia contracte de prestări servicii cu operatorii.** Obligativitatea încheierii contractelor între beneficiarii serviciului și operatori trebuie instituită prin lege și sancționată adecvat în cazul nerespectării. Se poate, de asemenea, stabili obligația autorității locale de a suporta din bugetul local plata contravalorii serviciului furnizat de operator beneficiarilor acestuia care nu încheie contract, urmând ca printr-un sistem de taxe aceasta să își recupereze sumele achitate operatorului de la populație.
- **stabilirea structurii-cadru a calculului tarifelor.** Este necesară stabilirea unei structuri cadru care să includă toate costurile aferente astfel încât să se asigure viabilitatea economică a operatorilor prestatori. În structura tarifelor trebuie să fie incluse toate cheltuielile aferente prestării activității, respectiv: cheltuielile pentru combustibilul utilizat (ex. se stabilesc în funcție de tipul mașinii folosite, de consumul de combustibil, de cantitatea de deseuri colectată, transportată și depozitată și de distanța de transport); cheltuielile cu energia electrică tehnologică; cheltuielile cu amortizarea; cheltuielile cu redevența; cheltuielile cu materiile prime și materialele consumabile și cu piesele de schimb; cheltuielile pentru protecția mediului; cheltuielile cu munca, atât pentru persoana operator, cât și pentru cel administrativ; cheltuieli de reparații; cheltuieli pentru închiderea depozitelor; cota de profit. Se recomandă folosirea unei formule pentru ajustare care să poată fi aplicată, în funcție de condițiile stabilite, fără a mai fi necesare aprobări de fond din partea Consiliilor locale. În această situație, acestea vor verifica doar dacă se impune aplicarea ajustării și dacă modul de calcul este corect.
- **definirea condițiilor de aprobare/refuzare a majorării și/sau ajustării tarifelor.** Condițiile de stabilire, majorare și ajustare a tarifelor trebuie clar specificate și definite. Pentru aceasta este nevoie în primul rând să se stabilească un nivel maxim al suportabilității tarifului și modul de calcul al acestuia. Refuzul aprobării majorării sau ajustării tarifului, trebuie să aibă la bază doar depășirea acestui nivel.
- **stabilirea modului de plată/finanțare a serviciului prin taxa instituită de autoritățile locale.** Posibilitatea autorităților publice locale de a stabili o taxă de salubritate trebuie prevăzută și în legea serviciilor publice.

Totodată, la identificarea măsurilor de îmbunătățire a sistemului de salubritate în fiecare localitate trebuie să se aibă în vedere și faptul că fiecare grup interesat în realizarea activității are diverse nevoi, după cum urmează:

A. Autoritatea Publică Locală are ca obiective/nevoi:

- îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor prin promovarea calității și eficienței serviciilor publice de salubritate;
- creșterea calității vieții cetățenilor prin stimularea mecanismelor economiei de piață, realizarea unei infrastructuri edilitare moderne, atragerea investițiilor profitabile pentru comunitatea locală;

- dezvoltarea durabila a unor servicii care sa asigure protectia mediului inconjurator;
- organizarea serviciilor publice de salubritate, astfel incat să satisfaca nevoile populatiei, ale institutiilor publice si agentilor economici.

B. Utilizatorii serviciilor de salubritate au ca obiective/nevoi:

- sa beneficieze de servicii de calitate si sa locuiasca intr-un oras curat;
- sa nu fie nevoiti sa respire aer infestat datorita depozitarilor clandestine/ilegale de deseuri.

C. Prestatorul de Servicii de Salubritate are ca obiective/nevoi:

- prestarea serviciilor in conditii de calitate, cu respectarea prevederilor legale;
- asigurarea continuitatii serviciului de salubritate si realizarea unui profit corelat cu calitatea si cantitatea serviciului prestat.

MASURI

In continuare sunt sintetizate de catre Consultant masurile care ar trebui implementate de catre autoritatile publice nationale, regionale si/sau locale de mediu, APL si de catre operatorii de salubritate. Masurile propuse in cadrul studiului au doar caracter de recomandare si se doresc a fi utile in realizarea unui sistem viabil de gestionare a deeurilor atat la nivel local, cat si regional/national.

(1) Masuri care ar trebui implementate de catre autoritatile publice nationale, regionale si/sau locale de mediu

Aspecte institutionale si legale	Masura 1	Armonizarea legislatiei in domeniul gestionarii deeurilor cu aquis comunitar. Crearea cadrului legal secundar privind desfasurarea serviciilor de utilitate publica: <ul style="list-style-type: none"> ➔ Stabilirea responsabilitatilor autoritatilor locale de grad unu si doi in domeniul gestionarii deeurilor ➔ Stabilirea conditiilor legale de delegare a responsabilitatilor catre operatori ➔ Introducerea taxei ca modalitate de finantare a serviciului de salubritate, in legea serviciilor publice. ➔ Instituirea obligativitatii beneficiarilor de a incheia contracte cu operatorii. ➔ Stabilirea modului de constituirea a asociatilor intercomunitare si a responsabilitatilor delegate acestora de catre autoritatile locale
	Masura 2	Realizarea unui ghid al celor mai bune practici pentru toti operatorii de salubritate
	Masura 3	Realizarea unui Manualului privind activitatile specifice din domeniul gestiunii deeurilor municipale destinat APL si operatorilor de salubritate
	Masura 4	Intensificarea dezbaterilor publice si a campaniilor de promovare a strategiilor si programelor nationale si regionale la nivelul tuturor autoritatilor publice locale si a generatorilor de deseuri.

	Masura 5	Este imperios necesar marirea numarului de personal specializat in domeniul gestiunii deseurilor la toate nivelele organizatiilor implicate.
	Masura 6	Organizarea periodica de sesiuni de instruire in domeniul gestionarii deseurilor pentru autoritatile locale.
	Masura 7	Realizarea unui studiu la nivel national privind compozitia deseurilor si indicele de productie, planificat si organizat de Ministerul Mediului, care poate servi ca o baza preliminara de date pentru localitati.
	Masura 8	Realizarea unei baze de date complete si sigure pentru planificarea gestionarii deseurilor presupune elaborarea de norme si proceduri la nivel national/regional de catre autoritatile competente de mediu.
	Masura 9	Anticiparea tuturor problemelor care pot apare ca urmare a intarzierilor inregistrate in construirea noilor depozite conforme si implementarea proiectelor regionale pentru a sprijini autoritatile locale in identificarea din timp a masurilor tranzitorii ce se impun in astfel de situatii.

(2) Masuri care ar trebui implementate de catre autoritatile publice locale

Aspecte institucionale si legale	Masura 1	Elaborarea de Norme/ Regulamente de salubritate pentru localitati, care sa includa atat modul de gestionare a deseurilor, cat si responsabilitatile utilizatorilor serviciului, precum si penalitati in caz de neconformare sau neplata a serviciului.
	Masura 2	Stabilirea unei structuri a taxei/tarifului pentru serviciul de salubritate si conditii de aprobare a acestuia.
	Masura 3	Stabilirea de indicatori de monitorizare pentru activitatea operatorului de salubritate.
	Masura 4	Constituirea unei asociatii intercomunitare la nivelul mai multor localitati pentru managementul integrat al deseurilor, prin intermediul carora sa poata fi promovate proiecte in vederea atragerii de fonduri comunitare si implementarea unor sisteme de gestiune a deseurilor la standarde europene.
	Masura 5	Accesarea de fonduri destinate managementului integrat al deseurilor, inclusiv pentru inchiderea gunoistilor existente
	Masura 6	Marirea numarului de personal responsabil cu problemele de gestionare a deseurilor la nivelul fiecarei APL si participarea periodica la sesiuni de instruire si schimb de experienta cu alte comunitati.
	Masura 7	Colectarea de informatii privind indicele de productie si compozitia deseurilor solide din gospodariile rurale in vederea dezvoltarii strategiilor locale pentru managementul deseurilor.

Colectarea și transportul deșeurilor	Măsura 8	Stabilirea celor mai eficiente scheme de colectare și transport deșeurilor/ extinderea serviciilor orașenești de colectare a deșeurilor
	Măsura 9	Achiziționarea de recipiente pentru precollectarea deșeurilor menajere
	Măsura 10	Identificarea de spații și amenajarea punctelor de colectare deșeurilor ; dotarea acestora cu recipiente în vederea introducerii colectării selective a deșeurilor menajere
	Măsura 11	Susținerea operatorului de salubritate pentru îmbunătățirea infrastructurii de transport (achiziționarea de autospeciale compatibile cu sistemul de colectare a deșeurilor)
Tratarea și valorificarea deșeurilor menajere	Măsura 12	Realizarea de parteneriate de tip public – privat cu producătorii și reciclatorii de ambalaje poate constitui bazele unui sistem viabil și eficient în valorificarea acestor tipuri de deșeurilor.
	Măsura 13	Promovarea programelor pentru realizarea compostului în gospodăriile individuale și susținerea acestora prin implementarea unor proiecte specifice
	Măsura 14	Accesarea de fonduri destinate realizării unor instalații de sortare și/sau tratare a deșeurilor menajere.
Depozitarea deșeurilor	Măsura 15	Reducerea numărului de gunoieri existente și promovarea depozitelor de deșeurii tranzitorii care să deservească mai multe autorități publice locale
	Măsura 16	Operarea depozitelor de deșeurii cu respectarea normelor de protecția mediului și sănătății
	Măsura 17	Îmbunătățirea infrastructurii gunoierilor existente prin măsuri de ecologizare și operare
	Măsura 18	Salubritatea zonelor cu aspect inestetic (eliminarea depozitelor ilegale).
Constientizarea populației în domeniul gestionării deșeurilor menajere	Măsura 19	Realizarea de programe de constientizare a populației în domeniul gestionării deșeurilor, inclusiv în ceea ce privește plata serviciului. Campaniile de constientizare trebuie să fie clare, simple și ușor accesibile pentru majoritatea cetățenilor.
	Măsura 20	Utilizarea tuturor metodelor de informare și stimulare a populației și agenților economici. Implicarea tuturor celor interesați în promovarea campaniilor de constientizare: școala, biserica, ONG-urile, agenți economici, politicienii, etc.
	Măsura 21	Realizarea de materiale informative pentru gestionarea corectă a deșeurilor: panouri publicitare, pliante, broșuri, etc.
	Măsura 22	Redactarea de proiecte de constientizare a producătorului de deșeurii în parteneriat cu ONG-urile locale și/sau operatorii de salubritate pentru atragerea de fonduri nerambursabile.

	Masura 23	Promovarea si organizarea sistemelor de colectare selectiva a deseurilor la sursa, prin diferite sisteme: ore de ecologie si actiuni educative la nivelul unitatilor de invatamant, etc.
	Masura 24	Promovarea programelor pentru realizarea compostului in gospodariile individuale si sprijinirea acestora prin implementarea unor proiecte specifice
	Masura 25	Organizarea de concursuri si actiuni educative la nivelul unitatilor scolare, sustinute de autoritatea locala, operatorii de salubritate si organizatiile nonguvernamentale din zona, pentru colectarea selectiva a deseurilor reciclabile.

(3) Masuri care ar trebui implementate de catre operatorii de salubritate

Aspecte institucionale	Masura 1	Asigurarea unui grad cat mai mare de incheiere a contractelor cu utilizatorii serviciului si de colectare a tarifului prin masuri comune cu APL
	Masura 2	Implementarea unui sistem de evidenta a cantitatilor de deseuri gestionare, pe tipuri de deseuri
	Masura 3	Incheierea de parteneriate cu producatorii de produse in vederea implementarii in comun a sistemelor de colectare separata pentru anumite fluxuri de deseuri (deseuri de ambalaje, deseuri de echipamente electrice si electronice, baterii si acumulatori)
Aspecte tehnice si operationale	Masura 4	Implementarea unui sistem de colectare si transport eficient. Identificarea de spatii si amenajarea punctelor de colectare deseuri; dotarea acestora cu recipienti in vederea introducerii colectarii selective a deseurilor menajere, in parteneriat cu APL.
	Masura 5	Imbunatatirea infrastructurii de transport (achizitionarea de autospeciale compatibile cu sistemul de colectare a deseurilor)
	Masura 6	Elaborarea si aplicarea unui plan de operare a gunoistilor actuale astfel incat sa se asigure un impact cat mai scazut asupra mediului si sanatatii populatiei
	Masura 7	Realizarea de masuratori privind determinarea indicelui de generare a deseurilor menajere, precum si a compozitiei acestora
	Masura 8	Realizarea de campanii de informare si constiientizare pentru utilizatorii serviciului atat in ceea ce priveste modul de gestionare a deseurilor, dar si in ceea ce priveste importanta platii serviciului
	Masura 9	Perfectionarea sistemului de contractare
Aspecte financiare	Masura 10	Implementarea unui sistem de colectare separata a deseurilor municipale concomitent cu identificarea potentialilor reciclatori
	Masura 11	Implementarea unei solutii electronice pentru contabilitatea companiei este o necesitate

	Masura 12	Elaborarea unui model de calculare si actualizare a tarifului de salubritate care sa acopere costurile operationale si pe cele investitionale
Aspecte organizatorice	Masura 13	Achizitionarea unui program software pentru evidenta personalului
	Masura 14	Elaborarea Politicii de personal a Intreprinderii
	Masura 15	Instruirea angajatilor cu prevederile politicii de personal, drepturile si obligatiunile personale, in domeniul gestionarii deseurilor.
	Masura 16	Crearea unui centru de asistenta clienti

Masurile care vor fi propuse pentru imbunatatirea performantelor vor fi detaliate in Planul de Imbunatatire a Serviciilor care va fi elaborat in urmatoarea etapa a proiectului.